

Załącznik nr 1 do uchwały nr XXXV/261/2013
Rady Miejskiej w Wołczynie z dnia 25 września 2013 r.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WOŁCZYN

CZĘŚĆ A - UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

WRZESIEŃ 2013

SPIS TREŚCI

I.WPROWADZENIE.....	4
II.UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA	
I ZAGOSPODAROWANIA TERENU.....	6
II.1.Położenie i powiązania gminy.....	6
II.2.Dotychczasowe przeznaczenie i zagospodarowanie terenu.....	7
III.UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY.....	9
IV.UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA.....	10
IV.1.Rzeźba terenu i walory krajobrazu.....	10
IV.2.Warunki klimatyczne.....	17
IV.3.Lasy, leśna przestrzeń produkcyjna.....	18
IV.4.Gleby, rolnicza przestrzeń produkcyjna.....	20
IV.5.Zasoby wodne.....	22
IV.5.1Zasoby hydrogeologiczne.....	22
IV.5.2Zasoby hydrograficzne.....	26
IV.6.Ocena stanu środowiska, jego zagrożeń i możliwości ich ograniczania.....	28
IV.6.1Gleby.....	28
IV.6.2Wody.....	30
IV.6.3Powietrze.....	35
IV.6.4Odpady.....	39
V.UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KLUTUROWEGO	
I ZABYTKÓW.....	40
V.1.Wykaz obiektów i założeń zabytkowych.....	40
V.2.Strefy ochrony konserwatorskiej.....	42
VI.WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW.....	62
VII.ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA.....	63
VIII.POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY.....	64
VIII.1.Potrzeby gminy.....	64
VIII.2.Potrzeby mieszkańców.....	64
VIII.3.Możliwości rozwoju gminy.....	64
IX.WYSTĘPOWANIE TERENÓW I OBIEKTÓW CHRONIONYCH ORAZ OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH.....	65
IX.1.Ochrona zasobów przyrodniczych.....	65
IX.2.Zagrożenia geologiczne.....	74

X.UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH I TERENÓW GÓRNICZYCH.....	74
X.1.Złoża kopalin.....	74
X.2.Tereny górnicze.....	74
XI.UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ ORAZ STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI.....	75
XI.1.Zaopatrzenie w wodę.....	75
XI.2.Odprowadzanie ścieków.....	75
XI.3.Zaopatrzenie w gaz i ciepło.....	75
XI.4.Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	76
XI.5.Komunikacja drogowa i kolejowa.....	76
XI.6.Komunikacja rowerowa.....	77
XII.UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH.....	77

I. WPROWADZENIE

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wołczyn zostało opracowane na podstawie następujących aktów prawnych:

- ustawa z dnia 27 marca 2003 roku *o planowaniu u zagospodarowaniu przestrzennym* (tekst jednolity Dz.U.z 2012 poz. 647 z późniejszymi zmianami),
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 roku *w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy* (Dz. U. 2004 nr 118 poz. 1233).

Podstawę formalną opracowania stanowią:

- uchwała nr VII/43/2011 Rady Miejskiej w Wołczynie *w sprawie przystąpienia do zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wołczyn* z dnia 20 kwietnia 2011 roku,
- umowa nr 31/2012 zawarta w dniu 16.03.2012 r. pomiędzy Gminą Wołczyn a Pracownią Projektową pro - **FORMA** s.c. z siedzibą w 44 – 200 Rybnik, ul. Kościuszki 22.

Studium określa politykę przestrzenną gminy, a także lokalne zasady gospodarowania przestrzenią przy uwzględnieniu zasad określonych w *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju*, strategii rozwoju województwa, planie zagospodarowania przestrzennego województwa i strategii rozwoju gminy. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego pełni zatem trzy podstawowe funkcje:

- stanowi akt polityki przestrzennej gminy określając politykę jej przestrzennego rozwoju,
- wpływa na zasady kształtowania przestrzeni określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego koordynując ich ustalenia,
- stanowi jeden z ważniejszych elementów programu rozwoju gminy.

Studium, określając ogólne zasady i kierunki rozwoju przestrzennego gminy stanowi kompromis pomiędzy polityką rozwoju prowadzoną przez władze gminy, oczekiwaniami mieszkańców oraz obiektywnymi potrzebami i wymaganiami funkcjonalnymi danej jednostki osadniczej. Sporządzenie niniejszego studium polega na odczytaniu obecnej struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy, a następnie ustaleniu kierunków zmian tej struktury, jako prognozy osiągnięcia założonych celów rozwoju. Opracowanie niniejsze stanowi aktualizację i rozwinięcie kierunków i celów rozwoju nakreślonych w obowiązującym dotychczas dokumencie.

W toku prac nad stworzeniem studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wołczyn korzystano z następujących opracowań:

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego,
- Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego,
- Strategia Rozwoju Gminy Wołczyn na lata 2001 – 2015,
- tekst i rysunki Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Wołczyn z 1997 roku,
- Ocena aktualności Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Wołczyn z 2011 roku,
- Opracowanie ekofizjograficzne dla potrzeb zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wołczyn,
- Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gminy Wołczyn pod kątem ochrony i odtwarzania zasobów oraz możliwości wykorzystania walorów przyrodniczych dla celów turystycznych i edukacyjnych,
- obowiązujące na terenie gminy miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Dokument studium składa się z trzech części:

- A – uwarunkowania rozwoju gminy,
- B – kierunki zagospodarowania przestrzennego. Ustalenia studium.
- C – uzasadnienie przyjętych rozwiązań. Synteza ustaleń studium.

Integralną część studium stanowią następujące rysunki:

- rysunek nr 1: Uwarunkowania rozwoju gminy – istniejące zagospodarowanie i użytkowanie terenu; skala 1:15000,
- rysunek nr 2: Uwarunkowania rozwoju gminy – środowisko przyrodnicze i kulturowe; skala 1:15000.

Integralny element opracowania stanowi również prognoza oddziaływania na środowisko, wykonana zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 roku *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. 2008 nr 199, poz. 1227).

Oddzielną część opracowania stanowi dokumentacja prac planistycznych prowadzonych w trakcie prac nad studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego obejmująca czynności formalno – prawne i merytoryczne związane z jego opracowaniem.

II. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA I ZAGOSPODAROWANIA TERENU

II.1. Położenie i powiązania gminy

Gmina Wołczyn to gmina miejsko – wiejska położona w północnej części województwa opolskiego, w obrębie trzech jednostek fizyczno – geograficznych: Wysoczyzny Wieruszowskiej, Równiny Oleśnickiej i Równiny Opolskiej. Podział administracyjny kraju sytuuje gminę jako część powiatu kluczborskiego, a odległość gminy od stolicy województwa – Opola, wynosi około 58 km. Gminę tworzą:

- miasto Wołczyn,
- sołectwo Bruny,
- sołectwo Brynica,
- sołectwo Brzezinki,
- sołectwo Duczów Mały i Duczów Wielki,
- sołectwo Gierałcice,
- sołectwo Komorzno,
- sołectwo Krzywiczyny,
- sołectwo Ligota Wołczyńska,
- sołectwo Markotów Mały,
- sołectwo Markotów Duży,
- sołectwo Rożnów,
- sołectwo Skałągi,
- sołectwo Szum,
- sołectwo Szymonków,
- sołectwo Świniary Małe,
- sołectwo Świniary Wielkie,
- sołectwo Wąsice,
- sołectwo Wierzchy,
- sołectwo Wierzbica Dolna,
- sołectwo Wierzbica Górna.

Gmina (wraz z miastem) zajmuje powierzchnię 241 km², na której zamieszkiwały 14.382 osoby (dane GUS, stan na dzień 31.XII.2010 r.). Gmina Wołczyn graniczy z gminami Rychtal i Trzcinica (północ, woj. wielkopolskie), Byczyna, Kluczbork, (wschód), Murów (południe), Domaszowice i Pokój (zachód).

II.2. Dotychczasowe przeznaczenie i zagospodarowanie terenu

Obecnie w gminie Wołczyn zadania z zakresu gospodarki przestrzennej realizowane są w oparciu o następujące dokumenty planistyczne:

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Wołczyn z 1997 roku,
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:
 - uchwała nr XXXII/198/98 Rady Miejskiej w Wołczynie z dnia 20 lutego 1998 r. - Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zainwestowania wsi Markotów Duży,
 - uchwała nr XXXVII/220/98 Rady Miejskiej w Wołczynie z dnia 18 czerwca 1998 r. - Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zainwestowania wsi Rożnów,
 - uchwała nr VII/57/99 Rady Miejskiej w Wołczynie z dnia 29 kwietnia 1999 r. - Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zainwestowania wsi Komorzno,
 - uchwała nr XVI/114/99 Rady Miejskiej w Wołczynie z dnia 29 grudnia 1999 r. - Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zainwestowania wsi Krzywiczyny,
 - uchwała nr XVI/115/99 Rady Miejskiej w Wołczynie z dnia 29 grudnia 1999 r. - Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zainwestowania wsi Wierzbica Dolna,
 - uchwała nr XXIII/146/2000 Rady Miejskiej w Wołczynie z dnia 31 sierpnia 2000 r. - Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów gminnego składowiska odpadów komunalnych w Wierzbicy Górnej,
 - uchwała nr XXXIX/270/2002 Rady Miejskiej w Wołczynie z dnia 25 kwietnia 2002 r. - Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Wierzbica Górna,
 - uchwała nr XLVI/300/2002 Rady Miejskiej w Wołczynie z dnia 29 sierpnia 2002 r. - Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Wołczyn oraz wsi Ligota Wołczyńska i Gierałcice,
 - uchwała nr XIV/122/2007 Rady Miejskiej w Wołczynie z dnia 28 listopada 2007 r. - Zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Wołczyn oraz wsi Ligota Wołczyńska i Gierałcice,
 - uchwała nr XVI/137/2008 Rady Miejskiej w Wołczynie z dnia 27 lutego 2008 r. - zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów zainwestowania wsi Krzywiczyny,
 - uchwała nr XVI/138/2008 Rady Miejskiej w Wołczynie z dnia 27 lutego 2008 r. - zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów zainwestowania wsi Komorzno,
 - uchwała nr XIV/139/2008 Rady Miejskiej w Wołczynie z dnia 27 lutego 2008 r. - zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów zainwestowania wsi Rożnów,
 - uchwała nr XXXV/295/2010 Rady Miejskiej w Wołczynie z dnia 24 lutego 2010 r. - zmiana planu zagospodarowania przestrzennego terenów zainwestowania wsi Komorzno,

- uchwała nr XXXV/296/2010 Rady Miejskiej w Wołczynie z dnia 24 lutego 2010 r. - zmiana planu zagospodarowania przestrzennego terenów zainwestowania wsi Wierzbica Dolna,
- uchwała nr XXXVI/302/2010 Rady Miejskiej w Wołczynie z dnia 24 marca 2010 r. - zmiana planu zagospodarowania przestrzennego miasta Wołczyn oraz wsi Ligota Wołczyńska i Gierałcice,
- uchwała nr III/13/2010 Rady Miejskiej w Wołczynie z dnia 29 grudnia 2010 r. - zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Wierzbica Górna,
- uchwała nr XVI/104/2012 Rady Miejskiej w Wołczynie z dnia 31 stycznia 2012 r. - uchwalenie zmian w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta Wołczyn oraz wsi Ligota Wołczyńska i Gierałcice.

Zgodnie ze sporządzoną planszą uwarunkowań rozwoju gminy – *istniejące zagospodarowanie i użytkowanie terenu*, na jej obszarze występują następujące zgeneralizowane formy przeznaczenia terenów:

- obszary zabudowane (w tym mieszkaniowe i usługowe) zajmujące powierzchnię około 729 ha,
- tereny leśne zajmujące powierzchnię około 6.809 ha,
- tereny niezabudowane z przewagą terenów rolnych zajmujące powierzchnię około 14.180 ha,
- tereny dolin rzek i potoków zajmujące powierzchnię około 1.800 ha,
- tereny wód powierzchniowych zajmujące powierzchnię około 160 ha,
- tereny ogrodów działkowych zajmujących powierzchnię około 38,4 ha,
- tereny cmentarzy zajmujące powierzchnię około 11,9 ha.

Gmina Wołczyn zajmuje powierzchnię 24.097 ha, z czego na tereny leśne przypada 27,5%, zaś na użytki rolne 64,7% ogólnej powierzchni gminy. Wśród użytków rolnych dominują grunty orne, które stanowią 87,2%, łąki stanowią 9,7%, pastwiska 3%, a sady 0,1% ogółu użytków rolnych. Obszary zabudowane zajmują około 3% ogólnej powierzchni gminy (w obszarach zabudowanych nie zostały uwzględnione powierzchnie zajęte pod drogi i kolej).

Miasto Wołczyn znajduje się praktycznie w centralnej części gminy, stanowiąc wiodący ośrodek w jej układzie osadniczym. Obszar miasta stanowi nieco ponad 3% ogólnej powierzchni gminy. Zabudowa skupia się przede wszystkim przy drogach łączących poszczególne miejscowości i miasto Wołczyn, jak również gminy sąsiednie. Najbardziej zwarta zabudowa cechuje miasto Wołczyn. Sołectwa położone na północ od miasta również posiadają dosyć zwartą zabudowę, zaś najbardziej rozproszona zabudowa charakteryzuje sołectwa Wąsice, Szum i Wierzchy. Na obszarze gminy przeważa jednak pasmowość układu osadniczego spowodowana przede wszystkim obudową istniejących dróg, co prowadzi do rozpraszania się zabudowy i zacierania granic przestrzennych pomiędzy poszczególnymi jednostkami osadniczymi. Kwestia ta dotyczy w szczególności miasta Wołczyna i sołectwa Ligota Wołczyńska, jak również sołectw Gierałcice i Wąsice (ich granice przestrzenne uległy zatarciu).

W układzie elementów liniowych wyróżniają się w szczególności droga krajowa nr 42 (DK42 relacji

Kamienna – Rudnik), jak również linia kolejowa nr 143 relacji Kalety – Wrocław biegnące ze wschodu na zachód i przecinające gminę na dwie części. Istotny element struktury funkcjonalno – przestrzennej stanowią również doliny lokalnych cieków powierzchniowych z licznymi dopływami w tym , w szczególności dolina rzeki Stobrawy i Wołczyńskiego Strumienia.

III. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY

Obowiązująca ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym definiuje ład przestrzenny jako „*takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno – gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno – estetyczne*”. Ocena stanu ładu przestrzennego jest sprawą dyskusyjną, gdyż jest ona zawsze subiektywna, w tym przypadku autorów niniejszego opracowania. Dlatego w ramach badań dotyczących uwarunkowań rozwoju została przeprowadzona inwentaryzacja fotograficzna poszczególnych jednostek tworzących układ osadniczy gminy – jako udokumentowanie stanu istniejącego pozwalające na indywidualną ocenę wizerunku gminy.

Na kształt struktury przestrzennej gminy wpływ miały zarówno czynniki historyczne, jak i współcześnie prowadzone działania inwestycyjne. Analiza obecnego stanu zagospodarowania przestrzennego gminy pozwala wyprowadzić następujące wnioski:

- najbardziej zurbanizowaną część gminy stanowi miasto Wołczyn, w którym koncentruje się działalność usługowa i handlowa. Zabudowa na obszarze miasta posiada charakter mieszany, trudno wskazać dominujący jej typ (wielorodzinna czy jednorodzinna). Punkt centralny stanowi historycznie ukształtowany rynek wraz z najbliższym otoczeniem, gdzie koncentrują się funkcje handlowo – usługowe,
- na obszarach sołectw przeważa zabudowa jednorodzinna i zagrodowa, w kilku sołectwach występuje również zabudowa wielorodzinna,
- na obszarze gminy występuje niewielka ilość obszarów stricte przemysłowych, a największy z nich znajduje się w południowej części miasta Wołczyn, w bezpośrednim sąsiedztwie torów kolejowych,
- praktycznie każda z jednostek osadniczych posiada swoje własne mikro centrum usługowo – handlowe, najczęściej zlokalizowane w sąsiedztwie szkoły lub kościoła, przy czym przestrzenie wokół tych obiektów nie tworzą systemu, który można określić jako sprzyjający integracji mieszkańców,
- element charakterystyczny w układzie urbanistycznym sołectw stanowią liczne zespoły dworsko – parkowe,
- bardzo zróżnicowana jest architektura i rozplanowanie zabudowy w poszczególnych sołectwach.

Miasto Wołczyn, jak również sołectwa położone w północnej części gminy posiadają dosyć zwarty charakter, natomiast część sołectw położonych w południowej części gminy stanowi negatywny przykład rozpraszającej się zabudowy.

Poprawa wizerunku miasta i gminy powinna następować poprzez uzupełnianie zabudowy i wypełnianie luk budowlanych istniejących w obecnym układzie, jak również rozwój zabudowy uporządkowanej przestrzennie. Polityka przestrzenna gminy powinna być również nakierowana na ochronę krajobrazu i środowiska przyrodniczego, jak również racjonalizację wykorzystania istniejących sieci infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Odzwierciedleniem tej polityki będą więc działania mające na celu przeciwdziałanie rozpraszaniu się zabudowy, jak również jednoznaczna ochrona przed zabudową terenów pozostających w przyrodniczym użytkowaniu. Kwestia ta dotyczy w szczególności w szczególności dolin rzek i potoków, jak również gleb (najwyższych klas) pozostających w rolniczym użytkowaniu.

IV. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA

IV.1. Rzeźba terenu i walory krajobrazu

Gmina miejsko – wiejska Wołczyn pod względem administracyjnym, położona jest w północnej części województwa opolskiego, w zachodniej części powiatu kluczborskiego. Graniczy z siedmioma jednostkami administracyjnymi:

- od północy z gminami Rychtal i Trzcinica (w woj. Wielkopolskim),
- od wschodu z gminami Byczyną i Kluczborkiem (woj. Opolskie),
- od południa z gminą Murów (woj. Opolskie),
- od zachodu z gminami Domaszowice, Pokój (w woj. Opolskim).

Jest to gmina miejsko – wiejska, składająca się z 20 sołectw: Bruny, Brynica, Brzezinki, Duczów Mały i Duczów Wielki (wspólne sołectwo), Gierałcice, Komorzno, Krzywiczyny, Ligota Wołczyńska, Markotów Mały, Markotów Duży, Rożnów, Skałagi, Szum, Szymonków, Świniary Małe, Świniary Wielkie, Wąsice, Wierzbica Dolna, Wierzbica Górna, Wierzchy. Wg danych GUS za 2010 r. powierzchnia gminy wynosi 24097 ha, z czego powierzchnia miasta to ok. 747 ha. W całej gminie zamieszkiwało 14279 osób, z czego w samym mieście Wołczyn 6031 osób.

Według regionalizacji Polski J. Kondrackiego (2002), gmina Wołczyn położona jest w obrębie trzech jednostek fizyczno – geograficznych. Północna część gminy stanowi fragment Wysoczyzny Wieruszowskiej (318.24), część centralna to teren Równiny Oleśnickiej (318.56), natomiast część południowa obejmuje teren Równiny Opolskiej (318.57). Granicę między Równiną Oleśnicką a Równiną Opolską wyznacza rzeka Stobrawa. Wszystkie te mezoregiony przynależą do podprowincji Nizin środkowoeuropejskich, przy czym Wysoczyzna Wieruszowska przynależy do makroregionu Niziny Południowowielkopolskiej, a Równina Oleśnicka i Równina Opolska do makroregionu Niziny Śląskiej.

Tabela 1

Mezoregion	Makroregion	Podprowincja	Prowincja
Wysoczyzna Wieruszowska (318.24)	Nizina Południowowielkopolska (318.2)	Nizinny Środkowopolskie (318)	Niż Środkowoeuropejski (31)
Równina Oleśnicka (318.56)	Nizina Śląska (318.5)		
Równina Opolska (318.57)			

Według podziału geobotanicznego (Matuszkiewicz 1993) obszar miasta i gminy Wołczyn położony jest w większości w Okręgu Byczyńsko – Rychtańskim (B.4b.15) Podkrainy Wschodniej, Krainy Południowowielkopolsko – Łużyckiej (4.B). Południowa część gminy, z lasami porastającymi piaszczystą równinę wydmową, zaliczana jest do Krainy Dolnośląskiej (B.5) - Okręgu Borów Stobrawskich, Turawskich i Niemodlińskich (B.5.3).

Położenie gminy Wołczyn w obrębie trzech regionów fizyczno-geograficznych o nieco odmiennej genezie ma zasadniczy wpływ na ukształtowanie powierzchni terenu.

Wysoczyzna Wieruszowska (318.24) – obejmuje północno – wschodni skraj gminy. Stanowi zdenudowaną równinę morenową ze zlodowacenia odrzańskiego o powierzchni 1170 km² i jest rodzajem „pomostu” między Wyżyną Wieluńską na południowym – wschodzie a Wzgórzami Ostrzeszowskimi na południowym – zachodzie, osiągając wysokość od 170 m do ponad 200 m na południu. Za granicę z Równiną Oleśnicką można przyjąć dział wód Prosnicy i Widawy.

Równina Oleśnicka (318.56) - wg podziału tej jednostki na mikroregiony (Walczak, 1970) środkowa część gminy Wołczyn znajduje się w obrębie Równiny Namysłowskiej (318.564). Mikroregion ten położony jest pomiędzy Widawą a Stobrawą i przedstawia najbardziej lesistą część mezoregionu Równiny Oleśnickiej.

Równina Opolska (318.57) zajmuje część prawego dorzecza Odry, na południe od Stobrawy i na północ od Garbu Tarnogórskiego na Wyżynie Śląskiej, obejmując swym zasięgiem południową część obszaru opracowania. Powierzchnię terenu budują zwydmione piaski porośnięte przez Bory Stobrawskie.

Generalnie całość obszaru opracowania stanowi obszar ukształtowany w wyniku działalności lądolodu i jego wód w czasie zlodowaceń środkowopolskich, głównie podczas zlodowacenia Warty. Rzeźba terenu była następnie przemodelowana przez procesy peryglacjalne w okresie późniejszych zlodowaceń vistuliańskich (bałtyckich), a następnie w okresie holocenu przez erozję i akumulację wodną oraz akumulację biogeniczną (torfy, namuły torfiaste).

Obszar gminy pomimo położenia w obrębie trzech różnych jednostek podziału fizyczno – geograficznego, cechuje się małym zróżnicowaniem morfometrycznym i małą wyrazistością występujących tu form morfologicznych. Przyczyniła się do tego w głównej mierze intensywna denudacja form polodowcowych w okresie zlodowaceń północnopolskich (bałtyckich), kiedy to obszar ten pozostawał w strefie peryglacjalnej, na dalekich przedpolach lądolodu.

Na terenie miasta i gminy Wołczyn zidentyfikowano następujące zasadnicze jednostki morfologiczne:

- a) wysoczyzna morenowa płaska (A1) – dominująca powierzchniowo w centralnej i północnej części obszaru opracowania,
- b) wysoczyzna morenowa falista z formami akumulacji szczelinowej (A2) – wyróżniająca się intensywniejszą rzeźbą – w rejonie Skałąg i Różnowa,
- c) równina sandrowa z pokrywą piasków eolicznych (B) – rozciągająca się w południowej części gminy wzdłuż doliny Stobrawy,
- d) wydmy (C) – zaliczające się właściwie do form związanych z wyżej wymienioną jednostką, jednak wyróżnione jako osobne wydzielenia z uwagi na wielkość i wyrazistość form,
- e) doliny rzeczne (D) – tworzące płytkie, słabo wyodrębniające się formy morfologiczne, wypełnione aluwiami (mady), lub osadami organicznymi.

Wysoczyzna morenowa płaska (A1)

W obrębie gminy Wołczyn stanowi dominujący powierzchniowo typ ukształtowania powierzchni. W podłożu występują gliny wytworzone na piaskach. W dolinach występują gleby organiczne – mady. Teren położony jest generalnie na wysokości od ok. 170 m n.p.m. do ok. 190 m n.p.m. Najwyżej położone obszary stanowią wzniesienia wysoczyzny morenowej, osiągające do ok. 200 m n.p.m. w okolicach Szymonkowa. Najniżej położone są doliny rzeczne, w tym dolina Wołczyńskiego Strumienia na południe od Wołczyna – ok. 165 m n.p.m. W obrębie tej jednostki morfologicznej dominują spadki terenu z zakresu:

- 6,5 – 10% w obrębie wzniesień wysoczyzny morenowej,
- 18% w obrębie doliny Wołczyńskiego Strumienia, w północnej części gminy.

Wysoczyzna morenowa falista z formami akumulacji szczelinowej (A2)

Dominuje fragmentarycznie we wschodniej części gminy, w okolicach miejscowości Skałagi i Różnów. W podłożu występują gliny powstałe na piaskach. Teren położony jest na wysokości od ok. 190 m n.p.m. do ok. 200 m n.p.m. Najwyższe wzniesienie osiąga 209,3 m n.p.m. (okolice Kolonii Skałagi). Występują tu znaczne spadki terenu, dochodzące do 20% (okolice Różnowa). W obrębie kompleksu leśnego (na północ od wsi Skałagi) spadki terenu dochodzą do 22,5%.

Równina sandrowa z pokrywą piasków eolicznych (B)

Występuje w obrębie południowej części gminy Wołczyn (mezoregion Równina Opolska). Powstała w wyniku akumulacyjnej działalności wód fluwioglacjalnych podczas zlodowacenia Warty. Rzędne terenu wahają się od 160 do 185 m n.p.m. Spadki przeciętnie nie przekraczają wartości 2 – 3%. Na powierzchni tej występuje pokrywa piasków eolicznych wytworzona w klimacie peryglacjalnym.

Wydmy (C)

Formy wydmore licznie występują w południowej części gminy, w obrębie wyżej opisanej, nadrzędnej jednostki morfologicznej. Z uwagi na swe rozmiary i wyrazistość (w stosunku do pozostałych form morfologicznych), zostały jednak uwzględnione jako podstawowe jednostki morfologiczne na terenie gminy. Na obszarze opracowania wykształcone zostały najczęściej jako wały wydmore i wydmy paraboliczne, bardzo często połączone ze sobą lub rozwleczone. Osiągają one wysokość 185 – 190 m n.p.m. i wysokość względną od ok. 10 do ponad 15 m. Stoki tych form często są strome – spadki najczęściej kształtują się ok. 5 – 10%, a miejscami przekraczają 12%.

Doliny rzeczne (D)

Stanowią generalnie płytkie i słabo wyróżniające się formy. W obrębie gminy Wołczyn, możemy wyróżnić następujące doliny:

- rzeki Stobrawy, o przebiegu równoleżnikowym. Jej szerokość dochodzi do ok. 1 km, na południe od wsi Wąsice; położona jest na wysokości ok. 160 m n.p.m. Spadki terenu nie przekraczają 2%. W dolinie rzeki (wschodnia część) wykształcone zostały terasy akumulacyjne z pokrywami mady rzecznej;
- Wołczyńskiego Strumienia, o przebiegu południkowym. Dolina ta położona jest generalnie na wysokości ok. 160 m n.p.m. w części południowej (okolice Wołczyna) do ok. 180 m n.p.m. w północnej części gminy. Spadki terenu dochodzą tu do 18%. W podłożu występują gleby organiczne – torfy;
- Czarnej Wody, w zachodniej części gminy. Dolina położona jest generalnie na wysokości od ok. 165 m n.p.m. w okolicach wsi Jedliska do ok. 185 m n.p.m. w okolicach wsi Szymonków. Spadki terenu nie przekraczają 2%. W podłożu występują gleby organiczne – torfy.

Ponadto na terenie gminy możemy wyróżnić kilka mniejszych dolin cieków: dopływu z Komorzna (północno – wschodnia część gminy), dopływu spod Rożnowa i dopływu spod Skałag (wschodnia część gminy), dopływu z Wierzchów, dopływu z Niw, dopływu spod Borkowic (południowa część gminy). Również one stanowią formy płaskodenne, zdenudowane, słabo wyróżniające się w terenie.

Fizjonomię przedmiotowego obszaru określają przede wszystkim główne elementy morfologii terenu oraz dominujący sposób użytkowania gruntów. Ze względu na formy pokrycia (użytkowanie) wyróżnia się na terenie gminy następujące typy jednostek krajobrazowych:

- polny – dominuje na całym rozpatrywanym obszarze z wyjątkiem czterech ważniejszych stref leśnych i dolin rzecznych. Występuje przede wszystkim w odmianie wielkoobszarowej z dużymi jednostkowymi powierzchniami pól i rzadko występującymi innymi typami użytków. Widoczne jest wyraźne zróżnicowanie tego krajobrazu na dwa podtypy. Podtyp pierwszy obejmuje tereny rolne w okolicach Świniar, Szymonkowa, Krzywiczyn – Komorzna i Skałag, gdzie występuje większe zróżnicowanie rzeźby terenu i bardzo silna redukcja cenniejszych przyrodniczo ekosystemów. Drugi typ strefy charakterystyczny jest dla południowej i częściowo centralnej części gminy, gdzie za sprawą bardziej gęstej sieci rzecznej występuje więcej zadrzewień, a krajobraz ma bardziej harmonijny charakter;

- łąkowo-pastwiskowy – występuje w dwu strefach: w dolinie Wołczyńskiej Strugi na północ od Wołczyna i w dolinie Stobrawy w okolicach Wąsiec, Wierzchów i Markotowa. Ten typ krajobrazu kulturowego występował do niedawna również we wszystkich innych dolinach rzecznych terenu gminy, niemniej obniżenia terenowe dolin zostały po zmeliorowaniu przekształcone w większości na grunty orne. Krajobrazy łąkowo – pastwiskowe charakteryzują się izolacją przestrzenną, niewielkimi powierzchniami i położeniem w obrębie obniżeń dolinnych w wysoczyźnie polodowcowej. Są często powiązane układem cieków z głównymi korytarzami ekologicznymi gminy. W licznych strefach dolin rzecznych łąki i pastwiska tworzą bardziej mozaikowate krajobrazy roślinności łąkowej, które scharakteryzowane zostaną niżej. Krajobrazy łąkowo – pastwiskowe charakteryzują się wyższą wartością fizjonomiczną i ekologiczną niż grunty orne i tereny zabudowane. Towarzyszą im liniowe zadrzewienia wzdłuż rowów, a także lokalnie roślinność szuwarowa. Większe zróżnicowanie zbiorowisk roślinnych korzystnie uwarunkowuje większe zróżnicowanie faunistyczne. Duże zróżnicowanie struktury poziomej i pionowej roślinności oraz lokalizacja w obniżeniach terenowych sprawiają, że są to krajobrazy wyższej różnorodności fizjonomicznej i co się z tym wiąże są odbierane jako cenniejsze widokowo. W szczególności duże walory fizjonomiczne mają te strefy łąkowo – pastwiskowe, które położone są blisko ciągów ekspozycji, tak jak łąki na północ od Wołczyna, blisko położone w stosunku do wzniesień w okolicach Skałąg;

- osadniczy – oprócz terenów miasta Wołczyn, które zlokalizowane jest w południowej części gminy, pozostałe tereny osadnicze mają charakter typowo rolniczy. Jedynie w kilku większych wsiach funkcja osadnictwa wiejskiego zagrodowego lub dawnych PGR bardziej zrównoważona jest funkcją zamieszkania jednorodzinne oraz bardziej rozwiniętymi usługami. Generalnie na terenie opracowania im dalej od miasta Wołczyn, tym mniejsza presja na rozwój zabudowy mieszkaniowej i usługowej innej, niż o funkcji produkcyjno – rolniczej. W układach urbanistycznych wsi przeważa typ zabudowy zwartej lub półzwartej, ulicowej. Większe tereny z zabudową rozproszoną stwierdzono koło Krzywiczyn. Zwarty charakter układów urbanistycznych mają wszystkie ważniejsze wsie. Charakterystyczną cechą niemal wszystkich wsi jest znaczna degradacja zarówno układu urbanistycznego, jak i niski standard architektoniczny zabudowy;

- wodny – jest zanikającym na terenach opracowania typem krajobrazu kulturowego. Obecnie obejmuje już tylko strefę stawów Krystyna oraz stawy koło Zawięcia zlokalizowane w dolinie Stobrawy. Ponadto na całej wysoczyźnie oraz w innych dolinach rzecznych stwierdzono występowanie w różny sposób zachowanych oczek wodnych pochodzenia antropogenicznego, które jednak ze względu na niewielkie powierzchnie są elementami krajobrazów rolnych i osadniczych, a nie odrębnymi strefami krajobrazowymi. Krajobrazy wodne Stawów Krystyna stopniowo stają się zbyt małe, by były samodzielными jednostkami krajobrazowymi. Stają się częścią jednostek mozaikowatych, typowych dla dolin rzecznych nie użytkowanych rolniczo. Przedstawione krajobrazy wodne charakteryzują się najwyższymi na analizowanym terenie walorami przyrodniczo – ekologicznymi, widokowymi i kulturowymi. Stanowią biocentra rozwoju flory

i fauny, a w szczególności fauny ginących w skali kraju ekosystemów wodno – błotnych. Waleor kulturowy tych krajobrazów związany jest z ich genezą. W większości są to kompleksy stawów, wskazujące na rolę, jaką dla zamieszkującej tu ludności odgrywała produkcja ryb;

- mozaikowaty dolinny – obejmuje strefy dolin i obniżeń, gdzie wykształciła się drobnoprzestrzenna mozaika biocenoz wodnych, szuwarowych, ziołorośli nadrzecznych, łąk i miejscami też gruntów ornych, gdzie żaden z typów użytków nie charakteryzuje się dominacją. Najważniejszymi strefami występowania tego typu układów krajobrazowych są doliny Pratwy, Stobrawy i Wołczyńskiej Strugi. Miejscami występują też w dolinkach dopływów głównych cieków. Jest to typ krajobrazu o wysokich i bardzo wysokich walorach przyrodniczych oraz fizjonomicznych;

- leśny – występuje w kilku izolowanych strefach na wysoczyźnie polodowcowej. Ważniejsze kompleksy leśne położone są między Szymonkowem i Komorzmem, na wschód od Wołczyna, na zachód od Wołczyna i w części południowej na południe od doliny Stobrawy. Lasy południowej części gminy należą do kompleksu Lasów Stobrawsko – Turawskich rozwiniętych na równinie sandrowej z polami wydmowymi. Lasy z północnej części gminy należą do kompleksów powiązanych z wysoczyznami marginalnych zasięgów lodowców. Wszystkie kompleksy są biocentrami ochrony walorów przyrodniczych. Mają też duże znaczenie fizjonomiczno – krajobrazowe.

Ze względu na ukształtowanie i jego genezę na terenie gminy występują 2 główne typy krajobrazu naturalnego:

- a) krajobrazy peryglacjalne, obejmujące strefę marginalnego zasięgu zlodowacenia Warty wraz z przedpołem – występują tu charakterystyczne formy stref marginalnych zasięgu lodowców, tj. moreny czołowe, kemy, ozy, wysoczyzny i równiny glin zwałowych. Krajobrazy te zdecydowanie dominują w części północnej i centralnej gminy i występują głównie w formie łagodnie falistych wysoczyzn i równin, z rzadka urozmaiconych pagórkami o zróżnicowanych wysokościach względnych. Krajobrazy peryglacjalne występują w trzech gatunkach: pagórkowaty, falisty i równinny. Największe tereny pagórkowate zlokalizowane są w trzech izolowanych strefach koło Szymonkowa, Komorzna i Skałąg, gdzie występują wzniesienia genezy fluwioglacjalnej i glacialnej. Są to kemy i moreny czołowe o dosyć dużej wysokości, i z wyraźnymi spadkami na stokach. Dominującym powierzchniowo w krajobrazach peryglacjalnych łagodnie falistym strefom krajobrazów wysoczyzny polodowcowej towarzyszą niemal płaskie równiny zlokalizowane w centralnej i południowej części gminy,
- b) krajobrazy fluwioglacjalne powiązane z krajobrazami wydmowymi – zlokalizowane są w południowej części gminy, na południe i na północ od terenów doliny Stobrawy. Są to krajobrazy leśne. Ich charakterystyczną cechą jest występowanie stref piasków i żwirów wodnolodowcowych, które zostały w peryglacjale zwydmione. Płaskim powierzchniom sandru towarzyszą pagórki wydm

dochodzących lokalnie do 15 m i podmokłe obniżenia deflacyjne. Strefa tych krajobrazów charakteryzuje się zatem dużym zróżnicowaniem biotopów, co korzystnie wpływa na znaczną bioróżnorodność. Stąd krajobrazy te są chronione w parku krajobrazowym i na obszarze chronionego krajobrazu.

- c) krajobrazy dolin i obniżeń uwarunkowanych procesami lodowcowymi oraz późniejszymi procesami erozji wodnej. Występują w trzech głównych strefach: w dolinie Stobrawy, Wołczyńskiej Strugi i Pratwy. Również w dopływach głównych cieków są wykształcone, ale już w bardziej ubogich postaciach, bez często wszystkich form charakterystycznych. Miejscami głównym pasmom obniżeń dolinnych towarzyszą obniżenia w obrębie wysoczyzny polodowcowej, drenowane obecnie przez sieć melioracyjną. Krajobrazy dolinne są płaskie w dnie i zazwyczaj mają wyraźne zbocza. Wyścielają je mady rzeczne i namuły, a miejscami większe płyty torfów, jak w dolinie Wołczyńskiej Strugi koło Teklusi. Charakteryzują się wysokimi walorami przyrodniczymi, dużą mozaikowością i znacznymi walorami fizjonomicznymi.

Na podstawie oceny warunków pokrycia i ukształtowania z uwzględnieniem podłoża geologicznego na terenie gminy można wyróżnić następujące główne strefy krajobrazowe:

- A - wysoczyzn pagórkowatych stref marginalnych zlodowacenia Warty, rolno – osadnicze i leśne występujące na wyraźnie zaznaczonych wzniesieniach kemowych i morenowych koło Skałąg, Krzywiczyn i Komorzna, a także w mniej wyrazistej postaci koło Szymonkowa. Są to głównie krajobrazy gruntów ornych i terenów zabudowanych, z rzadkimi, głównie liniowymi zadrzewieniami. Lasy występują na niewielkich powierzchniach w strefach marginalnych koło Komorzna i Skałąg. Krajobrazy te mają potencjalnie duże, ale zdegradowane przez zabudowę walory fizjonomiczne;

- B - falistych i równinnych wysoczyzn polodowcowych, rolno – osadnicze i leśne, to dominujący typ krajobrazu na terenie gminy, dominujący głównie w części centralnej na wschód i zachód od doliny Wołczyńskiej Strugi. Są to głównie krajobrazy rolno – osadnicze. Większe kompleksy leśne tworzące samodzielne układy krajobrazowe z warunkami ekologicznymi wnętrza leśnego występują między Szymonkowem i Komorzniem oraz na wschód od Wołczyna. Na terenach rolniczych jedyne cenne przyrodniczo i krajobrazowo struktury obejmują dolinki rzeczne dopływów głównych rzek;

- C - dolin i obniżeń – mozaikowate obejmujące drobnopowierzchniowe, mozaikowate układy z dominacją łąk i gruntów ornych, zajmujących dna dużych dolin rzecznych tj. Stobrawy, Wołczyńskiej Strugi i Pratwy, a także większych ich dopływów. Głównym typom użytkowania towarzyszą stawy (rzadko), szuwały wielkoturzykowe i właściwe, ziołorośla nadrzeczne oraz zadrzewienia łąkowe o charakterze niskich grądów. Strefy te mają podstawowe znaczenia dla funkcjonowania korytarzy ekologicznych. Charakteryzują się dużymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi – fizjonomicznymi;

- D - równin fluwioglacjalnych z polami wydmowymi, leśne. Krajobrazy te występują

w obrębie Lasów Stobrawsko – Turawskich, w południowej części gminy, na południe i północ od doliny Stobrawy. Charakterystyczną ich cechą jest występowanie borów sosnowych porastających równiny piasków i żwirów wodnolodowcowych, a także liczne i duże wydmy. Lokalnie w miejscach odsłoneń plioceńskich iłó w lub płatach glin lodowcowych występują cenniejsze siedliska lasów liściastych lub mieszanych.

Obszar gminy charakteryzuje się umiarkowanymi walorami kulturowymi krajobrazu związanymi z występowaniem zabytkowych obiektów kultury materialnej. Spośród obiektów cennych kulturowo, a posiadających również duże walory przyrodnicze i krajobrazowe objęto ochroną parki uznane za zabytki kultury. W gminie Wołczyn, w ponad połowie sołectw i mieście Wołczyn znajdują się parki objęte ochroną konserwatorską i wpisane do rejestru zabytków.

IV.2. Warunki klimatyczne

Wg regionalizacji klimatycznej zaproponowanej przez J. Wosia (1999), której podstawą jest zmienność przestrzenna częstości występowania różnych typów pogody, obszar gminy Wołczyn przynależy do Regionu Środkowopolskiego. W regionie tym jest większa w stosunku do innych regionów ilość dni z pogodą bardzo ciepłą i pochmurną, lecz bez opadów (średnio prawie 38 dni w roku), a także dni dość mroźnych z dużym zachmurzeniem i opadem (7 dni w roku). Klimat ma charakter wybitnie przejściowy. W układzie południkowym przejściowość ta dotyczy stopnia oceanizmu i kontynentalizmu. W układzie równoleżnikowym natomiast przejściowość ta oznacza położenie między strefą klimatów kształtujących się pod wpływem gór i wyżyn, a strefą klimatów kształtujących się pod wpływem Bałtyku. Nizinny charakter obszaru umożliwia swobodny przepływ mas powietrza, z wyraźną przewagą przepływów w układzie równoleżnikowym. Obszar Środkowopolski wyróżnia się od innych sąsiednich obszarów dość znacznie większą liczbą dni mroźnych z dużym zachmurzeniem i opadem. Okres wegetacyjny jest dość długi i trwa około 210 dni. Przeważają tu wiatry zachodnie (19,4%) i południowo – zachodnie (18,0%), południowe (15,4%) i północno – zachodnie (13,1%). Udział wiatrów północnych, północno – wschodnich, wschodnich i południowo – wschodnich wynosi łącznie 21,8% dni w roku. Dni bez wiatru stanowią 12,3% roku.

Warunki klimatu lokalnego kształtowane są przez następujące czynniki fizjograficzne: ukształtowanie terenu, roślinność, stosunki wodne i zagospodarowanie przestrzenne. W najwyższych partiach stoków i wzniesień występuje większa insolacja, mniejsza wilgotność względna, mniej mgieł i przymrozków, dobre przewietrzanie. W lokalnych obniżeniach terenu warunki są mniej korzystne. Ze względu na zróżnicowanie rzeźby terenu w obrębie gminy Wołczyn można wyróżnić:

- topoklimat płaskich i falistych wierzchołków wysoczyzn morenowych. Obejmuje większość terenów użytkowych rolniczo. Są to tereny bardzo dobrze przewietrzane i dobrze nasłonecznione. Charakteryzują się małą częstością występowania mgieł. Obszar ten wykazuje największą odporność na zanieczyszczenia powietrza. Cechuje się korzystnymi warunkami do zabudowy mieszkaniowej. Tereny te są również wskazane dla uprawy roślin wszystkich odmian;

- topoklimat dolin rzecznych i zagłębień terenu. Charakteryzuje się podwyższoną wilgotnością powietrza, większą częstotliwością występowania lokalnych zastoisk chłodnego powietrza i zamglań. Obszary te są niekorzystne dla lokalizacji zabudowy mieszkaniowej. Jednocześnie wskazane są dla łąk i upraw odpornych na niskie temperatury i wymagających znacznej wilgoci;

- topoklimat obszarów leśnych. Charakteryzuje się dużym osłabieniem promieniowania słonecznego, dużą zaciszością, wyrównanym profilem termicznym oraz podwyższoną wilgotnością względną powietrza. Podstawowym czynnikiem kształtującym klimat wnętrza lasu jest stopień zwarcia koron drzew, które w znacznej mierze pochłaniają energię, również rodzaj podłoża, na którym rośnie las. Lasy występujące na siedliskach świeżych i suchych są najbardziej wskazane do wykorzystania rekreacyjnego. Siedliska wilgotne, z uwagi na niekorzystne warunki bioklimatyczne zaliczane są do terenów o małej przydatności dla celów rekreacji.

Podsumowując – korzystne warunki bioklimatyczne i aerosanitarne, sprzyjające lokalizacji zabudowy mieszkaniowej występują głównie w części wysoczyznowej, na płaskich terenach otwartych. Niekorzystne warunki bioklimatyczne występują w dolinach i zagłębieniach terenu oraz w miejscach płytkiego zalegania wód gruntowych.

IV.3. Lasy, leśna przestrzeń produkcyjna

W gminie Wołczyn, lasy zajmują ok. 28% jej powierzchni (6683 ha). Gmina Wołczyn charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem powierzchni leśnej przypadającej na jednego mieszkańca. Przewyższa on 2-krotnie średnią dla województwa, jak również średnią dla powiatu kluczborskiego.

Stopień zachowania zbiorowisk leśnych na terenie gminy jest słaby. Zdecydowana większość powierzchni leśnej to zbiorowiska cechujące się silnym zniekształceniem, spowodowanym przede wszystkim intensywną gospodarką leśną (okres ostatnich 100 – 150 lat), propagowaniem sosny i innych gatunków (jak świerk czy modrzew) na siedliskach lasów mieszanych i liściastych, a także zabiegami melioracyjnymi. Zaburzenia powodowane sztucznym kształtowaniem drzewostanów w wyniku prowadzenia gospodarki leśnej spowodowały nie tylko ujednoczenie struktury gatunkowej i wiekowej drzewostanów, ale także zmiany roślinności runa, a także w wielu przypadkach zatarcie różnic florystycznych pomiędzy pierwotnie zróżnicowanymi fitocenozyami leśnymi.

Rozmieszczenie lasów w gminie jest nierównomierne (patrz tabela poniżej). Duże kompleksy lasów występują na południu, południowym – wschodzie i północy. Największe powierzchnie lasów występują w sołectwach: Komorzno, Krzywiczyny, Wierzchy, Wierzbica Górna i Skałagi. Największą lesistością charakteryzują się sołectwa: Wierzchy, Szum, Komorzno i Brynica, a najmniejszą odznaczają się głównie sołectwa położone w środkowej części gminy: Bruny, Świniary Małe i Świniary Wielkie. Całkowitym brakiem lasów charakteryzuje się środkowa część obszaru opracowania – Duczów Wielki, Ligota Wołczyńska i Markotów Mały.

Tabela 2. Powierzchnia gruntów leśnych i zadrzewień według obrębów (stan na 2004 r.).

L.p.	Sołectwo	Pow. ogółem [ha]	Pow. zadrzewień [ha]	Pow. lasów [ha]	Lesistość [%]
1.	Bruny	448,7	0,34	5,21	1,16
2.	Brynica	504,2	0,93	236,05	46,8
3.	Brzezinki	1243,2	2,11	308,55	24,8
4.	Duczów Mały*	288,0	0,10	58,06	20,2
5.	Duczów Wielki*	333,8	3,57	-	0
6.	Gierałcice	1158,4	0,93	234,77	20,3
7.	Komorzno	2430,6	3,71	1044,22	43,0
8.	Krzywiczyny	2632,8	1,95	870,49	33,1
9.	Ligota Wołczyńska	633,8	0,21	-	0
10.	Markotów Duży	520,4	-	32,25	6,2
11.	Markotów Mały	220,0	-	-	0
12.	Rożnów	1291,9	2,49	139,36	10,8
13.	Szum	670,3	0,25	275,38	41,1
14.	Szymonków	2110,2	2,22	403,46	19,1
15.	Skałagi	1604,0	0,33	608,64	37,9
16.	Świniary Małe	465,4	0,27	8,17	1,75
17.	Świniary Wielkie	562,4	0,58	6,7	1,2
18.	Wąsice	784,2	2,90	23,31	3,0
19.	Wierzbica Dolna	929,4	0,60	176,47	19,0
20.	Wierzbica Górna	2831,0	13,60	952,03	33,6
21.	Wierzchy	1652,6	1,18	1238,05	74,9
22.	Wołczyn miasto	747,2	4,14	129,20	17,3
	Razem	24 062,6	42,42	6 750,36	28,1

W strukturze własnościowej lasów w gminie Wołczyn dominują lasy publiczne, które stanowią aż 99,2%. Lasami w gminie zarządzają Lasy Państwowe reprezentowane przez Nadleśnictwo Namysłów i Nadleśnictwo Kluczbork. W obu nadleśnictwach dominują żyzne siedliska leśne – lasów i łęgów, w Nadleśnictwie Kluczbork stanowią niemal połowę wszystkich siedlisk. Na terenie gminy Wołczyn znajduje się również fragment Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Rychtałskie” utworzonego w 1996 roku o ogólnej powierzchni 47,6 tys. ha.

Tabela 3. Powierzchniowa struktura zasobów leśnych w nadleśnictwach Kluczbork i Namysłów w gminie Wołczyn.

Nadleśnictwa	Powierzchnia nadleśnictwa ogółem [tys.ha]	Powierzchnia lasów według typów siedliskowych lasu [%]			Powierzchnia lasów według gatunków dominujących [%]		Powierzchnia lasów według klas wieku [%]				
		borowe	lasowe		iglaste	liściaste	I-II	III-IV	V-VI	VII i pow.	śr. wieku
			ogółem	w tym olsy i łęgi							
Kluczbork	18,95	52,7	46,4	0,9	88,6	11,4	45	28	21	7	54
Namysłów	16,90	44	52	4	74	26	40	36	18	6	57

Źródło: „Program ochrony środowiska dla gminy Wołczyn”, 2004.

W wiekowej strukturze lasu w nadleśnictwach dominują (ponad 70%) drzewostany I – IV klasy wieku (do 80 lat).

Uwzględnienie w gospodarce leśnej ekologicznych i społecznych funkcji lasu, określanych jako pozaprodukcyjne, znalazło wyraz między innymi w wyróżnieniu lasów o charakterze ochronnym. Łączna powierzchnia lasów ochronnych w gminie Wołczyn wynosi 1 312,6 ha, co stanowi ok. 19,0% powierzchni lasów.

Nadleśnictwo Namysłów i częściowo również nadleśnictwo Kluczbork charakteryzują się niewielkimi uszkodzeniami drzewostanów przez emisje przemysłowe, w stosunku do lasów w województwie opolskim. Większość lasów w gminie Wołczyn zaliczono do I strefy uszkodzeń (uszkodzenia słabe) przez oddziaływanie gazów i pyłów przemysłowych.

IV.4. Gleby, rolnicza przestrzeń produkcyjna

Gleby występujące na terenie gminy Wołczyn charakteryzują się stosunkowo dużą wartością produkcyjną. Wyraźnie dominują tu gleby bielicowe i pseudobielicowe. Przeważają gleby gliniaste (często podścielone piaskami). Występują również gleby brunatne. W południowej części gminy Wołczyn, w dolinie rzeki Stobrawa występują mady.

Większość gleb gminy została wytworzona z glin zwałowych oraz glin i piasków wodnolodowcowych zlodowacenia środkowopolskiego:

- gleby pseudobielicowe, wytworzone z glin morenowych, pyłowych, piasków gliniastych, głównie lekkich i średnich, które zajmują szczególnie rozległe przestrzenie w gminie. Są to gleby pszenno – buraczane i żytnie bardzo dobre i dobre, głównie III i IV klasy bonitacyjnej. Na obszarze występowania piasków i glin rzeczno – lodowcowych wykazują mniejsze wartości produkcyjne – V i VI klasa bonitacyjna;
- gleby brunatne, wytworzone na utworach gliniastych i piaszczystych dominują na północy i południu gminy, cechują się gorszymi właściwościami i zasobnością, odpowiadają V i VI klasie bonitacyjnej, z uwagi na właściwości produkcyjne zaliczają się do kompleksów żytnich słabych (6) i żytnich bardzo słabych (7). Największe powierzchnie tych gleb występują w rejonie wsi Szymonków, Wierzbica Górna, Krzywiczyny i Wierzchy.

Doliny rzeczne wypełniają utwory pochodzenia wodnego o składzie mechanicznym glin lekkich i średnich pylastych oraz piasków różnych grup mechanicznych. Wytworzone zostały na nich mady typu brunatnego, średnie i lekkie pyłowe, mady glejowe średnie, gleby brunatne deluwialne oraz czarne ziemie. W miejscach lokalnych zagłębień terenowych i dolinach rzecznych nadmiernie uwilgotnionych występują gleby bagienne i murszowe (torfowe i mułowo – torfowe).

Wśród gruntów ornych przeważają gleby należące do IV klasy bonitacyjnej (52,9%), następnie II i III klasy (27%) oraz V i VI (20,1%).

Właściwości fizykochemiczne gleb gminy Wołczyn są zbliżone do właściwości gleb większości terenów Opolszczyzny. Procentowy udział gleb bardzo kwaśnych wynosi 7,6%, kwaśnych ok. 27,2%, lekko kwaśnych 53,3%, obojętnych 9,8% i zasadowych 1,9%.

Ogólny wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy Wołczyn będący syntetyczną oceną warunków przyrodniczych, a wyliczony w punktach wynosi 80,2 (dla województwa opolskiego wynosi 82,8). Biorąc pod uwagę ten wskaźnik gmina znajduje się na 27 miejscu w województwie i zaliczana jest do gmin, w których przeważają obszary o dobrej jakości do produkcji rolnej. Generalnie, użytki rolne gminy posiadają korzystną ocenę warunków wodnych dla celów produkcji rolnej. Gleby właściwie uwilgotnione i napowietrzone, z małymi wyjątkami, przeważają we wszystkich wsiach. Najbardziej korzystną ocenę warunków wodnych mają gleby leżące w środkowym (równoleżnikowym) pasie gminy. Gleby podmokłe występują na powierzchni ok. 19 ha, głównie we wsi Skałagi i Brzezinki. Znaczny procent użytków rolnych, okresowo podmokłych, zajmują użytki zielone (występujące w bezpośrednim sąsiedztwie rzek, które niejednokrotnie są okresowo zalewane) oraz gleby bagienne (torfy i mursze) tworzące się w zagłębieniach terenu – w dolinach, w miejscach nieprzepuszczalnych lub o płytkich wodach gruntowych. Grunty rolne z niedoborem wilgoci to przede wszystkim grunty położone na zboczach, w terenie o głębokim poziomie wód gruntowych oraz wytworzone z piasków przepuszczalnych. Największą ilość gleb posiadających okresowy niedobór wilgoci mają wsie Szymonków, Krzywiczyny i Skałagi, przez które ciągnie się pas wzniesień, jak również wsie położone na południu, na wyższych terasach doliny rzeki Stobrawy. Największy procent użytków rolnych o niedoborze wilgoci ma wieś Wierzchy, a następnie Wierzbica Górna i Wąsice.

Problem erozji gleb dotyczy w gminie ok. 15% użytków rolnych – tyle bowiem gleb jest okresowo lub stale za suchych. W większości są to gleby wytworzone z piasków wydmowych i piasków w okolicach Wierzbicy Górnej, Wołczyna, Wierzchów i Wąsice. Strukturę użytkowania terenu oraz bonitację gleb – na podstawie danych z mapy ewidencyjnej, przedstawiono poniżej.

Tabela nr 4. Użytkowanie powierzchni miasta i gminy Wołczyn na podstawie mapy ewidencyjnej.

Grupa użytków gruntowych	Rodzaj użytku gruntowego	Oznaczenie	Gmina Wołczyn ha / %		Miasto Wołczyn ha/%	
Użytki rolne	Grunty orne	R	12511,78	53,67	308,01	41,22
	Sady	S	40,24	0,17	1,61	0,22
	Łąki trwałe	Ł	1979,04	8,49	59,23	7,93
	Pastwiska trwałe	Ps	605,85	2,6	26,70	3,57
	Użytki rolne zabudowane	BR	363,96	1,56	8,73	1,17
	Grunty pod stawami	Wsr	136,04	0,58	0,27	0,04
	Rowy	W	119,64	0,51	8,39	1,12
	Użytki rolne razem			15756,55	67,59	412,94
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	Lasy	Ls	6638,28	28,48	132,48	17,73
	Grunty zadrzewione i zakrzewione	Lz	44,72	0,19	4,12	0,55
	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem		6683	28,67	136,60	18,28
Grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny mieszkaniowe	B	48,33	0,21	52,30	7,00
	Tereny przemysłowe	Ba	18,05	0,08	45,96	6,15
	Inne tereny zabudowane	Bi	17,20	0,07	19,54	2,61
	Zurbanizowane tereny niezabudowane	Bp	1,91	0,01	6,90	0,92

	Tereny rekreacyjno – wypoczynkowe	Bz	56,08	0,24	9,07	1,21
	Użytki kopalne	K	6,05	0,03	Brak	
	Tereny komunikacji					
	Drogi	Dr	589,32	2,53	37,45	5,01
	Tereny kolejowe	Tk	33,94	0,15	18,86	2,52
	Inne tereny komunikacyjne	Ti	Brak		Brak	
	Grunty zabudowane i zurbanizowane razem		770,88	3,31	190,08	25,44
Użytki ekologiczne	Użytki ekologiczne	E	brak		Brak	
Nieużytki	Nieużytki	N	41,00	0,18	1,79	0,24
Grunty pod wodami	Grunty pod morskimi wodami wewnętrznymi	Wm	Brak		Brak	
	Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	Wp	52,95	0,23	5,49	0,73
	Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	Ws	0,42	0,00	Brak	
	Grunty pod wodami razem		53,37	0,23	5,49	0,73
Tereny różne	Tereny różne	Tr	7,77	0,03	0,36	0,05
Razem			23312,57	100%	747,26	100%

Tabela nr 5. Klasy gleb miasta i gminy Wołczyn.

Klasa Gleby	RII	RIIIa	RIIIb	RIVa	RIVb	RV	RVI	łI	łII	łIII	łIV	łV	łVI	PsII	PsIII	PsIV	PsV	PsVI
Miasto Wołczyn ok. 406,53 ha	-	-	11,31	134,14	121,97	48,34	2,90	-	1,43	0,26	37,15	15,49	4,99	-	-	11,02	17,27	0,26
100%	0,00	0,00	2,78	33,00	30,00	11,89	0,71	0,00	0,35	0,06	9,14	3,81	1,23	0,00	0,00	2,71	4,25	0,06
Gmina Wołczyn ok. 15542,77 ha	21,14	1255,55	2320,42	4034,24	2770,43	1916,82	573,58	0,45	131,57	753,79	830,68	205,37	80,36	45,38	290,72	238,98	70,70	2,59
100%	0,14	8,08	14,93	25,96	17,82	12,33	3,69	0,00	0,85	4,85	5,34	1,32	0,52	0,29	1,87	1,54	0,45	0,02

IV.5. Zasoby wodne

IV.5.1 Zasoby hydrogeologiczne

Czwartorzędowe piętro wodonośne

Północno – wschodni skraj obszaru gminy Wołczyn należy do systemu wodonośnego zlewni Proсны. Obszar występowania zwykłych wód podziemnych w granicach zlewni hydrograficznych stanowi wielowarstwowy system wodonośny wód podziemnych w utworach kenozoicznych i mezozoicznych powiązanych układem krążenia z wodami powierzchniowymi. Wody podziemne piętra czwartorzędowego można podzielić na płytkie wody gruntowe występujące powszechnie w dolinach rzecznych i w ich otoczeniu

oraz głębsze poziomy wodonośne : piętro czwartorzędowe – rozwinięte w utworach plejstoceńskich – piaski i żwiry oraz piętra: trzeciorzędowe i jurajskie (triasowe).

Wody gruntowe na obszarze opracowania to wody płytkie o charakterze wierzchołek, występujące na głębokościach 0 – 2 m p.p.t., często w utworach organicznych (torfy) lub mineralno – organicznych pochodzenia holoceniowego. Z uwagi na płytkie występowanie i brak izolacji są podatne na wpływy meteorologiczne (opady, susze) jak i na zanieczyszczenia pochodzące z różnych źródeł antropogenicznych, w tym głównie na terenie gminy - ze źródeł rolniczych. Na płytkie zaleganie wód gruntowych na dużych obszarach gminy wpływ ma konfiguracja terenu – równinny charakter rzeźby, z niewielkimi spadkami. Pomimo istnienia dość gęstej sieci melioracyjnej powoduje to znaczące utrudnienia zarówno w powierzchniowym jak i podziemnym odprowadzeniu wód. Sprzyja to występowaniu lokalnych podtopień i okresowej stagnacji wód na powierzchni terenu po wiosennych roztopach lub długotrwałych obfitych opadach deszczu.

Płytki poziom wód gruntowych łączy się często z niżej zalegającymi poziomami wód z utworów plejstocenu. Zasadniczo pierwszy poziom wód gruntowych, ze względu na niewielkie zasoby i podatność na zanieczyszczenia nie ma znaczenia dla zaopatrzenia mieszkańców w wodę. Z uwagi na płytkie zaleganie zwierciadła określa natomiast warunki posadowienia budynków, powodując utrudnienia w budownictwie.

Czwartorzędowe piętro wodonośne posiada podstawowe znaczenie dla zaopatrzenia obszaru gminy w wodę do celów komunalnych i produkcyjnych.

Według Mapy wstępnej waloryzacji głównych zbiorników wód podziemnych (Skrzypczak [red], 2003) oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych (Dz. U. 2006 nr 126 poz. 878) w centralnej części gminy Wołczyn główną strukturą jest fragment doliny kopalnej Olesno – Kluczbork – Wołczyn – Namysłów (GZWP nr 324 Dolina kopalna Kluczborka). Struktura ta wypełniona jest utworami piaszczysto – gliniastymi. Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 324 (patrz tabela 7) jest zbiornikiem o powierzchni ok. 84 km². Średnia głębokość ujęć wodnych wynosi 20 m, a zasoby dyspozycyjne wynoszą 16 tys. m³/d. Miąższość utworów wodonośnych waha się od 15 do 25 m. Izolacja warstwy wodonośnej od powierzchni osadami gliniastymi, bądź ich występowanie w formie przewarstwień ma charakter lokalny. W powiązaniu ze stosunkowo niewielką głębokością występowania wód podziemnych stanowi to o dużym stopniu ich podatności na zanieczyszczenia z powierzchni terenu.

W obrębie utworów czwartorzędowych wydzielono dwa poziomy wodonośne. Poziom pierwszy związany jest z utworami piaszczysto – żwirowymi pochodzenia rzeczno lodowcowego i lodowcowego i występuje niemal na całym obszarze gminy. Występowanie drugiego poziomu wodonośnego ograniczone jest do obrębu dolin kopalnych. Poziom ten tworzą osady żwirowo – piaszczyste zalegające poniżej dolnego poziomu glin morenowych. Charakterystykę reprezentatywnych otworów studziennych występujących na terenie gminy Wołczyn zawiera tabela 6.

Poziom zalegania czwartorzędowych warstw wodonośnych występuje na głębokościach od 1,4 do 21,0 m, przeciętnie zawierając się w przedziale 10 – 20 m p.p.t. Miąższość ujmowanych warstw wodonośnych waha się przeciętnie ok. 10 – 20 m, a ich przewodność wynosi przeciętnie 100 – 250 m³/h.

Tabela nr 6. Charakterystyka reprezentatywnych otworów studziennych na terenie gminy Wołczyn.

Miejscowość Użytkownik	Otwór			Warstwa wodonośna			Przewodność warstwy wodonośnej [m ² /h]
	Rok wykonania	Głębokość [m]	Wysokość [m n.p.m.]	Stratygrafia	Strop spąg [m]	Głębokość zwierciadła wody [m]	
Rozalia Folwark 1	1967	31,0	184,0	Q	21,0 31,0	7,3	136
Krzywiczyny Wodociąg 2A	1986	33,5	188,1	Q	11,0 31,5	11,0	832
Rożnów Rożnów PGR	1980	17,5	197,7	Q	3,6 14,0	3,6	97
Wierzbica Górna PGR Wieś	1965	27,0	177,0	Q	18,8 27,0	11,0	227
Brzezinki Wodociąg 2R	1983	27,0	167,0	Q	11,0 24,0	0,2	117
Skałagi Gorzelnia 2	1975	19,0	185,0	Q	11,0 17,0	11,0	213
Wołczyn Wołczyn Szpital	1967	10,0	167,0	Q	1,4 9,3	1,4	261

Źródło: opisy do map hydrogeologicznych Polski w skali 1:50.000 – arkusze Wołczyn (768), Kluczbork (805) i Pokój (804).

Tabela nr 7. Charakterystyka zbiornika GZWP 324.

Nr	Nazwa zbiornika	Wiek	Średnia głębokość ujęć [m]	Powierzchnia [km ²]			Szacunkowe zasoby dyspozycyjne [tys. m ³ /d]
				GZWP Ogółem	ONO*	OWO**	
24	Dolina kopalna Kluczborka	Q	20	84	84	-	16,00

Źródło: „Pobór wód w woj. Opolskim w 2009 r.”, 2010.

*ONO – obszar najwyższej ochrony

**OWO – obszar wysokiej ochrony

Na przeważającej części gminy zwierciadło wody ma charakter swobodny, zalega na głębokości od 2 do 18,7 m. Występowanie wód naporowych ma charakter lokalny i związane jest z pojawieniem się płatów glin morenowych w obrębie utworów piaszczystych. Wielkość naporu jest niewielka i waha się od kilku do kilkunastu metrów.

Ze względu na dużą zasobność poziomów wodonośnych na terenie miasta i gminy znajduje się sześć dużych ujęć wód podziemnych, z czego pięć służy do zaopatrzenia w wodę pitną ludności, natomiast jedno obsługuje fabrykę drożdży. W tabeli poniżej zebrano istotne informacje dotyczące ujęć wód podziemnych oraz ich stref ochronnych.

Tabela nr 8. Charakterystyka zbiornika GZWP 324.

I.p	Nazwa ujęcia	Położenie ujęcia	Decyzja	Studnie	Rodzaj strefy	Poziom wodonośny
1	Brzezinki	Brzezinki	Rozporządzenie Dyrektora RZGW we Wrocławiu nr 2/2007 z dnia 26 luty 2007 r.	Studnie nr 1,2,3A i 3R, łącznie cztery studnie	Bezpośrednia Pośrednia zewnętrzna	Q
2	Szymonków	Szymonków	Decyzja Wojewody Opolskiego znak OŚ-III/6210/308/98/bd z dnia 29 grudnia 1998 r.	Studnie nr 1 i 2, łącznie dwie studnie	Bezpośrednia Pośrednia zewnętrzna	Q
3	Wierzbica Górna	Wierzbica Górna	Decyzja Wojewody Opolskiego znak OŚ-III/6210/19/98/ig z dnia 3 czerwca 1998 r.	Studnie nr 1,2,3,4, łącznie cztery studnie	Bezpośrednia Pośrednia zewnętrzna	Q
4	Krzywiczyny	Krzywiczyny	Decyzja Starosty Powiatowego w Kluczborku znak ROŚ.II-6223-15/00 z dnia 24 stycznia 2001 r.	Studnie nr 1,2,3, łącznie trzy studnie	Bezpośrednia Pośrednia wewnętrzna Pośrednia zewnętrzna	Q
5	Markotów Duży	Markotów Duży	Rozporządzenie Dyrektora RZGW we Wrocławiu nr 8/2007 z dnia 3 lipca 2007 r.	Studnie nr 2 i 3, łącznie dwie studnie	Bezpośrednia Pośrednia zewnętrzna	Q
6	Ujęcie dla fabryki drożdży	Gierałcice, Markotów Mały, Wołczyn	Decyzja Starosty Powiatowego w Kluczborku znak ROŚ.II-6223-13/00 z dnia 18 grudnia 2000 r.	1,2,3,4,6,7,8,9, 1A,2B, łącznie 10 studni	Bezpośrednia Pośrednia wewnętrzna (dla studni 1,2,3,4,6,8,9,2A Pośrednia zewnętrzna obejmuje Gierałcice, Markotów Mały, Markotów Duży, Brzezinki i m. Wołczyn	Q

Trzeciorzędowe piętro wodonośne

Występuje w północnej i północno – zachodniej części gminy Wołczyn. Związane jest z występowaniem w dolnej części tych osadów piasków i podrzędnie kruchych piaskowców, miejscami zlepieńcowych z cienkimi przewarstwieniami mułków i iłów. Miąższość utworów przepuszczalnych wynosi do kilkunastu metrów. Na obszarze gminy Wołczyn poziom ten nie jest eksploatowany.

Triasowe piętro wodonośne

Reprezentowane jest przez poziom górnotriasowy retyku. Jest to poziom o zwierciadle napiętym, stabilizującym się na głębokości 2,0 m p.p.t. W mieście Wołczyn znajduje się studnia ujmująca wodę z utworów triasowych, permskich i karbońskich. Strop warstwy znajduje się na głębokości 830 m. Zatwierdzone zasoby ujęcia w Wołczynie wynoszą 7,6 m³/h przy depresji 28,8 m. Wody te nie są aktualnie użytkowane.

Jako szczególny typ wód podziemnych należy rozpatrywać wgłębną wodę termalną (solanki termalne), nawiercone w otworze „Wołczyn VIIA” na głębokości ponad 1000m. Mogą one być

wykorzystywane dla potrzeb rekreacji i w celach balneologicznych.

IV.5.2 Zasoby hydrograficzne

Pod względem podziału hydrograficznego gmina Wołczyn znajduje się w całości w dorzeczu Odry. Przez północno – wschodni i wschodni fragment gminy przebiega dział wodny II-go rzędu rzek zlewni Stobrawy i Warty (dopływ Odry). Obszar gminy należy do zlewni rzek Prosna (zlewnia Warty – obejmuje północno – wschodni skraj gminy) oraz Stobrawy (pozostała część gminy).

Gmina wyróżnia się bogatą siecią rzeczną o charakterze typowo nizinnym, z maksymalnymi wylewami w okresie wiosennym i letnim.

Rzeka Stobrawa stanowi prawobrzeżny dopływ Odry i odwadnia poprzez swoje dopływy Wołczańską Strugę i Czarną Wodę większą część gminy. Rzeka przepływa równoleżnikowo. Jej długość wynosi 78,1 km, a powierzchnia dorzecza 1,6 tys. km². Stobrawa źródła ma na Wyżynie Woźnicko – Wieluńskiej, w miejscowości Wachowice. Dolina Stobrawy tworzy szeroką (miejscami dochodzącą do ok. 1 km), płaską dolinę pociętą siecią mniejszych kanałów i podmokłości. Fragmentarycznie w podłożu zalegają gleby organiczne – torfy. Jej dolina cechuje się miejscami wyjątkowo zróżnicowaną strukturą przestrzenną krajobrazu. Przeważają w niej mozaikowe ekosystemy podmokłych łąk, liczne są stawy i niewielkie kompleksy wilgotnych lasów oraz zadrzewień. W Markotowie Stobrawa wpływa do sztucznego koryta zwanego Kluczborską Strugą lub Kluczborskim Strumieniem, którym płynie aż do Bogacicy. Sztuczne koryto prowadzi w zasadzie cały odpływ wody i z tego powodu Kluczborski Strumień przyjęto za ciek główny. Dawne, naturalne koryto, zostało częściowo osuszone.

Wołczyńska Struga (Wołczyński Strumień) płynie w kierunku N – SW, m.in. przez miasto Wołczyn. Posiada liczne dopływy: dopływ z Szymonkowa, dopływ w Ligocie Wołczyńskiej, Topolnica, dopływ spod Gierałcic. Rzeka tworzy rozległą, lecz słabo wyróżniającą się morfologicznie, w przeważającej części zalesioną dolinę. W podłożu występują gleby organiczne – torfy.

Czarna Woda przepływa przez zachodnią część gminy. W okolicach wsi Jedliska, łączy się poprzez system rowów z Czarnym Stawem. Tworzy rozbudowaną, częściowo zalesioną dolinę.

Północno – wschodnia część gminy (okolice Komorzna) odwadniana jest przez rzekę Pratwę, dopływ Prosny. Występujący tu ciek nosi nazwę: dopływ z Komorzna. Tworzy stosunkowo wąską dolinę o szerokości od ok. 70 m do ok. 400 m.

Doliny rzeczne są elementem wzbogacającym krajobraz obszaru. Stanowią ostoje roślinności i fauny typowej dla ekosystemów przywodnych, modyfikują warunki klimatyczne i wodne w najbliższej okolicy.

Wg danych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Opolu wielkości przepływów z okresu obserwacji 1963-1982¹ w punkcie kontrolnym w Stobrawie (ok. 1 km w kierunku południowo – zachodnim

¹ Informacje ze strony: www.opole.pios.gov.pl – brak nowszych danych.

od granicy gminy) wynoszą:

Tabela nr 9 Przepływy dla rzeki Stobrawy.

Ciek/punkt kontrolny	Powierzchnia zlewni w km ²	Przepływ	
		średnia z najmniejszych przepływów rocznych SNQ	przepływ średni roczny SQ
Stobrawa	1594	2,20	7,79
Ujście Stobrawy	1601	2,21	8,01

Bardziej miarodajnymi danymi dla obszaru gminy Wołczyn dysponuje Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu. W poniższej tabeli przedstawiono przepływy i zasoby dyspozycyjne rzek Stobrawy i Wołczyńskiego Strumienia.

Tabela nr 10. Zasoby dyspozycyjne największych rzek w gminie Wołczyn.

Ciek / pkt kontrolny	Powierzchnia zlewni w km ²	Przepływ w m ³ /s		
		Średnioroczny Q _{śr}	Średni niski Q _{śnn}	Wielki prawdopodobny Q _{śww1%}
Rzeka Stobrawa – most w Wąsicach	295,3	1,48	0,295	35,4
Wołczyński Strumień	135,5	0,542	0,115	13,55

Sieć hydrograficzną w gminie Wołczyn uzupełniają liczne, krótkie cieki wodne (dopływ z Komorzna, dopływ spod Rożnowa, dopływ spod Skatąg, dopływ z Wierzchów, dopływ z Niw, dopływ spod Borkowic) oraz system rowów melioracyjnych.

Zbiorniki wodne

Lokalne zbiorniki wód powierzchniowych występują głównie w postaci stawów hodowlanych i innych zbiorników wodnych (zbiorniki przeciwpożarowe). Największe stawy powstały w wyniku sztucznego piętrzenia wody goblami znajdują się w sołectwie Wierzbica Górna, niedaleko przysiółka Jedliska (Czarny Staw) oraz w miejscowości Komorzno. Stawy są zagospodarowane i prowadzona jest na nich gospodarka rybacka. Kompleks stawów koło Jedlisk i ich najbliższe otoczenie, ze względu na wysokie walory przyrodnicze, wyróżniono do ochrony rezerwatowej (proponowany rezerwat „Krystyna”). Łączna powierzchnia zbiorników wód powierzchniowych na terenie gminy wynosi ok. 114 ha.

Zagrożenie powodziowe

Według opracowania ekofizjograficznego z 2011 r. obszar gminy Wołczyn zagrożony jest podtopieniami w wyniku wystąpienia z koryt rzek: Stobrawy, Kluczborskiej Strugi i Wołczyńskiego Strumienia. Tereny zalewowe w tym opracowaniu zostały wskazane przez UMiG Wołczyn. Granice terenów zagrożonych podtopieniami wskazano na rysunku uwarunkowań środowiska. Tereny zalewowe obejmują głównie łąki i pola w dolinach wyżej wymienionych cieków. Zgodnie z informacją uzyskaną z RZGW we

Wrocławiu dla terenu gminy nie było opracowane studium ochrony przeciwpowodziowej w rozumieniu aktualnie obowiązujących przepisów prawa. Zgodnie z nomenklaturą przyjętą w ustawie *Prawo wodne*, w brzmieniu sprzed 18 marca 2011 r., tereny zalewowe nazywane są obszarami narażonymi na niebezpieczeństwo powodzi w przypadku, gdy nie obowiązywało studium ochrony przeciwpowodziowej, a taka właśnie sytuacja miała miejsce na terenie gminy Wołczyn. Obecnie, t.j. po 18 marca 2011 r. przyjmuje się stosowanie określenia „tereny zalewowe”.

Na dzień sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jedynym dokumentem stanowiącym w obecnym porządku prawnym podstawę informacji o zagrożeniach powodziowych była *Wstępna ocena ryzyka powodziowego*. Ocenę tę sporządza Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej. We *Wstępnej ocenie ryzyka powodziowego* zamieszczono: mapę obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, mapę znaczących powodzi historycznych, mapę obszarów na których wystąpienie powodzi jest prawdopodobne. Na żadnej z tych map nie wskazano zagrożeń w obrębie gminy Wołczyn. Analizując materiały KZGW (biorąc pod uwagę również inne tereny zalewowe np. w woj. śląskim i opolskim pominięte na mapach) przychodzi jedynie skonkludować, iż są one mało wiarygodne. Obecnie brak jest obowiązujących dokumentów wskazujących zasięg zagrożeń powodziowych (także materiały KZGW nie mają żadnej mocy prawnej), w przyszłości jednak, zgodnie z obowiązującymi przepisami, zostaną one stworzone (tzw. Mapy terenów szczególnego zagrożenia powodzią, ustawowy termin wykonania 22 grudnia 2013 r.). Należy więc na bieżąco wprowadzać do dokumentów planistycznych wyniki nowych opracowań. Zaniechania we wskazywaniu zagrożeń powodziowych ze strony zobligowanej do tego zadania strony rządowej odbijają się negatywnie na możliwościach prowadzenia racjonalnej polityki przestrzennej przez samorządy. Sytuacja tak będzie miała miejsce niestety jeszcze w najbliższych latach. Jedynym racjonalnym rozwiązaniem jest wprowadzanie w dokumentach planistycznych zasięgów wód powodziowych w oparciu o obserwacje własne z powodzi w lipcu 1997 r. i z maja 2010 r.

IV.6. Ocena stanu środowiska, jego zagrożeń i możliwości ich ograniczania

IV.6.1 Gleby

Stan zanieczyszczenia gleb w województwie opolskim został przedstawiony w raporcie WIOŚ w Opolu („Stan środowiska w woj. opolskim w latach 2005 – 2006”, 2007). Jednak dokonana tam charakterystyka jest zbyt ogólna jak na potrzeby niniejszego opracowania.

Zawartość metali ciężkich w glebach w gminie Wołczyn wyznaczono na podstawie danych ze Stacji Chemiczno – Rolniczej Oddział w Opolu z listopada 2004 r.² oraz na podstawie danych uzyskanych w Zakładzie Badań Fizykochemicznych Uniwersytetu Opolskiego³.

² próbki pobrano do badań w latach 1992–1997, łącznie 44 próbki z obszaru gminy.

³ badania z lat 2002-2003, łącznie 20 próbek

Tabela nr 11. Zawartość metali ciężkich (SS – średnie, SW – najwyższe) w glebach gminy Wołczyn i w mieście Opolu.

Mierzony parametr	mg /kg s. m.				
	gmina Wołczyn			Opole (miasto)	
	S _s		S _w	S _s	S _w
Kadm (Cd)	0,24	0,20	0,94	0,50	0,75
Miedź (Cu)	7,2	8,5	22,6	14,3	44,0
Nikiel (Ni)	7,4	6,8	7,4	9,9	18,7
Ołów (Pb)	17,4	19,1	41,1	27,9	53,0
Cynk (Zn)	32,7	36,7	71,3	64,0	162,5
Dane uzyskane w Zakładzie Badań Fizykochemicznych UO					

Tabela nr 12. Udział próbek o zawartości metali ciężkich powyżej naturalnej.

Mierzony parametr	Gmina Wołczyn	Opole (miasto)
	%	
Kadm (Cd)	11,4	57,5
Miedź (Cu)	2,3	7,1
Nikiel (Ni)	2,3	7,1
Ołów (Pb)	2,3	7,1
Cynk (Zn)	4,5	21,4

Źródło: „Program ochrony środowiska dla gminy Wołczyn”, 2004.

Dla gminy Wołczyn uzyskano najniższe wartości średnie w serii badań na zawartość miedzi (7,2 mg/kg s. m.) i niklu (7,4 mg/kg s. m.). Zawartość ołowiu i cynku mieściła się w granicach stężeń naturalnych, bądź była jedynie nieco większa (I^o zanieczyszczenia w 5-cio stopniowej skali). Pod względem zawartości kadmu gleby gminy klasyfikowane były w I^o zanieczyszczenia (11,4% wskazań powyżej wartości naturalnej). Wyniki badań przedstawiono w tabelach (11-12).

Badania gleb wykonywane są także w ramach monitoringu prowadzonego na powierzchniach gruntów rolnych przeznaczanych na rolnicze wykorzystanie ścieków poprodukcyjnych przez zakład Lesaffre Polska S.A. w Wołczynie. Wyniki tych badań gromadzone są w Starostwie Powiatowym w Kluczborku (Wydział Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Leśnictwa).

Uzyskane wartości średnie w zakresie zawartości kadmu, miedzi i cynku są podobne do przytoczonych wcześniej danych z badań w roku 2004. Stwierdzono natomiast wyraźnie wyższe stężenie niklu.

Badania prowadzono pod kątem różnic pomiędzy zawartościami metali ciężkich w glebach nawadnianych i nienawadnianych ściekami z drożdżowni. Większe różnice w maksymalnej zawartości metali ciężkich w glebach nawadnianych ściekami stwierdzono tylko w przypadku cynku (max. 92,0 mg/kg). Przedstawione dane nie pozwalają jednak na wykazanie statystycznej istotności występujących różnic i tym samym jednoznaczne określenie występujących zależności.

IV.6.2 Wody

Wody powierzchniowe

Rzeka Wołczyński Strumień została objęta badaniami w ramach regionalnego monitoringu środowiska wykonanego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w 2009 r. w punkcie pomiarowo – kontrolnym w Brynicy. Punkt ten pozwala na kontrolę łącznego oddziaływania lokalnych źródeł zanieczyszczenia, a zwłaszcza ścieków miejsko – przemysłowych odprowadzanych z Wołczyna.

Rzeka Wołczyński Strumień została objęta monitoringiem operacyjnym celowym dla bytowania ryb i wykorzystania dla celów rekreacyjnych.

Badania jakości wód Wołczyńskiego Strumienia ze względu na przydatność do bytowania ryb w warunkach naturalnych w 2009 r. wykazała, że rzeka ta odznacza się wodami pozaklasowymi. Zdecydowały o tym: tlen rozpuszczony, BZT5, azot amonowy, niezjonizowany amoniak, azotyny, fosfor ogólny.

W oparciu Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r., które określa sposób klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, w tym stan ekologiczny (dla naturalnych) lub potencjał ekologiczny (dla sztucznych i silnie zmienionych wód) oraz stan chemiczny, przeprowadzona została również ocena eutrofizacji wód.

Eutrofizacja jest procesem polegającym na wzbogacaniu wody w substancje pokarmowe. W pierwszej fazie eutrofizacja może być nawet zjawiskiem korzystnym dla życia biologicznego danego obiektu hydrograficznego, przejawiającym się między innymi we wzroście liczebności ryb. Po przekroczeniu jednak pewnej granicy pojawiają się problemy dotyczące masowego rozwoju organizmów planktonowych, pogorszenia warunków świetlnych, wyczerpywania zasobów tlenu w wodzie, występowania siarkowodoru.

Zgodnie z „Raportem ...” (2010) o eutrofizacji Wołczyńskiego Strumienia zdecydowały następujące wskaźniki: BZT5, OWO, azot amonowy, azot Kjeldahla, azot azotanowy i fosforany. W „Raporcie ...” (2010) nie przedstawiono dokładniejszych wyników badań.

Badania wód Stobrawy i Wołczyńskiego Strumienia zostały wykonane również w 2008 r. (tabela 13). Zgodnie z wynikami stan chemiczny wód obu rzek zaklasyfikowano jako „dobry”, a stan ogólny wód jako „zły”. Potencjał ekologiczny wód obydwóch rzek był oceniono jako umiarkowany.

Tabela nr 13. Ocena jakości wód w rzekach Stobrawa i Wołczyński Strumień ze względu na przydatność do bytowania ryb w warunkach naturalnych w 2008 r.

Rzeka	km	Nazwa punktu	Ocena jakości wód	Wskaźniki decydujące o jakości	jednostka	Stężenie		
						min.	średnio-roczne	max
Stobrawa	45	Stare Czaple ⁴	NON	Azotyny	mgNO ₂ /l	0,098	0,149	0,272
				Fosfor ogólny	mgPO ₂ /l	0,10	0,16	0,31
Wołczyński Strumień	1,7	Brynica	NON	Tlen rozpuszczony	mgO ₂ /l	3,1	7,4	10,7

⁴ Ok. 800 m w kierunku wschodnim od granicy gminy Wołczyn

			BZT5	mgO ₂ /l	3,9	7,2	12,0
			Azot amonowy	mnN/l	1,300	2,443	3,900
			Niezjoniz. Amoniak	mgNH ₂ /l	0,005	0,032	0,079
			Azotyny	mgNO ₂ /l	0,112	0,341	0,791
			Fosfor ogólny	mgPO ₂ /l	0,20	0,32	0,44

Źródło: „Stan środowiska w woj. Opolskim w 2008 r.”, 2009.

Źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych w gminie Wołczyn mogą być nawozy, zarówno sztuczne jak i organiczne oraz chemiczne środki ochrony roślin stosowane w rolnictwie. Obszar gminy Wołczyn stanowi teren częściowo rolniczy, co może mieć wpływ na dodatkowe obciążenie występujących tu rzek azotanami.

Istotnym źródłem zanieczyszczeń wód powierzchniowych jest rolnicze wykorzystywanie ścieków pochodzących z zakładów Lesaffre Polska S.A., produkujących drożdże piekarskie.

Firma posiada wydane w 2010 r. pozwolenie wodnoprawne (ROŚ.WW.6223-10/10 wydane 28 grudnia 2010 r. przez Starostę Powiatowego w Kluczborku) na rolnicze wykorzystanie ścieków poprodukcyjnych powstających przy produkcji drożdży piekarniczych na gruntach o łącznej powierzchni około 1817 ha. Jest to znacząca powierzchnia, stanowiąca ponad 14% ogólnej powierzchni gruntów użytkowanych rolniczo na terenie gminy. Grunty przeznaczone do rolniczego wykorzystywania ścieków położone są w obrębie miasta Wołczyna oraz wsi Brynica, Brzezinki, Wierzbica Górna, Wierzbica Dolna, Ligota Wołczyńska, Świniary Wielkie, Krzywiczyny i Szymonków. Powierzchnie pól przeznaczonych pod deszczowanie i nawadnianie ściekami znajdują się w zlewniach Wołczyńskiego Strumienia (Strugi Wołczyńskiej) oraz Czarnej Wody.

Należy zwrócić uwagę na to, że przeznaczenie tak znacznych powierzchni na wykorzystanie ścieków nie oznacza regularnego całorocznego użytkowania tych powierzchni. Wykorzystanie poszczególnych pól jest zmienne, uzależnione także od umów zawartych z poszczególnymi właścicielami.

Pozwolenie wodnoprawne umożliwia firmie Lesaffre przez kolejne lata do roku 2020 (od 01.08.2011 r. do dnia 31.12.2020 r.) rolnicze wykorzystanie wstępnie podczyszczonych ścieków poprodukcyjnych (po rozcieńczeniu ściekami oczyszczonymi i nieoczyszczonymi z tlenowej oczyszczalni oraz wodą powierzchniową z rzeki Strumień Wołczyński) w ilości łącznej 1 279 290 m³/rok - w tym ściek surowy 300 000 m³/rok.

Dopuszczalny skład ścieku surowego wg pozwolenia określony został następująco:

- pH : 6,5 – 9,0
- PEW : 15 dS/m
- BZT5 : 12 580 mg O₂/l
- ChZTCr : 17 215 mg O₂/l
- OWO : 8 000 mg C/l

- zawiesiny ogólne : 367 mg/l
- azot amonowy : 10 mg NNH₄/l
- azot azotanowy : 50 mg NNO₃/l
- azot ogólny : 1220 mg N/l
- fosfor ogólny : 15 mg P/l
- chlorki : 4 500 mg Cl/l
- siarczany : 850 mg SO₄/l
- potas : 2 000 mg K/l
- sól : 2 750 mg Na/l.

Dodatkowo określono zawartości graniczne wskaźników zanieczyszczeń i substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego: rtęć do 0,06 mg Hg/l, kadm do 0,4 mg Cd/l, a także szeregu składników szkodliwych dla zdrowia ludzi oraz utrudniających samooczyszczanie się wód i gleby.

Z uwagi na znaczące ładunki poszczególnych substancji, pozwolenie wodnoprawne obliguje Lesaffre S.A. do rozbudowanego monitoringu stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz składu ścieków. W jego ramach badaniami wskaźników zanieczyszczeń wód objęta jest Wołczyńska Struga (Strumień Wołczyński) w 10 punktach kontrolnych:

- PK-I w km 1+730,
- PK-II w km 2+770,
- PK-III w km 4+500,
- PK-IV w km 5+480,
- PK-V w km 5+620,
- PK-V/1 w km 6+140,
- PK-V/2 w km 9+330,
- PK-VI w km 12+420
- PK-VII w km 10+700
- PK-VII w km 15+150

Czarna Woda kontrolowana jest regularnie w 2 punktach:

- PK-I CW w km 3+840,
- PK-II CW w km 3+020,

Wyniki badań przeprowadzonych w roku 2010 zestawiono w opracowaniu ekofizjograficznym. Uzyskane wyniki w zakresie oznaczanych parametrów nie odbiegają istotnie od wyników uzyskanych przez WIOŚ w roku 2008 w ramach oceny jakości wód.

Należy zauważyć wyraźny spadek zawartości azotu amonowego i azotanowego oraz fosforu w górnym biegu Wołczyńskiej Strugi (PK-VI do PK-VIII), w stosunku do punktów zlokalizowanych najbliżej

ujścia – PK-I i PK-II. Zwraca uwagę zwłaszcza sprawdzalność tej zależności dla azotu amonowego (nieutlenione formy azotu – świadczące o bliskim położeniu źródeł zanieczyszczeń).

Na eutrofizację wód odbiorników ścieków wskazują także wskaźniki biologiczne – stopień rozwoju makrolitów wodnych i przybrzeżnych, z udziałem roślinności nitrofilnej w korytach Wołczyńskiego Strumienia i w mniejszym zakresie – Czarnej Wody.

Należy zwrócić uwagę na duży udział ładunków poszczególnych substancji wprowadzanych wraz ze ściekami do środowiska (niezależnie od ich czerpania przez roślinność uprawową). Teoretyczny łączny, dopuszczalny pozwoleniem wodnoprawnym, ładunek podstawowych substancji biogenych wprowadzanych do środowiska (przy założeniu maksymalnych zawartości w ściekach surowych wg pozwolenia) wynosi:

- azot ogólny - 366 t/rok;
- fosfor ogólny - 4,5 t/rok.

Wody podziemne

Budowa geologiczna gminy Wołczyn sprzyja migracji zanieczyszczeń, której źródłem są głównie nieszczelne szamba i intensywna gospodarka rolna. Utwory wodonośne poziomu czwartorzędowego posiadają tylko częściowo warstwy izolacyjne, co stwarza niebezpieczeństwo skażenia wody na znacznym obszarze i wywołuje konieczność ustanawiania stref ochronnych ujęć zaopatrujących ludność w wodę do picia. Z utworów czwartorzędowych ujmowane są wody dla potrzeb grupowych wodociągów komunalnych.

Zgodnie z informacjami Państwowego Instytutu Geologicznego poziom wód gruntowych opróbowany został w 3 studniach kopalnych. Wody te są wodami przekraczającymi normy dla wód pitnych i zaliczone zostały do III klasy jakości. Są to wody słabo i średnio zmineralizowane, miejscami wysoko zmineralizowane, o suchej pozostałości od 588 do 3144 mg/dm³.

W wodach tych stwierdzono bardzo duże przekroczenia zawartości azotu azotanowego, natomiast zawartość pozostałych związków azotu nie przekracza wartości dopuszczalnych. W wodzie ze studni w Krzywiźnie przekroczone są zawartości siarczanów, gdzie wynoszą 982,7 mg/dm³, krzemionki zdysocjonowanej 23,1 mg/dm³, kwaśnych węglanów, które występują w ilości 1000 mg/dm³ i potasu w ilości 325 mg/dm³, co jest wartością wysoką. Zawartość potasu w pozostałych studniach wynosi 55,9 i 51,8 mg/dm³. Zawartość żelaza i manganu nie przekracza wartości dopuszczalnych. Zawartości pozostałych metali nie przekraczają wartości norm dopuszczalnych dla wód pitnych.

Wody poziomu czwartorzędowego ujętego studniami wierconymi charakteryzują się bardziej wyrównanym składem fizykochemicznym. Są to wody słodkie, o suchej pozostałości od 44 do 892 mg/dm³. Zawartość chlorków we wszystkich opróbowanych wodach nie przekracza wartości określonych normą i osiąga wartości w granicach od 7,0 do 220,0 mg/dm³.

Przekroczoną zawartość siarczanów, wynoszącą 292 mg/dm³ stwierdzono w studni nr 37

w Wołczynie. W pozostałych studniach wartość tego składnika nie przekracza wielkości dopuszczalnych i średnio wynosi 63,8 mg/dm³. Zawartość azotu w związkach w kilku przypadkach przekracza wartości dopuszczalne. Nie stwierdzono podwyższonej zawartości azotu azotynowego, natomiast w azotynach nieznaczne przekroczenie stwierdzono w studni w Wołczynie. W pozostałych studniach wartość tego składnika jest minimalna.

Azot w amoniaku przekracza wartości dopuszczalne w studni w Wołczynie, gdzie wynosi 1,32 mg NNH₄/dm³. W pozostałych studniach nie przekracza wartości dopuszczalnych normą dla wód pitnych.

Zawartość żelaza w dużej części opróbowanych studni przekracza wartości dopuszczalne. Maksymalną zawartość żelaza w wysokości 11,5 mg/dm³ stwierdzono w studni w Wołczynie. W pozostałych studniach również przekroczona jest zawartość żelaza, gdzie wynosiła w granicach kilku mg/dm³. Przekroczonej zawartości żelaza zazwyczaj towarzyszy przekroczenie zawartości manganu, które wynosi w rejonie Wołczyna od 0,4 do 0,8 mg/dm³. Maksymalną wartość w ilości 1,7 mg/dm³ stwierdzono w studni w Brzezinkach. Ponadto ponadnormatywne zawartości manganu stwierdzono również w Rozalii (do 0,4 mg/dm³). Zawartości pozostałych składników nie przekraczają wartości dopuszczalnych dla wód pitnych. Dominują wody zaliczane do klasy Ib i II.

W ramach „Monitoringu składowiska odpadów w Wierzbicy Górnej” w 2010 r. wykonano badania jakości wód podziemnych w obrębie tego składowiska. Na podstawie pomiarów wysokości zwierciadła (w obrębie 3 piezometrów) prowadzonych w ramach monitoringu stwierdzono przepływ wód podziemnych w kierunku południowym. Z przeprowadzonych obserwacji terenowych wynika, że poziom zwierciadła wód podziemnych na przestrzeni lat 2005 – 2010 wykazuje wahania rzędu od 0,75 m do 2,28 m. W piezometrze monitorującym wody dopływające w rejon składowiska stwierdzono we wszystkich seriach pomiarowych podwyższone wartości przewodności elektrolitycznej właściwej, odpowiadające II klasie jakości wód podziemnych. Odczyn badanej wody we wszystkich seriach pomiarowych był charakterystyczny dla wód o słabym stanie chemicznym (poniżej 6,5 pH). Dodatkowo, w drugim kwartale, wystąpiła nieznacznie podwyższona wartość cynku typowa dla II klasy jakości. Pozostałe wartości analizowanych wskaźników były charakterystyczne dla wód o I klasie jakości wód podziemnych. W wodach podziemnych odpływających z terenu składowiska stwierdzono podwyższone wartości przewodności elektrolitycznej właściwej charakterystyczne dla II klasy jakości wód podziemnych. Nieznacznie podwyższone wartości (II klasa jakości) kadmu oraz cynku zarejestrowano w drugiej serii badań. W przypadku obu pomiarów wartości ogólnego węgla organicznego (OWO), w czwartej serii pomiarowej mieściły się w granicach charakterystycznych dla II klasy jakości. Natomiast OWO klasyfikujące się do IV klasy jakości stwierdzono w I serii pomiarowej.

W ramach monitoringu składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Wierzbicy Górnej wykonano pomiary procentowej zawartości poszczególnych składników (tlen, dwutlenek węgla, metan) gazu składowiskowego oraz jego emisji. Skład gazu ze studzienek zlokalizowanych na kwaterze czynnej charakteryzuje się zmiennymi stężeniami tlenu (0,2% - 20,7%), przy równie zmiennym udziale

dwutlenku węgla (< 0,6% - 32,3) i metanu (< 0,1% - 26,7%). Średnia wartość procentowego udziału poszczególnych gazów w na kwaterze eksploatowanej w 2010 roku przedstawia się następująco: tlen – 12,89%, dwutlenek węgla – 8,35% i metan – 5,08%. Skład gazu ze studzienek kwatery nieczynnej w 2010 roku charakteryzuje się zmienną zawartością tlenu (2,4% - 20,9%), przy równie zmiennym udziale dwutlenku węgla (< 0,1% - 22,8) i metanu (< 0,1% - 17,5).

GZWP nr 324 Dolina Kopalna Kluczborka

W obrębie gminy Wołczyn znajduje się Główny Zbiornik Wód Podziemnych GZWP nr 324 Dolina Kopalna Kluczborka, którego wody są eksploatowane na potrzeby Kluczborka, Wołczyna i okolic.

W 2009 r. WIOŚ w Opolu dokonał ankietyzacji eksploratorów ujęć wód podziemnych i powierzchniowych, której celem była inwentaryzacja, aktualizacja i rozszerzenie informacji na temat ilości i jakości wody pobranej z ujęć podziemnych i powierzchniowych. Zgodnie z tymi informacjami na terenie gminy Wołczyn głównymi użytkownikami wód podziemnych są zakłady:

- Lesaffre Polska S.A, ujmujące wody czwartorzędowe z ujęcia Markotów i ujęcia dennego Wołczyńskiego Strumienia w celach produkcyjnych i w celu nawodnienia gruntów;
- Przedsiębiorstwo Rolne KŁOS Sp z.o.o. ujmujące wody z ujęcia Krzywiczyny w celach socjalno – bytowych (średniodobowo – 24 m³/d);
- Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Wołczynie korzystający z ujęć: Krzywiczyny, Markotów, Szymonków, Wierzbica Górna, Brzezinki, w celach socjalno – bytowych.

IV.6.3 Powietrze

Zgodnie z „Programem ochrony środowiska dla gminy Wołczyn” (2004) gmina Wołczyn położona jest z dala od dużych, przemysłowych aglomeracji miejskich. W najbliższym sąsiedztwie gminy znajduje się jedynie miasto Kluczbork. Na terenie gminy Wołczyn nie ma dużych zakładów przemysłowych. Jedynymi większymi zakładami zlokalizowanymi na terenie miasta Wołczyn są: Lesaffre Polska S.A. prowadząca działalność głównie w zakresie przetwórstwa rolno – spożywczego i produkcji drożdży piekarskich i paszowych oraz Huta Szkła Kama – Vitrum. W związku z powyższym poziom emisji zanieczyszczeń w gminie wyznacza głównie emisja niska oraz emisja komunikacyjna.

Na podstawie analizy materiałów archiwalnych oraz „Programu ochrony środowiska dla gminy Wołczyn” (2004) za główne źródła zanieczyszczeń do atmosfery w gminie Wołczyn uznano:

- indywidualne źródła ciepła zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej,
- lokalne kotłownie ogrzewające zakłady usługowo – produkcyjne, obiekty użyteczności publicznej, obiekty usługowe,
- emisję technologiczną z zakładów produkcyjno – usługowych,
- zanieczyszczenia komunikacyjne (emisja liniowa z drogi krajowej nr 42),
- emisję nieorganizowaną z terenów pozbawionych roślinności, z terenów o utwardzonej

nawierzchni.

Szczegółowych danych dotyczących jakości powietrza w województwie opolskim dostarcza Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Opolu.

Na stacji pomiarowej w Wołczynie (ul. Sienkiewicza) dokonuje się pomiarów dwutlenku azotu NO₂ i dwutlenku siarki SO₂ metodą pasywną.

W tabeli 14 przedstawiono wyniki pomiarów dwutlenku azotu NO₂ i dwutlenku siarki SO₂ w mieście Wołczyn (ul. Sienkiewicza) w 2009 r.

Tabela nr 14. Wyniki pomiarów dwutlenku siarki i azotu w Wołczynie (ul. Sienkiewicza).

Stężenie [µg/m ³]	Typ pomiaru	Średnie roczne	% normy	w sezonie grzewczym	W sezonie pozagrzewczym	Max. wartość 24 godz/msc
NO ₂	pasywny	18,7	47	22,6	14,7	30,5
SO ₂	pasywny	4,1	-	7,0	1,3	10,6

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie *poziomów niektórych substancji w powietrzu* (Dz.U. nr 47, poz. 281) na podstawie ww. wyników należy wnioskować, że w mieście Wołczyn nie zostały przekroczone poziomy NO₂ i SO₂ w powietrzu w 2009 r.

Stan zanieczyszczenia powietrza oceniany jest ze względu na ochronę zdrowia ludzi na podstawie następujących zanieczyszczeń powietrza: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, sumę tlenków azotu, pył zawieszony PM10, tlenek węgla, benzen, ozon, benzo(a)piren, oznaczenie metali w pyłe zawieszonym (ołów, kadm, nikiel, arsen). Wynikiem oceny jest klasyfikacja wszystkich stref w trzyklasowej skali:

- klasa A - poziom substancji nie przekracza poziomu dopuszczalnego,
- klasa B - poziom choćby jednej substancji mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji,
- klasa C - poziom choćby jednej substancji przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji (jeżeli dla substancji nie został określony margines tolerancji - poziom choćby jednej substancji przekracza poziom dopuszczalny).

Gmina Wołczyn wchodzi w skład strefy namysłowsko – oleskiej. Wyniki oceny zostały przedstawione w tabeli 15.

Tabela nr 15. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń w każdej strefie uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia.

Nazwa strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy									
	SO2	NO2	C6H6	O	PM10	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P
namysłowsko – oleska	A	A	A	A	C	A	A	A	A	C

W strefie namysłowsko – oleskiej stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pyłu zawieszony PM10 oraz bezno(a)pirenu. Ponadto stwierdzono przekroczenie wartości docelowych

z ponadnormatywną częstością dla ozonu na obszarze całego województwa opolskiego. Dla strefy namysłowsko – oleskiej opracowano program ochrony powietrza. Zgodnie z informacją WIOŚ w Opolu obecnie trwa okres wdrażania naprawczych programów ochrony powietrza i wprowadzane są zalecenia w nich zawarte, w tym wiele ograniczeń, które są niezbędne w celu obniżenia poziomów zanieczyszczeń powietrza i dotrzymania ustalonych standardów imisyjnych.

Szczegółowe dane dotyczące pomierzonych wartości zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy Wołczyn pochodzą z punktu pomiarowego zlokalizowanego w Wołczynie przy ul. Sienkiewicza 1. Pomiar, prowadzone w zakresie stężeń dwutlenku siarki i dwutlenku azotu, wykonywane są metodą pasywną, dającą gorsze efekty od metod aktywnych i nie pozwalającą na interpretację czasowych zmian stężeń substancji w powietrzu. Wyniki uzyskane w roku 2009 przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 16. Wyniki pomiarów zanieczyszczeń powietrza metodą pasywną w Wołczynie w roku 2009 (punkt pomiarowy ul. Sienkiewicza 1).

Wskaźnik	stężenie średnioroczne		max. miesięczne	min. miesięczne	średnie sezon grzewczy	średnie sezon pozagrzewczy
	µg/m ³	% normy	µg/m ³	µg/m ³	µg/m ³	µg/m ³
CO ₂	18,7	47	30,5	12,2	22,6	14,7
NO ₂	4,1	14	10,6	0,7	7,0	1,3

Źródło: Wyniki pomiarów jakości powietrza prowadzonych metodą pasywną w powiecie kluczborskim w roku 2009, Starostwo powiatowe w Kluczborku.

Źródłem zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego o wzrastającym znaczeniu jest komunikacja samochodowa. Rozkład i natężenie zanieczyszczeń związane jest przede wszystkim z przebiegiem tras komunikacyjnych. Wielkość wpływu na środowisko komunikacji samochodowej w zakresie zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego uwarunkowana jest natężeniem ruchu pojazdów. Drogą o największym znaczeniu w gminie Wołczyn jest droga krajowa nr 42 (Kamienna – Rudnik), przebiegająca przez centralną część gminy. Ponadto źródłem emisji zanieczyszczeń jest przebiegająca niemal równolegle do niej linia kolejowa nr 143 relacji Kalety – Wrocław. Mniejsze znaczenie ma emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych z dróg powiatowych oraz gminnych o charakterze lokalnym. Zgodnie z „Programem ...” (2004) w gminie Wołczyn nie prowadzono dotychczas szczegółowych badań związanych z określeniem udziału emisji pochodzącej z ruchu samochodowego w całkowitym zanieczyszczeniu powietrza.

Komunikacyjne zanieczyszczenia atmosfery mogą powodować niekorzystne zmiany wartości produkcyjnej gleb i wpływać niekorzystnie na roślinność przydrożną (drzewa, krzewy i roślinność zielną) oraz na zdrowie mieszkańców w otoczeniu dróg ludzi. To negatywne oddziaływanie spowodowane jest emisją spalin zawierających m.in. metale ciężkie, dwutlenek siarki, tlenki azotu oraz pył. Motoryzacyjne zanieczyszczenia atmosfery są związkami toksycznymi, powodującymi osłabienie fotosyntezy, degradację chlorofilu, zakłócenia w transpiracji i oddychaniu, przebarwienia, chlorozę, nekrozę liści, szybsze ich starzenie, upośledzenie wzrostu oraz zmniejszenie odporności na choroby i szkodniki (Łukasiewicz, 1989).

Emisja zanieczyszczeń powietrza pochodzących z ruchu kolejowego linii nr 143 Kalety – Wrocław jest nieznaczna, gdyż ruch kolejowy jest w większości obsługiwany przez składy elektryczne. Ewentualne zanieczyszczenia powietrza, o lokalnym zasięgu, związane są z emisją związków metali ciężkich oraz pyłu powstającego w wyniku ścierania okładzin hamulcowych składów kolejowych oraz ścierania trakcji elektrycznej.

Istotne znaczenie, szczególnie w okresie grzewczym, ma również emisja zanieczyszczeń pochodząca z indywidualnych źródeł ciepła zabudowy mieszkaniowej oraz kotłowni osiedlowych. Zanieczyszczenia te mają decydujący wpływ na poziom stężenia w powietrzu pyłu zawieszonego oraz tlenków siarki. W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące emisji gazowo – pyłowych w 2003 r. z zakładów zlokalizowanych na terenie gminy Wołczyn.

Tabela nr 17. Rejestrowana emisja gazowo – pyłowa w gminie Wołczyn w 2010 r.

Jednostka	SO ₂	NO ₂	CO	Benzo- piren	CO ₂	Pył	Sadza	Suma gazów	Suma pyłów
Mg									
Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w Wołczynie	2,5972	0,2039	9,175	0,0029	407,80	3,24	0,081	419,779	3,321
„PROMEX” Rożnów Sp. z o. o. Skąłagi	0,2402	0,1432	2,1801	0,0004	80,1568	0,5566	0,1624	82,7207	0,719
P.H.U. Meltech Urszula Sarnicka Wołczyn	0,0342	0,0060	0,0008	-	1,980	0,0073	-	2,2353	0,0073
	Węglow. alifat.		Węglow. aromatyczne		Alk. alif.				
	0,1449		0,0694		-				
Spółdzielnia Mieszkaniowa Brzezinki	0,8660	0,3464	4,3302	0,0001	206,20	0,2309	0,1031	211,742 7	0,334
Spółdzielnia Mieszkaniowa „Osiedle” Wierzbica Górna	1,3802	0,3081	9,2426	0,0012	410,78	0,3396	0,0255	421,712 1	0,3651
LESAFFRE Polska SA Wołczyn	0,1227	7,9880 72	1,4368	-	10448,1 22	0,2556	-	10458,6 137	0,2556
	Amoniak		Alk. alifat.			Kw. nieorg.			
	0,0012		0,5763			0,3662			
Przedsiębiorstwo Gosp. Kom. i Mieszk. Sp. z o. o. Wołczyn	0,1168	0,0934	1,1676	0,0000	55,600	0,0249	0,0111	57,0272	0,036

		Węglowodory alifat.				
		0,0494				
R a z e m						
SO2	NO2	CO	Benzopire n	CO2	Pył	Sadza
5,3573	9,0891	27,5325	0,0046	11610,6388	4,6635	0,3832
Wegl. alifat.	Amoniak	Węgl.arom.	Aceton	Alk. alifat.	Ald. alif.	Kw. nieorg .
0,1449	0,0012	0,0694	-	0,5765	0,0394	0,3663
Razem		Suma gazów: 11 653,82			Suma pyłów: 5,0467	

Z danych zawartych w powyższej tabeli wynika, że emisja z rejestrowanych źródeł nie ma istotnego wpływu na średnioroczną imisję w gminie. Należy także zauważyć, że na przestrzeni lat 2004 – 2010 emisja głównych zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy uległa znaczącemu zmniejszeniu. Na stan powietrza w gminie mają przede wszystkim wpływ zanieczyszczenia z innych rejonów (np. Kluczbork), a także z miasta Opola.

Odrębną kwestią jest uciążliwość zapachowa (emisja odorów). Na terenie gminy Wołczyn jest ona związana przede wszystkim z rolniczym wykorzystaniem ścieków poprodukcyjnych przez firmę Lesaffre Polska S.A. Rolnicze wykorzystanie ścieków z tego zakładu obejmuje znaczące powierzchnie gruntów położonych w środkowej części gminy (ponad 14% ogólnej powierzchni gruntów użytkowanych rolniczo). Wykorzystanie ścieków na tak znacznych powierzchniach, mimo rocznej i sezonowej zmienności użytkowania poszczególnych pól, stwarza określone uciążliwości zapachowe odczuwalne przez mieszkańców i powinno być traktowane jako realne ograniczenie możliwości rozwoju przestrzennego jednostek osadniczych (tereny zabudowy powinny być lokalizowane poza strefą uciążliwości zapachowej).

IV.6.4 Odpady

W gminie Wołczyn, w Wierzbicy Górnej, znajduje się nieczynne składowisko odpadów. Łączna powierzchnia terenu składowiska wynosi 3,15 ha. Wcześniej teren składowiska stanowiło wyrobisko glin, które były wydobywane dla leżącej niedaleko cegielni. Aktualnie teren składowiska podlega rekultywacji – kwatery składowiskowe zostały zasypane, odtworzona została pokrywa glebowa, na powierzchnię wkracza roślinność. Miejscami jednak na teren ten nielegalnie wywożone są nadal odpady. Zgodnie z „Planem zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego” (2010) odpady z terenu gminy Wołczyn składowane są na składowisku w sąsiedniej gminie Kluczbork.

V. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KLUTUROWEGO I ZABYTKÓW

V.1. Wykaz obiektów i założeń zabytkowych

Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej następuje obecnie i będzie realizowana nadal poprzez:

- zachowanie i ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków,
- utrzymanie istniejących oraz wyznaczenie nowych stref ochrony konserwatorskiej,
- ochronę obiektów o charakterze zabytkowym ujętych w gminnej ewidencji zabytków,
- dokonywaną okresowo (co najmniej raz w trakcie kadencji Rady Miasta przez Gminną Komisję Urbanistyczno – Architektoniczną) analizę stanu oraz wartości estetycznych obiektów zrealizowanych i realizowanych obecnie oraz ich ewentualne zaliczenie w poczet dóbr kultury współczesnej.

Obiekty i założenia na obszarze gminy i miasta wpisane do rejestru zabytków województwa opolskiego:

1. Brzezinki	Kościół filialny pw. Nawiedzenia NMP	1550 r. i 1693 r.	60/53 z dnia 26.11.1953 662/60 z dnia 21.03.1960
2. Brzezinki	Park podworski z aleją	XIX w.	22/78 z dnia 21.02.1978
3. Brynica	Dwór	I poł. XIX w.	1001/65 z dnia 05.05.1965
4. Brynica	Spichlerz	I poł. XIX w.	1001/65 z dnia 05.05.1965
5. Duczów Mały	Park dworski	III ćw. XIX w.	30/78 z dnia 05.03.1978
6. Duczów Wielki	Oficyna dworska	XIX w.	957/65 z dnia 26.01.1965
7. Gierałcice	Kościół ewangelicki	XVII w.	69/53 z dnia 22.12.1953
8. Gierałcice	Spichlerz dworski	-	1596/66 z dnia 20.09.1966
9. Gierałcice	Oficyna dworska - dom opieki społecznej „Caritas”	-	1595/66 z dnia 20.09.1966
10. Gierałcice	Park krajobrazowy	-	1/76 z dnia 08.07.1976
11. Komorzno	Kościół ewangelicki obrządku rzymsko-katolickiego, filialny pw. Serca Pana Jezusa i św. Jadwigi	1753 r.	63/53 z dnia 05.12.1953
12. Komorzno	Oficyny	-	1598/66 z dnia 20.09.1966
13. Komorzno	Park krajobrazowy	XVIII – XIX w.	12/76 z dnia 25.08.1976
14. Komorzno	Dom nr 20	XIX w.	1599/66 z dnia 20.09.1966
15. Komorzno	Dom nr 35	poł. XIX w.	1600/66 z dnia 20.09.1966
16. Komorzno	Dom nr 52	I poł. XIX w.	1601/66 z dnia 20.09.1966

17.	Komorzno	Dom nr 57	I poł. XIX w.	1602/66 z dnia 20.09.1966
18.	Krzywiczyny	Kościół poewangelicki pw. Świętej Trójcy	1623 r.	64/53 z dnia 09.12.1953
19.	Krzywiczyny	Pałac	1780 r.	816/64 z dnia 16.04.1964
20.	Krzywiczyny	Park	XVIII w.	17/77 z dnia 22.02.1977
21.	Rożnów	Kościół filialny pw. Świętej Trójcy	XVIII w.	71/53 z dnia 10.12.1953
22.	Rożnów	Nagrobek (obok kościoła), piramida	1780 r.	726/64 z dnia 14.03.1964 25/2003 z dnia 22.10.2003
23.	Rożnów	Dwór	I poł. XIX w.	1005/65 z dnia 06.05.1965 r.
24.	Rożnów	Park dworski z aleją dojazdową	k. XVIII w., poł. XIX w.	17/76 z dnia 25.08.1976
25.	Skałagi	Kościół parafialny pw. Św. Michała	1791 – 92 r., 1880 r.	1062/66 z dnia 17.01.1966
26.	Skałagi	Park	III ćw. XIX w.	14/76 z dnia 25.08.1976
27.	Szymonków	Ruina romantyczna z basztą	XIX w.	960/65 z dnia 27.01.1965
28.	Świniary Wielkie	Kościół filialny pw. Św. Bartłomieja (drewniany, wraz z wnętrzem)	1672 r.	73/54 z dnia 19.05.1954
29.	Świniary Wielkie	Park dworski	XVIII/XIX w.	18/77 z dnia 22.02.1977
30.	Wąsice	Park	XIX w.	26/78 z dnia 05.03.1978
31.	Wierzbica Dolna	Kościół filialny pw. Podwyższenia Krzyża wraz z wnętrzem	XVII w.	72/54 z dnia 04.06.1954
32.	Wierzbica Dolna	Park	XIX w.	25/78 z dnia 05.03.1978
33.	Wierzbica Górna	Kościół parafialny (filialny) pw. św. Jacka	1719/22 r.	818/64 z dnia 18.04.1964
34.	Wierzbica Górna	Dwór, ogrodzenie, park krajobrazowy	k. XVIII, XIX w.	804/64 z dnia 15.04.1964
35.	Wierzbica Górna	Park pałacowy	IV ćw. XIX w.	19/77 z dnia 10.03.1977
36.	Wołczyn	Stare miasto	-	163/57 z dnia 23.09.1957
37.	Wołczyn	Kościół parafialny pw. Św. Teresy	1770 – 99, XIX w.	1063/66 z dnia 18.01.1966
38.	Wołczyn	Park miejski	II poł. XIX w.	3/76 z dnia 08.07.1976
39.	Wołczyn	Dom, ul. Kluczborska 3	XIX w.	1467/66 z dnia 06.08.1966
40.	Wołczyn	Dom, ul. Powstańców 10	XIX w.	1471/66 z dnia 08.08.1966
41.	Wołczyn	Dom, ul. Powstańców 8	XIX w.	1472/66 z dnia 08.08.1966
42.	Wołczyn	Dom, ul. Powstańców 6	XIX w.	1473/66 z dnia 08.08.1966

43.	Wołczyn	Cmentarz żydowski, ul. Byczyńska	Pocz. XIX w. - 1939 r.	228/89 z dnia 04.12.1989
-----	---------	----------------------------------	---------------------------	--------------------------

V.2. Strefy ochrony konserwatorskiej

Tradycja strefowej ochrony konserwatorskiej doprowadziła do wyodrębnienia w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na obszarze gminy Wołczyn następujących rodzajów stref ochrony konserwatorskiej:

- *strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej „A”*,
- *strefa pośredniej ochrony konserwatorskiej „B”*,
- *strefa ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych W, OW.*

W miejscowych planach wyodrębniane bywają także strefy ochrony krajobrazu „K” oraz ochrony ekspozycji „E” lecz na obszarze gminy Wołczyn te dwie ostatnie nie występują. Lokalizację istniejących stref ochrony konserwatorskiej przedstawia załącznik graficzny *uwarunkowania rozwoju gminy – elementy przyrodnicze i kulturowe*, tj. rysunek nr 2.

Z analizy elementów poddanych ochronie wynika, że strefa „A” oraz strefa „B” dotyczy ochrony zachowanych elementów zabytkowych oraz ich historycznych założeń przestrzennych. W nawiązaniu do powyższych, istniejących stref ochrony konserwatorskiej proponuje się wprowadzenie bardziej precyzyjnego określenia nazwy, przedmiotu ochrony, celu oraz ustaleń dla obszarów stref, jak niżej:

- strefa ochrony konserwatorskiej „A” – „strefa rekonstrukcji historycznego układu urbanistycznego oraz ochrony obiektów zabytkowych”. Przedmiotem ochrony w strefie konserwatorskiej jest historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny oraz ochrona obiektów zabytkowych tworzących lub uzupełniających ten układ. Cel ochrony w strefie konserwatorskiej to „zachowanie, rewitalizacja oraz aktywizacja zabytkowych obiektów i założeń”. W strefie należy wprowadzić następujące ustalenia: zamierzenia inwestycyjne należy uzgadniać z państwową służbą ochrony zabytków, istniejący układ zieleni należy ochraniać, utrzymać oraz w miarę możliwości uzupełniać, dopuszcza się remont, modernizację oraz przebudowę obiektów, zakazuje się realizacji samodzielnych konstrukcji i urządzeń reklamowych, przy pracach ziemnych wskazany nadzór archeologiczny,
- strefa ochrony konserwatorskiej „B” – „strefa ochrony zachowanych elementów zabytkowych”. Przedmiotem ochrony w strefie konserwatorskiej są zachowane zabytkowe obiekty i założenia. Cel ochrony w strefie konserwatorskiej to „zachowanie, rewitalizacja oraz aktywizacja zabytkowych obiektów i założeń”. W strefie należy wprowadzić następujące ustalenia: przed realizacją zamierzenia inwestycyjnego należy zasięgnąć opinii państwowej służby ochrony zabytków, istniejący układ zieleni należy ochraniać, utrzymać oraz w miarę możliwości uzupełniać, dopuszcza się remont, modernizację oraz przebudowę obiektów, przy pracach ziemnych wskazany nadzór archeologiczny,
- strefa konserwatorska ochrony stanowisk archeologicznych („W”, „OW”) - cele ochrony w strefie to

zachowanie występujących w granicach strefy stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków oraz zidentyfikowanych w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski. Stanowiska wpisane do rejestru zabytków a położone poza zabudowaną strefą miejską objęte są całkowitym zakazem prowadzenia w ich granicach takich działań niszczących jak głęboka orka, prace wybierzyskowe i niwelacyjne. Pozostała działalność inwestycyjna jak melioracje, gazyfikacja, prace wodno - kanalizacyjne, energetyczne, teletechniczne oraz budowlane w granicach wszystkich stanowisk, może być warunkowo dopuszczona wyłącznie w uzgodnieniu Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, na określonych indywidualnie warunkach, po wyprzedzającym przebadaniu na koszt inwestora (Rozporządzenie MKiS z dnia 11 stycznia 1994 r. o zasadach i trybie udzielania zezwoleń na prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytkach oraz prac archeologicznych i wykopaliskowych). W strefie należy wprowadzić następujące ustalenia: przekształcenia ograniczone uwarunkowaniami ochrony i obserwacji archeologicznej. Wobec stanowisk wpisanych do rejestru zabytków ustala się zakaz prowadzenia prac budowlanych bądź dopuszcza się zagospodarowanie po przeprowadzeniu badań archeologicznych, zobowiązuje się inwestora do weryfikacji stanu badań poprzez przeprowadzenie wyprzedzających badań archeologicznych lub ustanowienie nadzoru archeologicznego na czas prowadzenia prac ziemnych.

Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków i postulowane do ochrony w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

BRUNY

1. Park dworski, I ćw. XIX w.
2. Spichlerz w zespole folwarcznym, II poł. XIX w.
3. Dom, nr 14, XIX/XX w.
4. Zabudowania gospodarcze, nr 29, 1893 r.
5. Szkoła, nr 30, ok. 1930 r.
6. Kuźnia, I ćw. XX w.

BRYNICA

1. Park dworski, I poł. XIX w.
2. Dom robotników folwarcznych, tzw. „czworak”, nr 1-4, 1908 r.
3. Dom robotników folwarcznych, tzw. „czworak”, nr 5-8, 1907 r.
4. Szkoła i budynek gospodarczy, nr 2, XIX/XX w.
5. Gospoda, nr 15, pocz. XX w.
6. Dom z oborą, nr 16, pocz. XX w.
7. Kapliczka (w sąsiedztwie dawnej gospody) XIX/XX w.

BRZEZINKI

1. Ogrodzenie kościoła filialnego pw. Narodzenia NMP, XVIII w.
2. Dom i stodoła w zagrodzie, nr 2, I ćw. XX w.
3. Dom w zagrodzie, nr 3, I ćw. XX w.
4. Dom w zagrodzie, nr 13, pocz. XX w.
5. Zabudowania zagrody (budynek inwentarski, stodoła murowana i fragmenty d. bramy), nr 13, XIX/XX w.
6. Stodoła drewniana w zagrodzie, nr 13, XIX/XX w.
7. Zagroda (dom, budynek inwentarski, stodoła, ogrodzenie), nr 15, XIX/XX w.

8. Zagroda (dom, budynek inwentarski, stodoła, ogrodzenie), nr 20, pocz. XX w.
9. Szkoła, nr 17a, lata 20-te XX w.
10. Zagroda (budynek mieszkalno – inwentarski, stodoła), nr 22, 1895 r.
11. Dom w zagrodzie, nr 31, pocz. XX w.
12. Zagroda (dom, budynek inwentarski, stodoła), nr 33, I ćw. XX w.
13. Budynek inwentarski, nr 41, XIX/XX w.
14. Dom, nr 44, XIX/XX w.
15. Dom, nr 48, I ćw. XX w.
16. Zagroda (dom, budynek inwentarski, brama), nr 54, dom – 1887 r., budynek inwentarski 1896 r.
17. Dom, nr 58, 1908 r.
18. Budynek mieszkalno – inwentarski, nr 58a, XIX/XX w.
19. Zagroda (dom i budynek inwentarski), nr 53, I ćw. XIX w.
20. Dom w zagrodzie, nr 61, 1909 r.
21. Zabudowania zagrody (obora, budynek gospodarczy, stodoła, ogrodzenia), nr 61, XIX/XX w.
22. Zagroda (dom, budynek inwentarski, stodoła), nr 62, I ćw. XX w.
23. Dom, nr 63, 1922 r.
24. Budynek inwentarski w zagrodzie, nr 63, XIX/XX w.
25. Zagroda (dom i stodoła), nr 66, I ćw. XX w.
26. Zagroda (dom i budynek inwentarski, brama), nr 72, XIX/XX w.

DUCZÓW MAŁY

1. Zespół folwarczny, III ćw. XIX w.

DUCZÓW WIELKI

1. Park dworski, II poł. XIX w.
2. Zespół folwarczny, II poł. XIX w., pocz. XX w.
3. Dom mieszkalno – inwentarski, nr, 14, I ćw. XX w.
4. Budynek inwentarski z częścią mieszkalną, nr 15, XIX/XX w.

GIERAŁCICE

1. Cmentarz ewangelicki wraz z ogrodzeniem, XIX w.
2. Kapliczka (w centrum wsi), II poł. XIX w.
3. Obora w zespole folwarcznym, pocz. XX w., 2005 r.
4. Budynek gospodarczy w zespole folwarcznym, II poł. XIX w.
5. Zagroda (stodoła, obora, brama), nr 16, 1888 r.
6. Dom i brama, nr 18, I ćw. XX w.
7. Budynek trafostacji w sąsiedztwie folwarku, lata 20-te XX w.
8. Dom ze stodołą, nr 41, XIX/XX w.
9. Dom, nr 43, ok. 1930 r.
10. Dom, nr 42, ok. 1920 r.
11. Gospoda, nr 49, pocz. XX w.

KOMORZNO

1. Pałac, ul. Parkowa 7, 1895-96, ok. 1910 r.
2. Brama wjazdowa na folwark, koniec XVIII w.
3. Kuźnia i stolarnia w zespole folwarcznym, ul. Parkowa 10 (?), I ćw. XX w.
4. Spichlerz w zespole folwarcznym, XIX w.
5. Obora w zespole folwarcznym, koniec XIX w.
6. Dom, ul. Parkowa 11-13, pocz. XX w.
7. Dom i budynek gospodarczy, ul. Główna 5-6, lata 20/30-te XX w.
8. Dom ze stodołą, ul. Główna 14, pocz. XX w.
9. Dom i budynek inwentarski, ul. Główna 19, dom - 1834 r., 1934 r.; obora – IV ćw. XIX w.

10. Dom z oborą, ul. Główna 21, XIX/XX w.
11. Gospoda, ul. Główna 25, koniec XIX w.
12. Budynek gospodarczy, ul. Główna 32, pocz. XX w.
13. Dom, ul. Główna 36, pocz. XX w.
14. Dom, ul. Główna 40-41, XIX/XX w.
15. Dom, ul. Główna 43, I ćw. XX w.
16. Dom, ul. Główna 45, pocz. XX w.
17. Budynek inwentarski, ul. Główna 56, 1871 r.
18. Dom, ul. Główna 70-71, ok. 1930 r.
19. Stodoła, ul. Główna 73, koniec XIX w.
20. Dom z oborą, ul. Główna 74, pocz. XX w.

KRZYWICZYNY

1. Rządówka w zespole folwarcznym, ul. Polna 2, poł. XIX w.
2. Dom robotników folwarcznych, ul. Polna 5, koniec XIX w.
3. Dom wielorodzinny, ul. Szymonkowska 1, XIX/XX w.
4. Szkoła (?), ul. Szymonkowska 2, koniec XIX w.
5. Dom, ul. Wołczyńska 5, 1914 r.
6. Budynek inwentarski, ul. Wołczyńska 16, 1906 r.
7. Dom, ul. Wołczyńska 24, XIX/XX w.
8. Dom z oborą, ul. Wołczyńska 25, koniec XIX w.
9. Dom, ul. Wołczyńska 29, pocz. XX w.
10. Szkoła, ul. Wołczyńska 41, I ćw. XX w.
11. Dom i budynek inwentarski, ul. Wołczyńska 42, pocz. XX w.
12. Domy, ul. Wołczyńska 46, 50, XIX/XX w.
13. Dom z oborą, ul. Wołczyńska 58, pocz. XX w.

LIGOTA WOŁCZYŃSKA

1. Dom, ul. Namysłowska 7, XIX/XX w.
2. Dom, ul. Namysłowska 9, pocz. XX w.
3. Gospoda, ul. Namysłowska 25, XIX/XX w.
4. Dom, ul. Namysłowska 34, XIX/XX w.
5. Dom mieszkalno – gospodarczy, ul. Namysłowska 36, XIX/XX w.
6. Kuźnia (?), ul. Namysłowska 29, pocz. XX w.
7. Zagroda (dom, budynek inwentarski, stodoła), ul. Namysłowska 46, pocz. XX w.
8. Dom, ul. Namysłowska 50, 1920 – 30 r.
9. Dom pracowników kolei, nr 75, XIX/XX w.

MARKOTÓW DUŻY

1. Zagroda (budynek inwentarski z częścią mieszkalną, stodoła), nr 10, IV ćw. XIX w.
2. Dom, nr 11, I ćw. XX w.
3. Dom, nr 12, pocz. XX w.
4. Dom, nr 19, pocz. XX w.
5. Dwór w zespole dworsko – folwarcznym, nr 29, III ćw. XIX w., pocz. XX w.
6. Obora w zespole dworsko – folwarcznym, nr 29, III ćw. XIX w.
7. Stajnia z wozownią i spichlerz w zespole dworsko – folwarcznym, nr 29, 1889 r.
8. Zagroda (dom, budynek inwentarski, stodoła), nr 30, pocz. XX w.
9. Zagroda (dom, budynek inwentarski, stodoła, ogrodzenie), nr 38, pocz. XX w.
10. Zagroda dawnego młyna (dom, kurnik, obora), nr 50, II poł. XIX w., obora 1869 r., 1971 r.
11. Obora, nr 61, XIX/XX w.

ROŻNÓW

1. Kuźnia ze stelmarnią w zespole folwarcznym, 1902-03 r.
2. Stajnia koni wyjazdowych z wozownią i domem stangreta w zespole folwarcznym, pocz. XX w.
3. Obora w zespole folwarcznym, pocz. XX w.
4. Dom, nr 26, ok. 1900 r.
5. Szkoła, nr 34, XIX/XX w.
6. Zagroda (dom i budynek inwentarski), nr 35, bud. Inwentarski 1900 r., dom 1905 r.
7. budynek trafostacji (w sąsiedztwie kaplicy), lata 20-te XX w.

SKAŁAGI

1. Kolonia domów, ul. Klonowa 2-17, lata 30-te XX w.
2. Kolonia domów, ul. Kwiatowa 2-18, lata 30-te XX w.
3. Kolonia domów, ul. Słoneczna 7,9, lata 30-te XX w.
4. Kolonia domów, ul. Sportowa 2-12, lata 30-te XX w.
5. Spichlerz w zespole folwarcznym, ok. 1875 r.
6. Zagroda (dom, stodoła, budynek inwentarski, ogrodzenie), ul. Wołczyńska 4, XIX/XX w.
7. Dom i sklep, ul. Wołczyńska 18, ok. 1910 – 1920 r.
8. Szkoła, ul. Wołczyńska 53, pocz. XX w.
9. Dom z oborą, ul. Wołczyńska 42a, XIX/XX w.
10. Budynek gospodarczy, ul. Słoneczna 1, 1894 r.

SZUM

1. Kościół filialny pw. św. Franciszka, 1929 r.
2. Kapliczka Matki Boskiej (obok domu nr 34), IV ćw. XIX w.
3. Dom w zagrodzie, nr 16, ok. 1900 r.
4. Budynek inwentarski i stodoła w zagrodzie, nr 16, pocz. XX w.
5. Szkoła, nr 36, XIX/XX w., lata 20-te XX w.
6. Sala gospody, nr 40, lata 20-te XX w.
7. Stodoła (naprzeciwko domu nr 40), I ćw. XX w.
8. Dom, nr 88, pocz. XX w.
9. Zagroda (dom i stodoła), nr 64, pocz. XX w.
10. Zagroda (dom z oborą i stodoła), nr 65, pocz. XX w.

SZYMONKÓW

1. Kościół parafialny pw. Narodzenia NMP, IV ćw. XIX w.
2. Oficyna w zespole folwarcznym, ul. Kasztanowa 1, pocz. XIX w.
3. Gorzelnia i młyn w zespole folwarcznym, ul. Młyńska 17, II poł. XIX w.
4. Budynek mieszkalno – gospodarczy w zespole folwarcznym, ul. Młyńska 1-4, pocz. XIX w.
5. Stajnia i dom mieszkalny w zespole folwarcznym, ul. Młyńska 5-8, pocz. XIX w.
6. Spichlerz w zespole folwarcznym, II poł. XIX w.
7. Dom ogrodnika w zespole folwarcznym, ul. Młyńska 15, pocz. XX w.
8. Dom wraz z ogrodzeniem zespołu folwarcznego, ul. Młyńska 16, pocz. XX w.
9. Park dworski, pocz. XIX w., koniec XIX w.
10. Dom, ul. Lwowska 18, XVIII/XIX w.
11. Kolonia domów, ul. Kasztanowa 4,6-7, lata 30-te XX w.

ŚWINIARY MAŁE

1. Zagroda (dom, budynki inwentarskie, stodoła), nr 6, I ćw. XX w.

ŚWINIARY WIELKIE

1. Dwór, XVIII/XIX w., XIX/XX w.
2. Rządówka w zespole folwarcznym, nr 37, 1907 r.
3. Stajnia – obora w zespole folwarcznym, 1907 r.

4. Domy robotników folwarcznych, nr 35/36, 1906 r. i 1907 r.
5. Szkoła, koniec XIX w.
6. Dom, nr 9-10, I ćw. XX w.
7. Dom w zagrodzie, nr 23, XIX/XX w.
8. Budynek inwentarski i stodoła w zagrodzie, nr 23, XIX/XX w.
9. Dom i budynek inwentarski, nr 25-26, XIX/XX w.

WASICE

1. Cmentarz, ul. Główna, pocz. XX w.
2. Dom, ul. Główna 5-5a, ok. 1930 r.
3. Szkoła, nr 6, XIX/XX w.
4. Szkoła, ul. Główna, lata 30-te XX w.
5. Dom, ul. Główna 9, XIX/XX w.

WIERZBICA DOLNA

1. Spichlerz w zespole folwarcznym, koniec XIX w.
2. Oficyna w zespole folwarcznym, pocz. XX w.
3. Zagroda (dom, budynek inwentarski, brama), nr 6, pocz. XX w.
4. Dom z oborą, nr 9, pocz. XX w.
5. Dom z oborą, nr 22, pocz. XX w.
6. Dom z oborą, nr 55, XIX/XX w.
7. Szkoła, nr 54, pocz. XX w.
8. Dom, nr 56, lata 20/30-te XX w.
9. Dom, nr 58, 1911 r.
10. Dom, nr 59, XIX/XX w.
11. Dom, nr 80, pocz. XX w.
12. Zagroda (dom i budynek inwentarski), nr 86-87, XIX/XX w.

WIERZBICA GÓRNA

1. Kaplica cmentarna (na cmentarzu parafialnym), III ćw, XIX w.
2. Gorzelnia w zespole folwarcznym, IV ćw. XIX w.
3. Stajnia koni wyjazdowych i wozownia w zespole folwarcznym, ok. 1800 r.
4. Kuźnia i stolarnia w zespole folwarcznym, 1914 r.
5. Wozownia w zespole folwarcznym, pocz. XIX w., koniec XIX w.
6. Stajnia w zespole folwarcznym, XIX/XX w.
7. Dom robotników folwarcznych, I ćw. XX w.
8. Brama wjazdowa na folwark, XIX/XX w.
9. Budynek inwentarski w zespole folwarcznym (podwórze II), XIX/XX w.
10. Stajnia w zespole folwarcznym (podwórze II), XIX/XX w.
11. Dom z oborą, nr 1, I ćw. XX w.
12. Dom z oborą, nr 9, pocz. XX w.
13. Dom z budynkiem inwentarskim, nr 19, XIX/XX w., 1914 r. - budynek inwentarski
14. Dom, nr 26, I ćw. XX w.
15. Zagroda (dom, budynki inwentarskie, stodoła), nr 30, I ćw. XX w.
16. Dom, nr 32, 1927 r.
17. Zagroda (dom, budynek inwentarski, stodoła), nr 36, I ćw. XX w.
18. Dom i warsztat, nr 42, I ćw. XX w.
19. Dom, nr 44-46, pocz. XX w.
20. Dom, nr 52, lata 20-te XX w.
21. Dom, nr 109, ok. poł. XIX w.
22. Budynek stacji PKP, pocz. XX w.
23. Szopka i sanitariat przy stacji PKP, pocz. XX w.

WIERZCHY

1. Kapliczka (naprzeciwko domu nr 53), ok. 1800 r.
2. Dom, nr 55, 1914 r.
3. Zagroda (dom, budynek inwentarski, stodoła), nr 66, I ćw. XX w
4. Szkoła, nr 76, koniec XIX w., I ćw. XX w.
5. Dom wielorodzinny, nr 82, pocz. XX w.
6. Dom, nr 44, 1903 r.
7. Zagroda (dom mieszkalny, budynki gospodarcze, ogrodzenie), nr 38, I ćw. XX w.

WOŁCZYN

1. Kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP, ul. Kościelna, 1859-61 r.
2. Ogrodzenie z bramą kościoła Niepokalanego Poczęcia NMP, ul. Kościelna, 1859 r.
3. Kościół ewngelicko – augsburski, ul. Byczyńska, 1848 r., 1866 r., wieża 1923 r.
4. Cmentarz komunalny, XIX w.
5. Dom, ul. Drzymały 1, pocz. XX w.
6. Dom, ul. Drzymały 3, pocz. XX w.
7. Dom, ul. Drzymały 6, pocz. XX w.
8. Dom, ul. Dworcowa 21, XIX/XX w.
9. Budynek, ul. Dworcowa 1, pocz. XX w.
10. Dom, ul. Dworcowa 2, XIX/XX w.
11. Dom, ul. Dworcowa 3, pocz. XX w.
12. Dom, ul. Dworcowa 6, I ćw. XX w.
13. Dom, ul. Dworcowa 12, I ćw. XX w.
14. Dom, ul. Dworcowa 11, I ćw. XX w.
15. Dom, ul. Dworcowa 16, pocz. XX w.
16. Dom, ul. Dworcowa 22, pocz. XX w.
17. Dom, ul. Dworcowa 19, pocz. XX w.
18. Dom, ul. Dworcowa 20, ok. 1930 r.
19. Budynek produkcyjny fabryki drożdży, ul. Dworcowa 36, 1893 r., 1936 r.
20. Budynek dawnej wagi fabryki drożdży, ul. Dworcowa 36, 1893 r.
21. Budynek dyrekcji fabryki drożdży, ul. Dworcowa 36, 1875-1895 r.
22. Dom mieszkalny robotników fabryki drożdży, ul. Dworcowa 36, 1893 r.
23. Kotłownia i warsztat, ul. Fabryczna 4, 1890 r.
24. Magazyn plew, ul. Fabryczna 4, 1910 r.
25. Szpital im. św. Józefa, ul. Kościelna 3-4, 1896 r.
26. Dom, ul. Kluczborska 3, XIX w.
27. Dom, ul. Kluczborska 5, koniec XIX w.
28. Dom, ul. Kluczborska 6, pocz. XX w.
29. Dom, ul. Kluczborska 7, koniec XIX w.
30. Dom, ul. Kluczborska 8, koniec XIX w.
31. Dom, ul. Kluczborska 11, pocz. XX w.
32. Dom, ul. Kluczborska 13, koniec XIX w.
33. Dom, ul. Kluczborska 16, pocz. XX w.
34. Dom, ul. Kluczborska 18, 1904 r.
35. Dom, ul. Kluczborska 19, XIX/XX w.
36. Dom, ul. Kluczborska 21, koniec XIX w.
37. Dom, ul. Kluczborska 23, pocz. XX w.
38. Dom, ul. Kluczborska 20, pocz. XX w.
39. Dom, ul. Kluczborska 22, pocz. XX w.
40. Dom, ul. Kluczborska 26, pocz. XX w.
41. Dom, ul. Kluczborska 28, pocz. XX w.

42. Dom, ul. Kluczborska 30, I ćw. XX w.
43. Dom, ul. Kluczborska 27, lata 20/30-te XX w.
44. Dom, ul. Kluczborska 31, pocz. XX w.
45. Dom, ul. Kluczborska 37, XIX/XX w.
46. Dom, ul. Kluczborska 41, I ćw. XX w.
47. Dom, ul. Kluczborska 32, XIX/XX w.
48. Dom, ul. Kluczborska 40, pocz. XX w.
49. Dom, ul. Kluczborska 49, pocz. XX w.
50. Dom, ul. Kluczborska 50, pocz. XX w.
51. Dom, ul. Kluczborska 51, pocz. XX w.
52. Dom, ul. Kluczborska 57, I ćw. XX w.
53. Dom, ul. Kluczborska 61, pocz. XX w.
54. Dom, ul. Kluczborska 67, I ćw. XX w.
55. Dom, ul. Kościelna 2, pocz. XX w.
56. Szpital, ul. Kościuszki 1, 1912 r.
57. Dom, ul. Krótka 1, XIX/XX w.
58. Dom, ul. Krótka 2, pocz. XX w.
59. Dom, ul. Krótka 3, pocz. XX w.
60. Dom, ul. Młyńska 1, pocz. XX w.
61. Dom, ul. Młyńska 4, XIX w., I poł. XX w.
62. Dom, ul. Młyńska 6, koniec XIX w.
63. Dom, ul. Młyńska 12, XIX/XX w.
64. Dom, ul. Młyńska 14, XIX/XX w.
65. Dom, ul. Młyńska 16, koniec XIX w.
66. Dom, ul. Młyńska 20, pocz. XX w.
67. Dom, ul. Opolska 17, pocz. XX w.
68. Bramy z fragmentem ogrodzenia, ul. Opolska 17, pocz. XX w.
69. Budynek w zespole huty szkła, ul. Opolska 26, pocz. XX w.
70. Rzeźnia miejska, ul. Opolska 17, 1904 r.
71. Chłodnia lodowa przy d. rzeźni miejskiej, ul. Opolska 17, 1904 r.
72. Młyn, ul. Młyńska 18, koniec XIX w.
73. Dom, ul. Namysłowska 1, XIX/XX w.
74. Dom, ul. Namysłowska 2, XIX/XX w.
75. Dom, ul. Namysłowska 3, XIX/XX w.
76. Dom, ul. Namysłowska 6, XIX/XX w.
77. Dom, ul. Namysłowska 7, II poł. XIX w.
78. Dom, ul. Namysłowska 8, XIX/XX w.
79. Dom, ul. Namysłowska 9, XIX/XX w.
80. Dom, ul. Namysłowska 10, pocz. XX w.
81. Dom, ul. Namysłowska 12, XIX/XX w.
82. Dom, ul. Namysłowska 15, XIX/XX w.
83. Dom, ul. Namysłowska 17, XIX/XX w.
84. Dom, ul. Namysłowska 18, XIX/XX w.
85. Dom, ul. Namysłowska 23, XIX/XX w.
86. Dom, ul. Namysłowska 24, pocz. XX w.
87. Dom, ul. Namysłowska 34, XIX/XX w.
88. Dom, ul. Namysłowska 36, pocz. XX w.
89. Dom, Plac Partyzantów 3, XIX/XX w.
90. Dom, ul. Powstańców 1, XIX/XX w.
91. Dom, ul. Powstańców 4, XIX/XX w.
92. Dom, ul. Powstańców 6, I poł. XIX w.
93. Dom, ul. Powstańców 7, koniec XIX w.

94. Dom, ul. Powstańców 8, I poł. XIX w.
95. Dom, ul. Powstańców 10, poł. XIX w.
96. Dom, ul. Powstańców 11, XIX/XX w.
97. Dom, Rynek 10, koniec XIX w.
98. Dom, Rynek 11, XIX/XX w.
99. Dom, Rynek 12, koniec XIX w.
100. Dom, Rynek 13, koniec XIX w.
101. Dom, Rynek 14, koniec XIX w.
102. Osiedle domów, ul. Stelmacha 1-19, lata 30-te XX w.
103. Dom, Plac Wolności 2, lata 20-te XX w.
104. Dom, Plac Wolności 5, koniec XIX w.
105. Wieża ciśnierni, ul. Traugutta 4, 1900 r.
106. Dom, ul. Traugutta 4, lata 20/30-te XX w.
107. Budynek dworca kolejowego, ul. Dworcowa, pocz. XX w.
108. Budynek nastawni kolejowej, ul. Dworcowa, pocz. XX w.
109. Dom, ul. Powstańców 3, pocz. XX w.
110. Dom, ul. Kluczborska 2, XIX/XX w.
111. Dom, ul. Słowackiego, lata 30-te XX w.

Tabela nr 18. Wykaz nieruchomości zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków.

Miejscowość	Nr stanowiska	Typ stanowiska	Chronologia	Nr rejestru zabytków
Bruny	3	osada	Kultura łużycka, kultura przeworska	A – 1088/98
Brzezinki	15	Osada	Średniowiecze	A – 503/78
Duczów Mały	1	Cmentarzysko ciałopalne i szkieletowe	Kultura łużycka (III-IV okres epoki brązu)	A – 2/65
Duczów Mały	10	Osada	Mezolit, kultura łużycka (epoka brązu), średniowiecze	A – 470/78
Duczów Mały	11	Nieokreślone	Kultura łużycka	A – 502/78
Duczów Mały	13	Osada	Kultura łużycka (epoka brązu)	A – 469/78
Duczów Mały	16	Osada	Kultura łużycka, średniowiecze	A – 477/78
Duczów Wielki	13	Osada	Kultura łużycka	A – 481/78
Duczów Wielki	6	Osada	Kultura łużycka, średniowiecze	A – 487/78
Duczów Wielki	8	Osada	Kultura łużycka	A – 472/78
Gierałcice	5	Osada	Kultura łużycka	A – 484/78
Gierałcice	7	Osada	Wczesne średniowiecze, średniowiecze	A – 486/78
Komorzno	1	Grodzisko	Średniowiecze (XIV w.)	A – 309/70
Komorzno	2	Grodzisko	Wczesne średniowiecze i średniowiecze (XII – XIV w.)	A – 310/70
Komorzno	23	Osada, punkt osadniczy	Kultura łużycka, neolit, średniowiecze	A – 960/93
Komorzno	24	Punkt osadniczy	Kultura łużycka, kultura przeworska, okres wpływów rzymskich	A – 957/93

Komorzno	25	Punkt osadniczy	Kultura przeworska (okres przedrzymski)	A – 956/93
Komorzno	57	Osada	Kultura łużycka, kultura przeworska, wczesne średniowiecze (VIII – X w.), późne średniowiecze (XV w.)	A – 1087/98
Komorzno	60	Osada	Kultura łużycka, kultura przeworska, późne średniowiecze (XV w.)	A – 1086/98
Krzywiczyny	6	Osada	Kultura łużycka (epoka brązu), średniowiecze	A – 468/78
Krzywiczyny	7	Osada	Średniowiecze	A – 483/78
Ligota Wołczyńska	10	Osada	Kultura łużycka, średniowiecze	A – 932/91
Ligota Wołczyńska	6	Osada	Okres wpływów rzymskich, średniowiecze	A – 485/78
Ligota Wołczyńska	9	Osada	Kultura łużycka, kultura przeworska	A – 933/91
Rożnów	1	Osada	Okres wpływów rzymskich, średniowiecze	A – 532/80
Skałagi	7	Osada	Okres wpływów rzymskich	A – 478/78
Skałagi	8	Osada	Kultura łużycka (V okres epoki brązu/halsztat)	A – 830/89
Świniary Wielkie	10	Osada	Kultura łużycka (okres halszacki), średniowiecze	A – 479/78
Świniary Wielkie	11	Osada	Kultura łużycka (epoka brązu), okres wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze, średniowiecze	A – 467/78
Świniary Wielkie	9	Osada	Okres halszacki, średniowiecze	A – 495/78
Wierzbica Dolna	1	Grodzisko	Średniowiecze (XII – XIV w.)	A – 345/72
Wierzbica Górna	13	Osada	Kultura przeworska (okres wpływów rzymskich)	A – 688/86
Wierzbica Górna	17	Osada	Kultura przeworska	A 684/86
Wierzchy	7	Osada	Średniowiecze	A – 519/79
Wołczyn	5	Osada	Wczesne średniowiecze, średniowiecze	A – 499/78
Wołczyn	6	Osada	Wczesne średniowiecze, średniowiecze	A – 501/78

Tabela nr 19. Wykaz nieruchomości zabytków archeologicznych wpisanych do ewidencji zabytków woj. opolskiego.

I.p.	Miejscowość	Nr stanowiska	Typ stanowiska	Chronologia
1.	Bruny	1	ślady osadnictwa/osada	neolit/IV-V w.
2.	Bruny	2	ślady osadnictwa	neolit

3.	Bruny	3	Punkt osadniczy/Punkt osadniczy/śląd osadnictwa	kultura łużycka/kult. Przeworska/pradzieje
4.	Bruny	4	śląd osadniczy	epoka kamienna
5.	Bruny	5	śląd osadniczy	epoka kamienna
6.	Brynica	1	Punkt osadniczy	neolit
7.	Brynica	2	osada	neolit
8.	Brynica	3	osada	neolit
9.	Brynica	4	Punkt osadniczy/Punkt osadnictwa	Mezolit/XIII w.
10.	Brynica	5	osada	kultura pucharów lejkowatych
11.	Brynica	6	Punkt osadniczy/osada	średniowiecze/późne średniowiecze
12.	Brzezinki	1	śląd osadniczy	kultura ceramiki sznurowej
13.	Brzezinki	2	Punkt osadniczy	XIV w.
14.	Brzezinki	3	Punkt osadniczy	Wczesne średniowiecze-średniowiecze
15.	Brzezinki	4	osada/punkt osadniczy	kultura przeworska (okres wpływów rzymskich – III w.)/średniowiecze XIII, XV-XVI
16.	Brzezinki	5	ślady osadnictwa	kultura łużycka – epoka brązu
17.	Brzezinki	6	śląd osadniczy/punkt osadniczy	Pradzieje/średniowiecze
18.	Brzezinki	7	śląd osadniczy/punkt osadniczy	Pradzieje/średniowiecze
19.	Brzezinki	8	śląd osadniczy/punkt osadniczy/śląd osadniczy	epoka kamienia/pradzieje/średniowiecze
20.	Brzezinki	9	śląd osadnictwa	neolit
21.	Brzezinki	10	śląd osadnictwa	epoka kamienna
22.	Brzezinki	11	Punkt osadniczy/osada	Pradzieje/średniowiecze i nowożytność
23.	Brzezinki	12	śląd osadnictwa	epoka kamienna
24.	Brzezinki	13	śląd osadniczy/punkt osadniczy/punkt osadniczy/punkt osadniczy	neolit/pradzieje/X-XIII w./średniowiecze
25.	Brzezinki	14	osada	średniowiecze
26.	Brzezinki	15	osada	średniowiecze
27.	Duczów Mały	1	Cmentarzysko szkieletowo-ciałopalne/cmentarzysko	kultura łużycka (epoka brązu)/kultura łużycka (epoka brązu)
28.	Duczów Mały	2	Punkt osadniczy	neolit (kultura ceramiki kreskowo-klutej)
29.	Duczów Mały	3	Cmentarzysko i osada/groby szkieletowe	epoka brązu (kultura łużycka)/nowożytność
30.	Duczów Mały	4	osada	PL, OWR
31.	Duczów Mały	5	osada	OWR
32.	Duczów Mały	6	Punkt osadniczy	?
33.	Duczów Mały	7	Punkt osadniczy	?

34.	Duczów Mały	8	Punkt osadniczy	kultura łużycka
35.	Duczów Mały	9	Punkt osadniczy	średniowiecze
36.	Duczów Mały	10	śląd osadnictwa/osada/osada/śląd osadnictwa/osada/osada	Mezolit/kultura łużycka/kultura łużycka/pradzieje/średniowiecze/późne średniowiecze
37.	Duczów Mały	11	osada/osada/śląd osadnictwa/	kultura łużycka/kultura łużycka/późne średniowiecze
38.	Duczów Mały	12	Punkt osadniczy/śląd osadniczy/Punkt osadniczy/Punkt osadniczy	kultura łużycka/pradzieje/średniowiecze/późne średniowiecze
39.	Duczów Mały	13	Punkt osadniczy/osada/osada/Cmentarzysko ciałopalne/Punkt osadniczy	neolit/kultura łużycka/kultura łużycka/kultura przeworska/późne średniowiecze
40.	Duczów Mały	14	Punkt osadniczy/Punkt osadniczy	kultura łużycka/średniowiecze
41.	Duczów Mały	15	osada/Punkt osadniczy	kultura łużycka(halsztat)/kultura łużycka
42.	Duczów Mały	16	osada/osada/osada/Punkt osadniczy	kultura łużycka/kultura łużycka/średniowiecze/późne średniowiecze
43.	Duczów Mały	17	Punkt osadniczy	kultura łużycka
44.	Duczów Mały	18	osada	późne średniowiecze
45.	Duczów Mały	19	Punkt osadniczy/osada/śląd osadnictwa/Punkt osadniczy	kultura łużycka/kultura przeworska/ (okres lateński)/VIII-IX w./późne średniowiecze
46.	Duczów Mały	20	Punkt osadniczy/osada	kultura łużycka/późne średniowiecze
47.	Duczów Mały	21	osada	późne średniowiecze
48.	Duczów Wielki	2	Punkt osadniczy	kultura przeworska/ (okres wpływów rzymskich)
49.	Duczów Wielki	3	śląd osadnictwa/śląd osadnictwa	Pradzieje/późne średniowiecze
50.	Duczów Wielki	4	Cmentarzysko ciałopalne	pradzieje
51.	Duczów Wielki	5	śląd osadnictwa/śląd osadnictwa/Punkt osadniczy/Punkt osadniczy/Punkt osadniczy/	epoka kamienia/epoka kamienia/kultura łużycka/średniowiecze/późne średniowiecze
52.	Duczów Wielki	6	Punkt osadniczy/Punkt osadniczy/Punkt osadniczy/	kultura łużycka/średniowiecze/kultura łużycka
53.	Duczów Wielki	7	osada	?
54.	Duczów Wielki	8	osada/Cmentarzysko ciałopalne	kultura łużycka/500-300 p.n.e.
55.	Duczów Wielki	9	śląd osadnictwa/Punkt osadniczy	Pradzieje/średniowiecze
56.	Duczów Wielki	10	Punkt osadniczy	Pradzieje
57.	Duczów Wielki	11	śląd osadnictwa/osada/Punkt osadniczy/Punkt osadniczy	epoka kamienia/kultura łużycka/pradzieje/późne średniowiecze
58.	Duczów Wielki	12	śląd osadnictwa/osada	kultura łużycka/późne średniowiecze
59.	Duczów Wielki	13	osada	kultura łużycka
60.	Duczów Wielki	14	śląd osadnictwa	kultura łużycka
61.	Gierałcice	1	Punkt osadniczy	neolit

62.	Gierałcice	2	Kurhan?	epoka brązu
63.	Gierałcice	3	Kurhany	kultura łużycka (epoka brązu – III okres)
64.	Gierałcice	4	osada	kultura ceramiki sznurowej (neolit)
65.	Gierałcice	5	Punkt osadniczy	kultura łużycka
66.	Gierałcice	6	Archiwum: punkt osadniczy AZP: ślad osadnictwa	kultura łużycka? pradzieje
67.	Gierałcice	7	Archiwum: osada AZP: ślad osadnictwa /punkt osadniczy	średniowiecze pradzieje /XIV-XV w.
68.	Gierałcice	8	ślad osadnictwa	średniowiecze
69.	Gierałcice	9	punkt osadniczy	XIV w.
70.	Gierałcice	10	ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze
71.	Gierałcice	11	ślad osadnictwa/ślad osadnictwa/ślad osadnictwa	epoka kamienia/Wczesne średniowiecze/średniowiecze
72.	Komorzno	1	Cmentarzysko	kultura przeworska – I w.
73.	Komorzno	2	Grodzisko	X-XIV w.
74.	Komorzno	3	punkt osadniczy	Pradzieje
75.	Komorzno	4	Kurhan?	?
76.	Komorzno	5	punkt osadniczy	Późne średniowiecze lub nowożytność
77.	Komorzno	6	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
78.	Komorzno	7	ślad osadnictwa	III w.
79.	Komorzno	8	Grodzisko stożkowate	?
80.	Komorzno	9	punkt osadniczy	XIV w.
81.	Komorzno	10	punkt osadniczy	Wczesne i późne średniowiecze
82.	Komorzno	11	punkt osadniczy	XIV-XV w.
83.	Komorzno	12	osada	III w.
84.	Komorzno	13	osada lub rozorane kurhany lub grób szkieletowy	kultura łużycka (III brąz)
85.	Komorzno	14	punkt osadniczy	XIV-XV w.
86.	Komorzno	15	Zniszczony grób	neolit
87.	Komorzno	16	ślad osadnictwa	epoka kamienia
88.	Komorzno	17	osada lub grób podkloszowy	epoka brązu
89.	Komorzno	18	punkt osadniczy	kultura łużycka (epoka brązu)
90.	Komorzno	19	punkt osadniczy/ślad osadnictwa/ślad osadnictwa	kultura łużycka/X-XIII w./późne średniowiecze
91.	Komorzno	20	punkt osadniczy	X-XIII w.
92.	Komorzno	21	punkt osadniczy/punkt osadniczy/punkt osadniczy	kultura łużycka/X-XIII w./późne średniowiecze

93.	Komorzno	22	punkt osadniczy/punkt osadniczy/	Pradzieje/późne średniowiecze
94.	Komorzno	23	śląd osadnictwa/punkt osadniczy/punkt osadniczy/śląd osadnictwa	KPL (neolit)/kultura łużycka/pradzieje/późne średniowiecze
95.	Komorzno	24	punkt osadniczy/punkt osadniczy/punkt osadniczy/punkt osadniczy/śląd osadnictwa	kultura łużycka/kultura przeworska (okres wpływów rzymskich)/pradzieje/X-XIII w./późne średniowiecze
96.	Komorzno	25	punkt osadniczy/śląd osadnictwa/śląd osadnictwa	kultura przeworska (okres laterński)/pradzieje/późne średniowiecze
97.	Komorzno	26	punkt osadniczy/punkt osadniczy/punkt osadniczy	Pradzieje/X-XIII/późne średniowiecze
98.	Komorzno	27	Grodzisko	późne średniowiecze i nowożytność
99.	Komorzno	28	śląd osadnictwa	kultura łużycka
100.	Komorzno	29	śląd osadnictwa	epoka kamienia
101.	Komorzno	30	śląd osadnictwa/punkt osadniczy	epoka kamienia/kultura łużycka
102.	Komorzno	31	punkt osadniczy/punkt osadniczy	Pradzieje/późne średniowiecze
103.	Komorzno	32	punkt osadniczy	późne średniowiecze
104.	Komorzno	33	punkt osadniczy	kultura łużycka (halsztat)
105.	Komorzno	34	punkt osadniczy/śląd osadnictwa/punkt osadniczy	kultura łużycka/pradzieje/późne średniowiecze
106.	Komorzno	35	punkt osadniczy/śląd osadnictwa/punkt osadniczy	kultura łużycka/X-XIII w./późne średniowiecze
107.	Komorzno	36	punkt osadniczy/punkt osadniczy/punkt osadniczy	kultura łużycka/pradzieje/późne średniowiecze
108.	Komorzno	37	śląd osadnictwa/śląd osadnictwa/śląd osadnictwa/punkt osadniczy	epoka kamienia/pradzieje/X-XIII w./późne średniowiecze
109.	Komorzno	38	śląd osadnictwa/punkt osadniczy	pradzieje/późne średniowiecze
110.	Komorzno	39	punkt osadniczy/punkt osadniczy/punkt osadniczy	kultura łużycka/pradzieje/późne średniowiecze
111.	Komorzno	40	śląd osadnictwa/śląd osadnictwa/punkt osadniczy	pradzieje/X-XIII w./późne średniowiecze
112.	Komorzno	41	punkt osadniczy/śląd osadnictwa/punkt osadniczy	pradzieje/XIII w./późne średniowiecze
113.	Komorzno	42	śląd osadnictwa/punkt osadniczy	pradzieje/późne średniowiecze
114.	Komorzno	43	śląd osadnictwa/punkt osadniczy	kultura łużycka (halsztat)/późne średniowiecze
115.	Komorzno	44	punkt osadniczy/śląd osadnictwa/punkt osadniczy	kultura łużycka/kultura przeworska (OWR)/pradzieje
116.	Komorzno	45	śląd osadnictwa/śląd osadnictwa/punkt osadniczy	epoka kamienia/kultura łużycka/pradzieje
117.	Komorzno	46	punkt osadniczy/punkt osadniczy	kultura łużycka (V brąz - halsztat)/pradzieje
118.	Komorzno	47	śląd osadnictwa/śląd osadnictwa/śląd osadnictwa/śląd osadnictwa/punkt osadniczy	kultura łużycka/kultura przeworska/pradzieje/X-XIII w./późne średniowiecze
119.	Komorzno	48	punkt osadniczy/śląd osadnictwa/śląd osadnictwa	kultura przeworska (OWR)/pradzieje/późne średniowiecze
120.	Komorzno	49	śląd osadnictwa/punkt osadniczy/śląd osadnictwa/śląd osadnictwa	kultura łużycka/pradzieje/X-XIII w.?.późne średniowiecze

121.	Komorzno	50	śląd osadnictwa/śląd osadnictwa/punkt osadniczy/śląd osadnictwa	kultura łużycka/kultura przeworska (OWR)/pradzieje/późne średniowiecze
122.	Komorzno	51	punkt osadniczy/punkt osadniczy	kultura łużycka/późne średniowiecze
123.	Komorzno	52	śląd osadnictwa/punkt osadniczy/śląd osadnictwa	kultura łużycka/pradzieje/późne średniowiecze
124.	Komorzno	53	śląd osadnictwa/punkt osadniczy/punkt osadniczy	epoka kamienia/kultura łużycka/pradzieje
125.	Komorzno	54	śląd osadnictwa	epoka kamienna
126.	Komorzno	55	punkt osadniczy/punkt osadniczy	pradzieje/późne średniowiecze
127.	Komorzno	56	punkt osadniczy/śląd osadnictwa/śląd osadnictwa	kultura łużycka (V brąz – halsztat)/pradzieje/późne średniowiecze
128.	Komorzno	57	punkt osadniczy/śląd osadnictwa/śląd osadnictwa/punkt osadniczy/punkt osadniczy	kultura łużycka/kultura przeworska/VIII-X w./pradzieje/późne średniowiecze
129.	Komorzno	58	punkt osadniczy/punkt osadniczy/punkt osadniczy	kultura łużycka/ kultura przeworska/pradzieje/
130.	Komorzno	59	punkt osadniczy/śląd osadnictwa	kultura łużycka/późne średniowiecze
131.	Komorzno	60	punkt osadniczy/punkt osadniczy/punkt osadniczy	kultura łużycka/kultura przeworska (OWR)/późne średniowiecze
132.	Komorzno	61	śląd osadnictwa/punkt osadniczy	kultura łużycka/pradzieje
133.	Komorzno	62	punkt osadniczy/śląd osadnictwa	kultura łużycka/X-XIII w.
134.	Komorzno	63	śląd osadnictwa	epoka kamienia
135.	Komorzno	64	śląd osadnictwa/śląd osadnictwa/punkt osadniczy	kultura łużycka/X-XIII w./późne średniowiecze
136.	Komorzno	65	punkt osadniczy	pradzieje
137.	Komorzno	66	śląd osadnictwa	pradzieje
138.	Komorzno	67	punkt osadniczy	pradzieje
139.	Komorzno	68	śląd osadnictwa	epoka kamienia
140.	Komorzno	69	punkt osadniczy/punkt osadniczy	kultura łużycka/pradzieje
141.	Komorzno	70	śląd osadnictwa	epoka kamienia
142.	Krzywiczyny	1	punkt osadniczy	epoka brązu
143.	Krzywiczyny	2	punkt osadniczy	epoka brązu
144.	Krzywiczyny	3	punkt osadniczy/śląd osadnictwa	Pradzieje/średniowiecze
145.	Krzywiczyny	4	punkt osadniczy/śląd osadnictwa	średniowiecze/kultura łużycka
146.	Krzywiczyny	5	punkt osadniczy	średniowiecze
147.	Krzywiczyny	6	punkt osadniczy/punkt osadniczy/punkt osadniczy	kultura pomorska?/Pradzieje/średniowiecze
148.	Krzywiczyny	7	punkt osadniczy	średniowiecze
149.	Krzywiczyny	8	śląd osadnictwa	epoka kamienia
150.	Krzywiczyny	9	śląd osadnictwa/punkt osadniczy	Pradzieje/średniowiecze
151.	Krzywiczyny	10	osada	średniowiecze

152.	Krzywiczyzny	11	punkt osadniczy	kultura łużycka (epoka brązu)
153.	Krzywiczyzny	12	punkt osadniczy/śląd osadnictwa	Pradzieje/średniowiecze
154.	Krzywiczyzny	13	punkt osadniczy/punkt osadniczy	Pradzieje/średniowiecze
155.	Krzywiczyzny	14	punkt osadniczy/punkt osadniczy/punkt osadniczy	kultura łużycka/kultura przeworska (OWR)/Pradzieje
156.	Krzywiczyzny	15	punkt osadniczy	kultura łużycka
157.	Krzywiczyzny	16	punkt osadniczy/punkt osadniczy	kultura łużycka/średniowiecze
158.	Krzywiczyzny	17	punkt osadniczy/punkt osadniczy	kultura łużycka/pradzieje
159.	Krzywiczyzny	18	śląd osadnictwa	epoka kamienia
160.	Krzywiczyzny	19	śląd osadnictwa	epoka kamienia
161.	Ligota Wołczyńska	1	osada/punkt osadniczy/osada/punkt osadniczy	neolit/kultura łużycka (młodszy brąz)/ kultura przeworska (okres późnorzymski)/XIII w.
162.	Ligota Wołczyńska	2	Grodzisko?	?
163.	Ligota Wołczyńska	3	punkt osadniczy	epoka brązu
164.	Ligota Wołczyńska	4	punkt osadniczy	pradzieje
165.	Ligota Wołczyńska	5	Archiwum: punkt osadniczy AZP: punkt osadniczy	średniowiecze średniowiecze nowożytne
166.	Ligota Wołczyńska	6	Archiwum: punkt osadniczy AZP: punkt osadniczy	średniowiecze średniowiecze nowożytne
167.	Ligota Wołczyńska	7	Archiwum: punkt osadniczy AZP: punkt osadniczy	średniowiecze średniowiecze lub nowożytność?
168.	Ligota Wołczyńska	8	punkt osadniczy/punkt osadniczy	kultura łużycka/pradzieje
169.	Ligota Wołczyńska	9	punkt osadniczy/punkt osadniczy	kultura łużycka/kultura przeworska?
170.	Ligota Wołczyńska	10	osada/punkt osadniczy	kultura łużycka/średniowiecze
171.	Markotów Mały	1	śląd osadnictwa	epoka kamienia
172.	Markotów Mały	2	osada	XIII w.
173.	Markotów Wielki	1	Cmentarz choleryczny	XVIII-XIX
174.	Markotów Wielki	2	śląd osadnictwa	epoka kamienia
175.	Markotów Wielki	3	śląd osadnictwa	epoka kamienia
176.	Markotów Wielki	4	punkt osadniczy/punkt osadniczy	Okres rzymski/średniowiecze
177.	Markotów Wielki	5	Pracownia krzemieniarska/punkt osadniczy/osada	epoka kamienia/kultura łużycka/średniowiecze
178.	Markotów Wielki	6	śląd osadnictwa/śląd osadnictwa	Mezolit/pradzieje

179.	Markotów Wielki	7	Pracownia krzemieniarska/punkt osadniczy/punkt osadniczy	epoka kamienia (późny paleolit)/kultura łużycka/średniowiecze
180.	Markotów Wielki	8	punkt osadniczy	neolit
181.	Markotów Wielki	9	śląd osadnictwa/punkt osadniczy	epoka kamienia/późne średniowiecze
182.	Markotów Wielki	10	osada	XIV-XV w.
183.	Markotów Wielki	11	śląd osadnictwa	epoka kamienia
184.	Rożnów	1	śląd osadnictwa/śląd osadnictwa/punkt osadniczy/punkt osadniczy/punkt osadniczy	Mezolit/epoka kamienia/ kultura łużycka/ kultura przeworska (okr. p. rzym.)/pradzieje/średniowiecze
185.	Rożnów	2	punkt osadniczy/punkt osadniczy/punkt osadniczy	kultura łużycka/pradzieje/średniowiecze
186.	Rożnów	3	śląd osadnictwa	epoka kamienia
187.	Rożnów	4	punkt osadniczy/punkt osadniczy	kultura łużycka/średniowiecze
188.	Skałągi	1	punkt osadniczy/punkt osadniczy	Okres rzymski I w./XI-XII w.
189.	Skałągi	2	osada	średniowiecze
190.	Skałągi	3	Grodzisko?	?
191.	Skałągi	4	Skarb monet	XVII w.
192.	Skałągi	5	punkt osadniczy	średniowiecze
193.	Skałągi	6	śląd osadnictwa/punkt osadniczy/śląd osadnictwa/śląd osadnictwa	Mezolit/pradzieje/wczesne średniowiecze/średniowiecze
194.	Skałągi	7	punkt osadniczy/śląd osadnictwa/punkt osadniczy/śląd osadnictwa	kultura łużycka/okres wpływów rzymskich/pradzieje/X-XIII w.
195.	Skałągi	8	punkt osadniczy/śląd osadnictwa	kultura łużycka (V okr. Brązu, halsztat)/pradzieje
196.	Skałągi	9	śląd osadnictwa/śląd osadnictwa/punkt osadniczy/punkt osadniczy	epoka kamienia/kultura łużycka/pradzieje/średniowiecze
197.	Skałągi	10	punkt osadniczy/punkt osadniczy/punkt osadniczy	kultura łużycka/pradzieje/średniowiecze
198.	Skałągi	11	punkt osadniczy/śląd osadnictwa/osada	pradzieje/wczesne średniowiecze/średniowiecze, nowożytność
199.	Skałągi	12	osada	średniowiecze, nowożytność
200.	Skałągi	13	osada	średniowiecze, nowożytność
201.	Skałągi	14	śląd osadnictwa	epoka kamienia
202.	Skałągi	15	śląd osadnictwa	epoka kamienia
203.	Skałągi	16	śląd osadnictwa	epoka kamienia
204.	Skałągi	17	śląd osadnictwa	epoka kamienia
205.	Skałągi	18	śląd osadnictwa	epoka kamienia
206.	Skałągi	19	śląd osadnictwa/śląd osadnictwa/punkt osadniczy	epoka kamienia/pradzieje/średniowiecze
207.	Skałągi	20	śląd osadnictwa	epoka kamienia

208.	Szymonków	1	Grodzisko domniemane	?
209.	Szymonków	2	Cmentarzysko ciałopalne?/punkt osadniczy/punkt osadniczy/punkt osadniczy/skarb	Pradzieje/okres wpływów rzymskich/średniowiecze/XIV-XV w./1691 r.
210.	Szymonków	3	Cmentarzysko ciałopalne?/punkt osadniczy/punkt osadniczy	epoka brązu/kultura łużycka/średniowiecze
211.	Szymonków	4	Cmentarzysko ciałopalne?	okres wpływów rzymskich
212.	Szymonków	5	punkt osadniczy	kultura przeworska? (okres wpływów rzymskich)
213.	Szymonków	6	punkt osadniczy	kultura łużycka
214.	Szymonków	7	osada?/osada	kultura łużycka (halsztat)/pradzieje
215.	Szymonków	8	punkt osadniczy	kultura łużycka
216.	Szymonków	9	śląd osadnictwa	epoka kamienia
217.	Szymonków	10	punkt osadniczy	XV w.
218.	Szymonków	11	punkt osadniczy	średniowiecze
219.	Szymonków	12	śląd osadnictwa	epoka kamienia
220.	Szymonków	13	śląd osadnictwa	epoka kamienia
221.	Szymonków	14	śląd osadnictwa	epoka kamienia
222.	Szymonków	15	punkt osadniczy	kultura łużycka (halsztat)
223.	Szymonków	16	punkt osadniczy/śląd osadnictwa	kultura łużycka/późne średniowiecze
224.	Szymonków	17	punkt osadniczy/punkt osadniczy	kultura łużycka/pradzieje
225.	Szymonków	18	punkt osadniczy	XIV-XV w.
226.	Szymonków	19	śląd osadnictwa	XV w.
227.	Świniary Małe	1	punkt osadniczy/punkt osadniczy	neolit/średniowiecze
228.	Świniary Małe	2	śląd osadnictwa	kultura kręgu naddunajskiego - neolit
229.	Świniary Małe	3	śląd osadnictwa/śląd osadnictwa	neolit/średniowiecze
230.	Świniary Małe	4	osada	kultura łużycka
231.	Świniary Wielkie	1	Grób szkieletowy	kultura ceramiki sznurowej? - neolit
232.	Świniary Wielkie	2	punkt osadniczy/punkt osadniczy	neolit/średniowiecze
233.	Świniary Wielkie	3	punkt osadniczy/punkt osadniczy	Epok kamienia/epoka brązu
234.	Świniary Wielkie	4	punkt osadniczy/śląd osadnictwa	neolit/epoka brązu
235.	Świniary Wielkie	5	punkt osadniczy	neolit
236.	Świniary Wielkie	6	punkt osadniczy	1200-800 r. p.n.e.
237.	Świniary Wielkie	7	Zniszczony grób	neolit
238.	Świniary Wielkie	8	punkt osadniczy/osada	Późny rzym./XII w.
239.	Świniary Wielkie	9	śląd osadnictwa/punkt osadniczy/punkt osadniczy/punkt osadniczy	epoka kamienia/kultura łużycka/pradzieje/średniowiecze

240.	Świniary Wielkie	10	śląd osadnictwa/punkt osadniczy/punkt osadniczy/śląd osadnictwa/śląd osadnictwa	Epok kamienia/kultura łużycka/pradzieje/X-XIII w./średniowiecze
241.	Świniary Wielkie	11	śląd osadnictwa/punkt osadniczy/punkt osadniczy/śląd osadnictwa	II-III brąz/kultura łużycka/pradzieje/średniowiecze
242.	Świniary Wielkie	12	śląd osadnictwa/punkt osadniczy	kultura łużycka/średniowiecze
243.	Świniary Wielkie	13	punkt osadniczy	średniowiecze
244.	Świniary Wielkie	14	osada	średniowiecze
245.	Świniary Wielkie	15	śląd osadnictwa/osada	Epok kamienia/średniowiecze
246.	Świniary Wielkie	16	osada	średniowiecze
247.	Świniary Wielkie	17	śląd osadnictwa/punkt osadniczy/śląd osadnictwa	Epok kamienia/kultura łużycka/pradzieje
248.	Świniary Wielkie	18	punkt osadniczy/punkt osadniczy	pradzieje/średniowiecze
249.	Świniary Wielkie	19	punkt osadniczy/śląd osadnictwa	kultura łużycka/pradzieje
250.	Świniary Wielkie	20	punkt osadniczy/śląd osadnictwa	kultura łużycka/pradzieje
251.	Wąsice	1	punkt osadniczy	?
252.	Wąsice	2	punkt osadniczy	XIV-XV
253.	Wąsice	3	osada/punkt osadniczy	kultura przeworska (fazaC3-D), XIV-XV
254.	Wierzbica Dolna	1	Grodzisko?	XIII-XV w.
255.	Wierzbica Dolna	2	śląd osadnictwa	neolit
256.	Wierzbica Dolna	3	osada	Późne średniowiecze
257.	Wierzbica Górna	1	punkt osadniczy/osada	Mezolit/neolit
258.	Wierzbica Górna	2	punkt osadniczy/punkt osadniczy	Palaeolit?Mezolit?/Mezolit?
259.	Wierzbica Górna	3	Znalezisko luźne	neolit
260.	Wierzbica Górna	4	punkt osadniczy	halsztat
261.	Wierzbica Górna	5	śląd osadnictwa	neolit
262.	Wierzbica Górna	6	Archiwum: punkt osadniczy AZP: punkt osadniczy	Wczesne średniowiecze lub średniowiecze średniowiecze
263.	Wierzbica Górna	7	punkt osadniczy/osada	średniowiecze/późne średniowiecze
264.	Wierzbica Górna	8	śląd osadnictwa/punkt osadniczy/osada	epoka kamienia/średniowiecze/późne średniowiecze
265.	Wierzbica Górna	9	osada	kultura łużycka
266.	Wierzbica Górna	10	punkt osadniczy/punkt osadniczy	Wczesne średniowiecze/XIV w.
267.	Wierzbica Górna	11	śląd osadnictwa/punkt osadniczy	neolit/kultura przeworska (okr. wpł. rzym.)
268.	Wierzbica Górna	12	śląd osadnictwa	epoka kamienia
269.	Wierzbica Górna	13	punkt osadniczy	kultura przeworska (okr. wpł. rzym.)

270.	Wierzbica Górna	14	punkt osadniczy/śląd osadnictwa	Pradzieje/średniowiecze
271.	Wierzbica Górna	15	punkt osadniczy	Późne średniowiecze lub nowożytność
272.	Wierzbica Górna	16	punkt osadniczy	kultura łużycka
273.	Wierzbica Górna	17	punkt osadniczy/śląd osadnictwa	kultura przeworska/Wczesne średniowiecze?
274.	Wierzbica Górna	18	śląd osadnictwa	mezolit
275.	Wierzbica Górna	19	śląd osadnictwa	pradzieje
276.	Wierzbica Górna	20	punkt osadniczy	XIV-XV
277.	Wierzbica Górna	21	śląd osadnictwa/punkt osadniczy/punkt osadniczy	epoka kamienia/pradzieje/średniowiecze
278.	Wierzbica Górna	22	śląd osadnictwa	epoka kamienia
279.	Wierzbica Górna	23	punkt osadniczy/punkt osadniczy	pradzieje/średniowiecze
280.	Wierzbica Górna	24	osada/śląd osadnictwa	kultura łużycka/późne średniowiecze
281.	Wierzbica Górna	25	śląd osadnictwa/śląd osadnictwa	epoka kamienia/późne średniowiecze
282.	Wierzbica Górna	26	punkt osadniczy/punkt osadniczy/osada	kultura łużycka/kultura łużycka/późne średniowiecze
283.	Wierzbica Górna	27	śląd osadnictwa/osada	pradzieje/późne średniowiecze
284.	Wierzbica Górna	28	osada	późne średniowiecze
285.	Wierzbica Górna	29	śląd osadnictwa/śląd osadnictwa/	kultura łużycka/późne średniowiecze
286.	Wierzbica Górna	30	śląd osadnictwa/osada	pradzieje/późne średniowiecze
287.	Wierzbica Górna	31	osada	późne średniowiecze
288.	Wierzbica Górna	32	osada	późne średniowiecze
289.	Wierzbica Górna	33	osada	XIII-XIV w.
290.	Wierzbica Górna	34	punkt osadniczy/osada	kultura łużycka/późne średniowiecze
291.	Wierzbica Górna	35	śląd osadnictwa/osada	kultura łużycka?/późne średniowiecze
292.	Wierzbica Górna	36	śląd osadnictwa/śląd osadnictwa	pradzieje/późne średniowiecze
293.	Wołczyn	1	Grodzisko (zniszczone)	XIII-XIV w.
294.	Wołczyn	2	Archiwum: punkt osadniczy/punkt osadniczy AZP: punkt osadniczy/punkt osadniczy	Epoka brązu/średniowiecze kultura łużycka?/XIV-XV w
295.	Wołczyn	3	punkt osadniczy	neolit
296.	Wołczyn	4	punkt osadniczy	średniowiecze
297.	Wołczyn	5	Archiwum: osada AZP: śląd osadnictwa/punkt osadniczy	Średniowiecze lub kultura łużycka?/nowożytne
298.	Wołczyn	6	Archiwum: osada AZP: śląd osadnictwa/punkt osadniczy	Średniowiecze lub kultura łużycka?/średniowiecze
299.	Wołczyn	7	punkt osadniczy/punkt osadniczy/punkt osadniczy	kultura łużycka/pradzieje/średniowiecze
300.	Wołczyn	8	punkt osadniczy	późne średniowiecze

VI. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Zgodnie z danymi GUS, na dzień 31.XII.2010 r. stałe zameldowanie w gminie Wołczyn posiadały 14.382 osoby. Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat liczba osób zameldowanych na pobyt stały w gminie powoli, ale systematycznie spada. Gęstość zaludnienia jest niższa od średniej wojewódzkiej (109 osób/km²) i wynosi 59 osób/km². Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 18,7%, ludność w wieku produkcyjnym 65,3%, zaś ludność w wieku poprodukcyjnym 16% ogółu mieszkańców gminy. Wskaźniki te są w niektórych przypadkach zbliżone do gmin ościennych i nieco lepsze od średniej dla województwa szczególnie, jeśli chodzi o ludność w wieku poprodukcyjnym.

Tabela nr 20. Podstawowe dane demograficzne gminy na tle gmin ościennych i województwa.

		Wołczyn	Byczyna	Pokój	województwo
powierzchnia	km ²	241	183	133	9.412
liczba ludności	osoba	14.382	9.769	5.618	1.028.585
ludność na 1 km ²	osoba	59	53	42	109
kobiety na 100 mężczyzn	osoba	102	103	104	107
udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem					
w wieku przedprodukcyjnym	%	18,7	19,7	18,4	16,8
w wieku produkcyjnym	%	65,3	64,9	67,8	65,8
w wieku poprodukcyjnym	%	16	15,4	13,8	17,4

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

Zgodnie z danymi Narodowego Spisu Powszechnego Gospodarstw Domowych z 2002 roku w gminie Wołczyn funkcjonowało 4.612 gospodarstw domowych, wśród których najwięcej było gospodarstw jednorodzinnych składających się z czterech i więcej osób (34,6%) oraz gospodarstw jednorodzinnych dwuosobowych (19,1%). Główne źródło utrzymania stanowiła działalność pozarolnicza. Stricte z rolnictwa utrzymywało się tylko 3,6% ogółu gospodarstw domowych, a dochody z tytułu emerytury czy renty stanowiły podstawowe źródło utrzymania dla 33,8% ogółu gospodarstw domowych.

Zasób mieszkaniowy gminy stanowiło 4.301 mieszkań, spośród których 60,1% należało do osób fizycznych (stanowiło własność osób fizycznych). W ogólnym zasobie mieszkaniowym najczęściej występują mieszkania o powierzchni 60 – 79 m² (25,3%), jak również 50 – 59 m² (20,8%). Najwięcej mieszkań znajduje się w budynkach wybudowanych przed rokiem 1918 (24,8%), bardzo dużo mieszkań znajduje się również w budynkach wybudowanych w latach 1918 – 1944 (24,6%). W ogólnym zasobie dominują mieszkania składające się z 3 lub 4 izb stanowiąc odpowiednio 34,7% i 32,9% ogółu zasobu mieszkaniowego.

Bazę edukacyjną gminy stanowi siedem szkół podstawowych i jedno gimnazjum. Szkoły podstawowe znajdują się w mieście Wołczyn (dwie) oraz sołectwach Komorzno, Wierzbica Górna, Szymonków, Skafągi, i Wąsice. Gimnazjum i liceum ogólnokształcące znajdują się w mieście Wołczyn. Łącznie z oferty edukacyjnej gminy korzystało 1232 dzieci, w tym w szkołach podstawowych uczyły się 734 dzieci,

w gimnazjum 425, a w liceum 73 (stan na 31.XII.2011 r., dane GUS). Uzupełnienie oferty edukacyjnej gminy, w tym szczególnie z zakresu szkolnictwa ponadgimnazjalnego, stanowią placówki w gminach ościennych.

Gmina posiada również na swoim terenie jedno niepubliczne przedszkole (znajdujące się w mieście Wołczyn), do którego uczęszczało 168 dzieci (stan na 31.XII.2011 r., dane GUS).

Realizację potrzeb z zakresu podstawowej opieki medycznej zapewnia siedem niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej i prywatne praktyki lekarskie. Uzupełnienie tej oferty stanowią cztery apteki oraz jeden punkt apteczny funkcjonujący na terenie gminy. Region obsługuje pogotowie ratunkowe w Kluczborku, a specjalistyczne usługi medyczne zapewniają szpitale w okolicznych miejscowościach (Kluczbork, Namysłów).

Ogólna liczba osób pracujących na terenie gminy podlega wahaniam. W 2006 roku 1400 osób znalazło zatrudnienie na obszarze gminy, w 2008 – 1448, analogicznie, jak na na koniec roku 2011. Sytuacja na gminnym runku pracy, na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat, ulegała jednak systematycznej poprawie. Liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne do 2008 roku ulegała zmniejszeniu. W roku 2009, 2010 i 2011 nastąpił jednak wzrost liczby osób bezrobotnych. Na koniec roku 2011 było takich osób 929, wobec 707 na koniec roku 2008. Wśród osób zarejestrowanych jako bezrobotne przeważają kobiety, stanowiąc 57,7 ogółu osób bezrobotnych. Wskaźnik bezrobocia liczony jako udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił na koniec 2010 roku 9,5%, wobec 7,7% na koniec roku 2008 i 12,3% na koniec roku 2006.

Na koniec roku 2011 w systemie REGON zarejestrowanych było 1.081 podmiotów gospodarczych. W sektorze publicznym działalność prowadziły 53 przedsiębiorstwa, pozostałe prowadziły działalność gospodarczą w sektorze prywatnym, który stanowił 95,1% ogółu zarejestrowanych przedsiębiorstw.

VII. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Wstępna ocena ryzyka powodziowego sporządzona przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej nie wykazała na terenie gminy Wołczyn obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, bądź obszarów, na których wystąpienie powodzi jest prawdopodobne. Dane z powodzi historycznych (lipiec 1997 r., maj 2010 r.) posiadane przez UM Wołczyn wskazują, iż podtopieniami zagrożone są tereny położone w dolinach Stobrawy, Kluczborskiej Strugi i Wołczyńskiego Strumienia. Kwestia ta dotyczy w głównej mierze terenów niezabudowanych (łąki i pola), jedynie w sołectwach Wierzchy, Wąsice i Szum woda może stanowić zagrożenie dla terenów zabudowanych.

Na terenie gminy nie stwierdzono występowania zjawisk osuwiskowych ani występowania terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi, w związku z czym nie występują zagrożenia dla mienia ludności.

VIII. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

VIII.1. Potrzeby gminy

Kierunki rozwoju gminy i związane z tym potrzeby rozwojowe zostały sformułowane w *Strategii rozwoju gminy Wołczyn na lata 2001 – 2015*. Strategiczne kierunki i cele rozwoju wytyczone w strategii rozwoju gminy obejmują następujące zagadnienia:

- poziom i charakter wykształcenia społeczeństwa (wzrost liczby osób posiadających wyższe i średnie wykształcenie, dostępność kształcenia ustawicznego),
- otwartość na świat i sąsiadów (współpraca międzynarodowa-gminy partnerskie, kontakty pomiędzy instytucjami gospodarczymi i kulturalnymi),
- zrównoważony rozwój (ochrona przyrody, poprawa stanu środowiska, podnoszenie standardu życia, rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej)
- nowoczesna gospodarka (tworzenie warunków rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, rozwój handlu i usług),
- efektywne rolnictwo, nowoczesna wieś (tworzenie instytucji obsługi rolnictwa i przedsiębiorstw przetwórstwa rolno – spożywczego, realizacja programu odnowy wsi, stworzenie warunków do likwidacji zapóźnień cywilizacyjnych).

VIII.2. Potrzeby mieszkańców

Mieszkańcy zgłosili 20 wniosków dotyczących zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Zdecydowana większość wniosków dotyczyła przekształcenia terenów rolnych na tereny z prawem zabudowy (mieszkaniowej, usługowej, rzemieślniczej, agroturystycznej). Dwa wnioski dotyczyły możliwości zalesienia gruntów rolnych.

Osobnym zagadnieniem pozostaje możliwość lokalizacji na obszarze gminy elektrowni wiatrowych. Wnioski w tym zakresie (wyznaczenie w studium lokalizacji terenów pod farmy wiatrowe) złożyło 7 firm i 1 osoba prywatna.

VIII.3. Możliwości rozwoju gminy

Gmina dostrzega możliwość swojego rozwoju na kilku płaszczyznach, poprzez realizację zadań priorytetowych, do których należą:

- pozyskanie inwestora i kapitału pozwalającego wykorzystać źródła termalne,
- rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w mieście Wołczyn oraz skanalizowanie terenów wiejskich,
- budowa sieci gazowniczej na terenach wiejskich,
- modernizacja i remonty dróg,
- budowa obwodnicy miasta Wołczyna w ciągu drogi krajowej,
- rozwój turystyki i agroturystyki,

- restrukturyzacja rolnictwa,
- ochrona gleb wysokiej klasy bonitacyjnej przed degradacją i zmianą sposobu użytkowania,
- rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego,
- rozwój funkcji okołorolniczych,
- zagospodarowanie zespołów pałacowo – dworskich,
- tworzenie warunków do rozwoju zakładów produkcyjnych, usługowych, drobnej wytwórczości i rzemiosła.

Systematyczna i kompleksowa realizacja wyżej wymienionych zadań priorytetowych sprawi, że wzrośnie szeroko pojęta atrakcyjność gminy jako miejsca zamieszkania i wypoczynku zarówno dla obecnych, jak i przyszłych mieszkańców/odwiedzających.

IX. WYSTĘPOWANIE TERENÓW I OBIEKTÓW CHRONIONYCH ORAZ OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

IX.1. Ochrona zasobów przyrodniczych

Na terenie miasta i gminy Wołczyn występują dwa rezerwaty przyrody, jeden park krajobrazowy, jeden obszar chronionego krajobrazu, dwa obszary Natura 2000 oraz dziesięć pomników przyrody. Poza tymi nie występują żadne inne formy ochrony przyrody w rozumieniu art. 6 ust.1 ustawy *o ochronie przyrody* (Dz. U. 2004 nr 92 poz. 880 ze zm).

Rezerwaty

„Krzywiczny” - jest to rezerwat leśny , utworzony w 1969 r. (Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 20 czerwca 1969 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody; M.P. Nr 36, poz. 291). Zajmuje powierzchnię 19,84 ha, oznaczony jest w ewidencji gruntów obrębem Krzywiczyny jako działka nr 69 . Znajduje się w północnej części gminy Wołczyn. Przedmiotem ochrony jest las mieszany z domieszką jodły (*Abies Alba*) na krańcach jej północnego zasięgu na Śląsku. Na terenie rezerwatu występują okazy jodły pospolitej *Abies alba* w wieku 130 - 150 lat. Oprócz jodły występują tu: sosna zwyczajna, świerk pospolity, dąb szypułkowy, grab zwyczajny, modrzew europejski oraz buk zwyczajny. Jodła osiąga tu wysokość do 45 m i obwód powyżej 3 m.

„Komorzno” - jest to rezerwat leśny , utworzony w 1969 r. (Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 20 czerwca 1969 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody; M.P. Nr 36, poz. 294). Zajmuje powierzchnię 3,70 ha (dz. nr 46/1) , w północnej części gminy Wołczyn. Przedmiotem ochrony jest fragment buczyny pomorskiej (*Fagetum boreoatlanticum*) ze starodrzewiem bukowym oraz domieszką dębu szypułkowego, grabu, modrzewia i sosny. Gatunkiem panującym jest buk w wieku od 30 do 185 lat osiągający 36 m wysokości o przeciętnej pierśnicy 72 cm.

Parki krajobrazowe

„Stobrawski Park Krajobrazowy” - zajmuje on ogółem powierzchnię 52.635,5 ha i występuje w południowej części gminy. Granice parku obejmują znaczną część doliny Odry, Nysy Kłodzkiej i Stobrawy wraz z terenami leśnymi należącymi do dużego kompleksu Lasów Stobrawsko – Turawskich. Położony jest w dorzeczu Stobrawy, Budkowiczanki, Bogacicy, Brynicy i Smortawy. Na południu granica parku opiera się o rzekę Odrę, przecinając ją w okolicach Mikolina oraz Nysę Kłodzką. To właśnie w dolinach rzek znajdują się najcenniejsze przyrodniczo fragmenty parku. Są nimi położone wzdłuż Odry tereny lasów grądowych, łęgowych, podmokłych łąk oraz porośnięte roślinnością wodną i bagienną starorzecza. Cenne są również doliny pozostałych rzek będące mozaiką łąk, pól, zadrzewień, kęp krzewów oraz sieci kanałów melioracyjnych. Miejsca te, razem z kompleksami stawów hodowlanych są ostoją dla wielu rzadkich gatunków zwierząt i roślin.

Dominującym typem zbiorowisk roślinnych na terenie parku są zbiorowiska leśne, z których największą powierzchnię zajmują bory sosnowe. Na licznych, sięgających 20 m wysokości wydmach występuje suboceaniczny bór świeży, natomiast wzdłuż cieków wodnych i na dawnych torfowiskach – niewielkie płyty wilgotnego boru trzęslicowego oraz kontynentalnego boru bagiennego. Choć znaczną powierzchnię parku zajmują monokultury sosnowe, trafiają się niewielkie fragmenty wiekowych, dochodzących do 200 lat starodrzewi. Lasy liściaste występują głównie w dolinie Odry, Stobrawy i Smortawy. Są to przede wszystkim grądy o charakterze przejściowym pomiędzy łądem środkowoeuropejskim a subkontynentalnym, a także łągi: jesionowo – olszowe, jesionowo – wiązowe oraz bardzo rzadki i cenny przyrodniczo łąg wierzbowo – topolowy. Na podmokłych siedliskach dolin rzek występuje ols. Bardzo ciekawe są również zbiorowiska wodne Stobrawskiego Parku Krajobrazowego, spośród których najbardziej warte zachowania i przyrodniczo najcenniejsze są zbiorowiska z kotewką orzechem wodnym i salwinią pływającą.

Na terenie parku stwierdzono występowanie 49 gatunków roślin prawnie chronionych, 16 gatunków z Polskiej czerwonej listy oraz około 130 gatunków rzadkich. Do najciekawszych należą: długosz królewski (*Osmunda regalis* L.), rosiczka okrągłolistna (*Drosera rotundifolia* L.), wawrzynek wilcze łyko (*Daphne mezereum* L.), lilia złotogłów (*Lilium martagon* L.), mysiorek maleńki (*Myosurus minimus* L.), lindernia mułowa (*Lindernia procumbens*), 7 gatunków z rodziny storczykowatych (m. in. kukułka Fuchsa i kruszczyk siny) oraz rośliny wodne. W starorzeczach, w dolinie Odry, rośnie kotewka orzech wodny, której liście tworzą na powierzchni wody charakterystyczne rozety oraz wodna paproć – salwinia pływająca (*Salvinia natans*). Spośród roślin chronionych i rzadkich 13 gatunków znajduje się na „*Liście roślin zagrożonych w Polsce*”, a trzy z nich (salwinia pływająca, kotewka orzech wodny i lindernia mułowa) zostały umieszczone na liście roślin chronionych w Europie Konwencją Berneńską. Pięć gatunków znajduje się w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin.

Teren parku krajobrazowego również pod względem faunistycznym zdecydowanie wyróżnia się

spośród innych cennych przyrodniczo obszarów województwa opolskiego. Do rozrodu przystępuje tu około 250 chronionych gatunków zwierząt (w tym 165 gatunków ptaków). Wśród nich jest 47 gatunków z krajowych czerwonych list oraz 18 gatunków bliskich zagrożenia w swoim globalnym zasięgu. Duże znaczenie dla zachowania bogactwa fauny parku mają lasy liściaste położone na terenie doliny Odry i Nysy Kłodzkiej (poza obszarem gminy) oraz w pobliżu stawów rybnych. Są one miejscem występowania wielu gatunków zwierząt, które gdzie indziej stają się coraz rzadsze. Należą do nich kania czarna i ruda (symbol parku), orlik krzykliwy, dzięcioł średni, muchołówka białoszaja, muchołówka mała oraz koszatka.

W 2007 r. został ustanowiony plan ochrony dla Stobrawskiego Parku Krajobrazowego, zgodnie z Rozporządzeniem Wojewody Opolskiego Nr 0151/P/8/07

Obszary chronionego krajobrazu

„Lasy Stobrawsko – Turawskie” - OChK „Lasy Stobrawsko – Turawskie” zajmuje powierzchnię 118.367 ha i występuje w południowo – zachodniej i południowej części gminy. Od południa sąsiaduje ze Stobrawskim Parkiem Krajobrazowym. Głównym walorem przyrodniczym obszaru są różnorodne gatunkowo i siedliskowo lasy. Lasy w znacznej części poprzecinane są gęstą siecią dolin rzecznych, bogatych w ekosystemy łąkowe oraz liczne kompleksy stawów hodowlanych. Dolina Stobrawy, duży udział lasów i zadrzewień stanowi o znaczącej atrakcyjności krajobrazu. Bliskość ośrodków miejskich, jakimi są Wołczyn i Kluczbork oraz dobrze rozwinięta sieć dróg stwarzają dogodne warunki dla rozwoju turystyki krajoznawczej.

NATURA 2000

„Teklusia” PLH160017” - zajmuje powierzchnię 316,5 ha i położony jest w obniżeniu dolinym dopływu Wołczyńskiej Strugi nieznacznie rozcinającym przyległą wysoczyznę polodowcową. Jest jednym z niewielu obszarów o dobrze zachowanych, urozmaiconych siedliskach przyrodniczych w rolniczym krajobrazie Niziny Śląskiej. W części obszaru, na siedliskach podmokłych występują fitocenozy łągu olszowo – jesionowego i olsów. Zasadnicza część proponowanej ostoi nadal jest użytkowana jako łąki kośne charakteryzujące się mozaikową strukturą zbiorowisk i dużym bogactwem florystycznym. Obecne tu zbiorowiska roślinne reprezentują zarówno podmokłe szuwały turzycowe, łąki bagienne i zmiennowilgotne, jak też łąki świeże.

W obrębie ww. ostoi występują następujące typy siedlisk wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*),
- niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),
- torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*),
- grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*),
- łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion*).

Dużą rolę w kształtowaniu warunków wilgotnościowych tego terenu odgrywają bobry (*Castor fiber*). Zbudowały one tamę przy południowym krańcu lasu (w konsekwencji jest on w znacznej części zalany wodą), ze zbiorowiskami olsów otoczonych przez siedliska łąkowe. Na obrzeżach łągu zachowały się fragmenty łąk bagiennych i zmiennowilgotnych z rzadkimi gatunkami roślin, takimi jak, spośród chronionych: kukulka szerokolistna *Dactylorhiza majalis*, bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata*, kalina koralowa *Viburnum opulus*. Bardzo cenne są również łąki, zwłaszcza położone na północnym krańcu obszaru – w kierunku Skałagi, i na zachód w kierunku Komorzna – które charakteryzuje bogaty skład florystyczny. Do najcenniejszych należą fragmenty łąk zmiennowilgotnych z udziałem chronionej paproci - nasięźrzału pospolitego *Ophioglossum vulgatum*, czy lokalnie zagrożonych gatunków, jak krwawnik kichawiec *Achillea ptarmica* oraz rutewka wąskolistna *Thalictrum lucidum*.

Jest to teren cenny jako siedlisko ptaków, zarówno łągowych jak też migrujących, zwłaszcza w okresie wiosennych roztopów, kiedy łąki w dużej części są podtopione. W okresie łągowym występuje tu wyjątkowe skupienie gatunków, w tym sześć gatunków ptaków szponiastych z najrzadszymi kaniami rudą *Milvus milvus* i czarną *M. migrans*. Wyraźnie zaznacza się także obecność gatunków związanych ze zbiorowiskami łąkowymi: derkacza *Crex crex*, świergotka łąkowego *Anthus pratensis*, przepiórki *Coturnix coturnix*, czajki *Vanellus vanellus* i świerszczaka *Locustella naevia*.

„Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą” PLH160013 - zajmują powierzchnię 356,6 ha. Obszar ten występuje fragmentarycznie we wschodniej części gminy Wołczyn. Jest to kompleks okresowo koszonych łąk ze szczawiami, rdestem węzownikiem, wierzbowką, turzycami oraz mozgą trzcinowatą i krwiściągami lekarskim kształtujące się wzdłuż rzeki Stobrawy. Bardziej podmokłe fragmenty zarasta trzcina. Niektóre miejsca są odkształcone ze znacznym udziałem pokrzywy. Fragmenty położone w części wschodniej i południowo – wschodniej miejscami porasta dąb szypułkowy, olcha czarna i wierzby.

Pospolitym gatunkiem na łąkach jest żaba trawna. Gady reprezentowane są przez zaskrońca. Z obserwowanych ptaków wymienić należy skowronka polnego, pliszkę żółtą, świergotka łąkowego i czajkę. Na łąki zalatują bocian biały, gawron, szpak oraz polująca na gryzonia pustułka. Ssaki reprezentuje m. in. zając i sarna, chociaż nie są zbyt częste. W omawianych biotopach bogata jest fauna bezkręgowców. Wzdłuż rowu występują duże ilości winniczków. W miejscach gdzie pojawia się trzcina często występują ślimaki z rodzaju bursztynka (*Succinella*) oraz liczne gatunki pajaków, w tym tygrzyk paskowany. W okresie kwitnienia rosnące tutaj gatunki roślin odwiedzane są przez różne gatunki motyli chronione trzmiele, rusalki (pawik, pokrzywnik, admirał, kratkowiec, dostojki, przeplatki i inne), kilka gatunków modraszków, pазie królowej. W Stobrawie obserwowano kietbia i płotkę, a na brzegach żabę jeziorową i żabę trawną. Wydaje się, że wiosną siedlisko jest również odpowiednie dla żaby moczarowej. Słyszano również rzekotką drzewną.

Obszar istotny jest dla ochrony 2 gatunków motyli z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej: czerwończyk nieparek (*Lycaena dispar*) i modraszka nausitous (*Maculinea nausithous*).

Użytki ekologiczne

„Rozalia” - na terenie gminy Wołczyn utworzony został dotąd jeden użytek ekologiczny - „Rozalia” (nr rejestru wojewódzkiego 798). Jest to niewielki obiekt przy gospodarstwie *Rozalia* składający się z fragmentów lasu liściastego i stawu z naturalnie ukształtowaną strefą brzegową. Fragmenty lasu zachowują charakter grądu lub łągu. Stwierdzono tu występowanie chronionego storczyka – listery jajowatej *Listera opata*, staw natomiast stanowi siedlisko kumaka nizinnego *Bombina bombina*. Staw jest także miejscem gniazdowania i żerowania kilku gatunków ptaków, w tym takich, które uznawane są za zagrożone w Europie.

Obiekt ustanowiony został dla zachowania i ochrony ostoi dla zwierząt, zwłaszcza ptaków, płazów – w tym kumaka nizinnego.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Wołczyn występuje 13 pomników przyrody ożywionej w postaci pojedynczych drzew i szpalerów oraz 1 pomnik przyrody nieożywionej (tab. 20).

Tabela nr 21. Pomniki przyrody na terenie miasta i gminy Wołczyn.

L.p.	Nr rej. Woj.	Gatunek	Lokalizacja
1.	8	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Dz.449 w Duczowie Wielkim
2.	9	Aleja dębów szypułkowych – 47 szt. <i>Quercus robur</i>	Dz.93/2 w Gierałcicach
3.	29	Buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i>	Nadl. Namysłów – oddz. 58a, obręb Wołczyn Sołectwo Komorzno
4.	142	Modrzew europejski <i>Larix decidua</i>	Nadl. Namysłów – oddz. 148d, obręb Wołczyn Sołectwo Skałagi
5.	143	Modrzew europejski – szt.2 <i>Larix decidua</i>	Nadl. Namysłów – oddz.159b, obręb Wołczyn Sołectwo Skałagi
6.	187 ⁵	Aleja dębów szypułkowych - 80 szt. <i>Quercus robur</i>	Dz.7 w Gierałcicach
7.	423	Głaz narzutowy	Nadl. Namysłów – oddz. 19af, obręb Gręboszów Sołectwo Wierzbica Dolna
8.	909	Jodła pospolita	Wierzbica Górna – 230o
9.	910	Dąb szypułkowy	Brynica – 300b
10.	911	Klon, Jawor (grupa 2 drzew)	Komorzno – 57a
11	894 - 897	Cztery drzewa gatunku Modrzew europejski	Wierzchy – oddział 92c

Proponowane formy ochrony przyrody

Za niezwykle pozytywne należy uznać wykonanie w 2007 r. *Inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej*. Wykonanie tego opracowania pozwoliło zweryfikować stan środowiska przyrodniczego i jego zasobów oraz potrzeb ochrony. W wyniku przeprowadzonych prac zinwentaryzowane zostały najcenniejsze

⁵ Zgodnie z Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 2005r. nr 76, poz. 2389 49 egzemplarzy z alei dębów szypułkowych zostało zniesionych.

siedliska, które następnie zaproponowano do objęcia ochroną. Propozycje utworzenia form ochrony przyrody opisano poniżej oraz przedstawiono na planszy uwarunkowań środowiska. Propozycje kilku terenów zdezaktualizowały się na skutek utworzenia w międzyczasie obszarów Natura 2000.

Rezerваты

„Teklusia” – teren ten był proponowany do objęcia ochroną w ramach rezerwatu, obecnie został włączony do ochrony w ramach sieci Natura 2000, w związku z czym nie ma już potrzeby dodatkowo obejmować go ochroną.

„Krystyna” - zajmuje powierzchnię 137 ha i obejmuje kompleks stawów w okolicach Jedlisk i ich najbliższe otoczenie (zachodnia część gminy Wołczyn). Prowadzona tu gospodarka rybacka nie jest intensywna, a stawy są doskonale wkomponowane w otaczające środowisko. Mają urozmaiconą linię brzegową i obfitują w płyty zbiorowisk szuwarowych, przez co tworzą dogodne warunki bytowania dla ptaków związanych z tego typu biotopami. Występują tu partie lasów o charakterze łągu olszowo – jesionowego oraz olsu. Spośród odnalezionych tu roślin należy wymienić takie gatunki, jak:

- chronione: grąźel żółty *Nuphar lutea*, kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*, kalina koralowa *Viburnum opulus*
- rzadkie: zamokrzyca ryżowa *Leersia oryzoides*, turzyca nibyciborowata *Carex pseudocyperus*, turzyca ciborowata *Carex bohemica*, tojeść bukietowa *Lysimachia thyrsoiflora*, starzec kędzierzawy *Senecio rivularis*, okrzężnica bagienna *Hottonia palustris* czy cibora brunatna *Cyperus fuscus*.

Na stawach i w ich otoczeniu stwierdzono występowanie 6 gatunków ptaków lęgowych wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej: bielik *Haliaeetus albicilla* (prawdopodobnie część rewiru pary lęgowej), błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, żuraw *Grus grus*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, dzięcioł średni *Dendrocopos medius*, srokosz *Lanius excubitor*. Obszar może mieć też istotne znaczenie w okresie migracji i zimowania ptaków.

Obszary chronionego krajobrazu

„Dolina Wołczyńskiego Strumienia” - wybrane dane z karty projektowanego obszaru chronionego krajobrazu sporządzona dla potrzeb opracowania optymalizacji regionalnego systemu ochrony przyrody przedstawiają się następująco:

- powierzchnia – 1612 ha,
- cel ochrony – zachowanie mozaikowatych krajobrazów doliny Wołczyńskiej Strugi z łąkami, pastwiskami, roślinnością szuwarowo – turzycowiskową oraz lasami, celem zapewnienia funkcjonalności korytarza ekologicznego, w tym powiązań funkcjonalnych potencjalnej ostoi Natura 2000 SOO Teklusia,
- walory przyrodnicze: obszar doliny rzecznej z dobrze zachowanymi biocenozami wodnymi i wodno – błotnymi (szuwarowymi, turzycowiskowymi, łąkowo – pastwiskowymi oraz leśnymi). Wysokie

walory fizjonomiczne krajobrazu. Korytarz niewielkiej rzeki, w którym znaczny odsetek gruntów zajmują tereny otwarte, głównie łąki świeże *Arrhenatherion* i bagienne *Calthion*. W kilku enklawach zachowały się lasy, głównie olsy *Alnion glutinosae* oraz łągi jesionowo – olszowy *Fraxino-Alnetum*. W rzece, na znacznych odcinkach występują dobrze wykształcone zbiorowiska jaskrów wodnych *Ranunculion fluitantis*. Do najciekawszych gatunków tego obszaru należą dziurawiec czteroboczny *Hypericum tetrapterum*, grąźel żółty *Nuphar lutea*, rzęśl hakowata *Callitriche hamulata*, nasięźrzał pospolity *Ophioglossum vulgatum*, bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata*, kukułka szerokolistna *Dacylorhiza majalis*, siedmiopalecznik błotny *Comarum palustre*, krwawnik kichawiec *Achillea millefolium*, rutewka wąskolistna *Thalictrum lucidum* oraz pertówka jednokwiatowa *Melica uniflora*. Spośród zwierząt także odnotowano szereg chróionych gatunków, m.in. bociana białego *Ciconia ciconia*, trzmielojada *Pernis apivorus*, kanie rudą i czarną *Milvus milvus* i *M. migrans*, błotniaka stawowego *Circus aeruginosus*, żurawia *Grus grus*, derkacza *Crex crex*, dzięcioła średniego *Dendrocopos medius*, dzięcioła zielonosiwego *Picus canus*, gąsiorka *Lanius collurio*, krogulca *Accipiter nisus*, czajki *Vanellus vanellus*, grzywacza *Columba oenas*, przepiórkę *Coturnix coturnix*, turkawkę *Streptopelia turtur*, krętogłowa *Jynx torquilla*, świergotka łąkowego *Anthus pratensis*, świerszczaka *Locustella naevia*, bobra *Castor fiber*, zaskrońca *Natrix natrix*.

„Dolina Pratwy” - najważniejsze dane z karty projektowanego projektowanego obszaru chronionego krajobrazu sporządzonej dla potrzeb opracowania optymalizacji regionalnego systemu ochrony przyrody przedstawia się następująco:

- powierzchnia – 4832 ha,
- cel ochrony: zachowanie mozaikowatych krajobrazów doliny Pratwy oraz przyległej do niej wysoczyzny polodowcowej z naturalnymi elementami koryta rzeczno, łąkami, pastwiskami, roślinnością szuwarowo – turzycowiskową oraz lasami, celem zapewnienia funkcjonalności korytarza ekologicznego i ochrony krajobrazów morenowych strefy marginalnej Złodowacenia Warty,
- walory przyrodnicze: obszar doliny rzecznej rozcinającej wysoczyznę polodowcową z morenami czołowymi strefy marginalnej, kemami, ozami i wzniesieniami glin zwałowych. W dnie doliny dobrze zachowane biocenozy wodne i wodno – błotne (szuwarowe, turzycowiskowe oraz leśne). Wysokie walory fizjonomiczne krajobrazu. Na wysokości Polanowie zbiornik zaporowy o dużym znaczeniu rekreacyjno – wypoczynkowym. Korytarz niewielkiej rzeki, w którym znaczny odsetek gruntów zajmują tereny otwarte, głównie łąki świeże *Arrhenatherion* i bagienne *Calthion*. W kilku enklawach zachowały się lasy, głównie olsy *Alnion glutinosae* oraz łągi jesionowo – olszowy *Fraxino-Alnetum*. W rzece na znacznych odcinkach występują dobrze wykształcone zbiorowiska jaskrów wodnych *Ranunculion fluitantis*. Do najciekawszych gatunków tego obszaru należą dziurawiec czteroboczny

Hypericum tetrapterum, grąźel żółty *Nuphar lutea* i rzęśl hakowata *Callitriche hamulata*.

Zespoły przyrodniczo - krajobrazowe

„Nad Pratywą” - proponowany do ochrony kompleks obejmuje partie lasów liściastych ze starodrzewem i dobrze zachowanym runem. W przewadze są to partie o charakterze grądu, częściowo łągu, a także olsy. Występują tu cenne gatunki chronionych storczyków, jak np. kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine* i listera jajowata *Listera ovata*. Jedyne stanowisko w gminie ma tutaj rutewka orlikolistna *Thalictrum aquilegifolium*, a jedno z dwóch stanowisk – jarzmianka większa *Astrantia major* oraz przylaszcza pospolita *Hepatica nobilis*. Dotychczas stwierdzono tu gniazdowanie kilku rzadkich gatunków ptaków w tym jedyne w gminie Wołczyn stanowiska brodzka samotnego *Tringa ochropus* (obserwowany w dwóch miejscach tego obszaru).

„Dolina Wołczyńskiego Strumienia” - obszar doliny Wołczyńskiego Strumienia to drugi, po dolinie Stobrawy, ciąg cennych środowisk, funkcjonujący jako korytarz ekologiczny. Występuje tu kompleks zbiorowisk lasów łągowych, grądów, zarośli oraz partii łąk świeżych i zmiennowilgotnych. Spośród gatunków roślin odnalezionych tu podczas badań w 2007 roku na szczególną uwagę zasługują, chronione: kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*, listera jajowata *Listera ovata*, a z gatunków łąkowych: kukułka szerokolistna *Dactylorchiza majalis* i niasiężrzał pospolity *Ophioglossum vulgatum*.

„Dolina Czarnej Wody” - proponowany do objęcia ochroną obszar obejmuje kompleks łąk, szuwarów oraz fragmenty zadrzewień i lasów, głównie o charakterze grądu, łągów i dąbrów. Występują tu wąskie pasma łąk świeżych i wilgotnych, oraz łągu wiązowo – jesionowego, rozciągające się wzdłuż strumienia na granicy gmin. Natomiast większa, wschodnia część obejmuje fragmenty grądu i dąbrowy oraz zróżnicowane florystycznie łąki rozciągające się wzdłuż Czarnej Wody aż po Duczów Mały. Z gatunków chronionych stwierdzone zostały tu m.in.: gnieźnik leśny *Neottia nidus-avis* (jedyne znane obecnie stanowisko w gminie), kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*, listera jajowata *Listera ovata*, bluszcz pospolity *Hedera helix*.

„Teklusia” – teren ten miał stanowić otulinę proponowanego rezerwatu Teklusia. Obecnie został włączony do ochrony w ramach sieci Natura 2000, w związku z czym nie ma już potrzeby dodatkowo obejmować go ochroną.

„Wydmę nad Stobrawą” - teren proponowany do ochrony rozciąga się równoleżnikowo wzdłuż rzeki Stobrawy oraz Wołczyńskiego Strumienia, obejmując zróżnicowane środowiska – piaszczyste wydmy łąki, bory sosnowe oraz doliny cieków wodnych. W części wschodniej na południe od miejscowości Brynica teren ten obejmuje podnóże piaszczystej wydmy z podmokłymi fragmentami łągu zdominowanymi przez olszę czarną oraz przylegające tereny podmokłych łąk. Stwierdzono tu m.in. występowanie częściowo chronionej kaliny koralowej *Viburnum opulus*, oraz gatunku z czerwonej listy woj. opolskiego – starca kędzierzawego *Senecio rivularis*. Miejsce to wyróżnia się w stosunku do otaczających ekosystemów

przebiegiem naturalnych procesów odnowienia lasu na terenach dawniej wylesionych.

„Krystyna” - według „Inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gminy Wołczyn” (2007) wskazano potrzebę ochrony tego terenu, tymczasowo w formie zespołu przyrodniczo – krajobrazowego, a docelowo w formie rezerwatu.

„Wołczyńska Dolina Stobrawy” - dolina Stobrawy na odcinku pomiędzy Starymi Czaplami a Żabieńcem charakteryzuje się dużymi walorami krajobrazowymi. Nie zawsze oznacza to dobrze zachowane walory florystyczne czy ornitologiczne. W wielu miejscach, np. w rejonie Wierchów, zauważalny jest interesujący, strefowy układ środowisk doliny rzecznej – od suchych, wydmych muraw w górnej części doliny, poprzez wilgotne łąki przylegające do rzeki, aż po wąską strefę szuwarów wzdłuż koryta. Taka mozaikowość środowisk wpływa stymulująco na różnorodność flory i fauny. Teren ten pokrywa się częściowo z obszarem Natura 2000 (łąki w okolicach Kluczborka).

Zespoły przyrodniczo – krajobrazowe

„Stawy Miechowskie” - propozycja obejmuje ciąg niewielkich stawów w dolinie cieku, w układzie zachód – wschód, na północ od Komorzna. Są to zbiorniki eutroficzne, częściowo nadal użytkowane, o dobrze rozwiniętej roślinności szuwarowej. Stwierdzono tu kilka roślin chronionych. W obrębie kilku niewielkich zbiorników, które w 2007 roku nie były napełnione wodą, odnotowano płaty roślinności namuliskowej z udziałem m.in. zamokrzycy ryżowej *Leersia oryzoides*. Na stawach stwierdzono gniazdowanie kilku gatunków ptaków wodnych i wodno – błotnych. Z rzadkich gatunków ptaków odnotowano tu występowania dzięcioła zielonosiwego *Picus canus*.

„Międzybrodzie” - teren obejmuje zbiorowiska łąkowe i szuwarowe położone w dolinie cieku – lewobrzeżnego dopływu Oziąbła. Obszarowo dominują tu przede wszystkim fragmenty zaliczane do zmiennowilgotnych łąk trześlicowych oraz niżowych i górskich świeżych łąk użytkowanych ekstensywnie (siedliska przyrodnicze z *Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej*). Występuje tu kilka gatunków roślin podlegających ochronie, takich, jak m.in.: kukułka szerokolistna *Dactylorchiza majalis*, nasięźrzał pospolity *Ophioglossum vulgatum*, podejźrzon księżycowy *Botrychium lunaria*, goryczka wąskolistna *Gentiana pneumonanthe*.

Wstępne rozpoznanie wskazuje na prawdopodobne gniazdowanie ok. 30 gatunków ptaków. Stwierdzono tu występowanie m.in. gatunków wymienionych w *Załączniku I Dyrektywy Ptasiej*: bocian biały *Ciconia ciconia*, derkacz *Crex crex*, gąsiorek *Lanius collurio*, a na łąkach także stanowiska motyli modraszek *nausitous Maculinea nausithous* i modraszek *telejus Maculinea teleius* (Załącznik II Dyrektywy Siedliskowej).

„Kruszczyk” - proponowany obszar położony w południowej części gminy Wołczyn, w obrębie Stobrawskiego Parku Krajobrazowego, obejmuje fragment starodrzewu z dominacją buka, jodły i olszy oraz przylegającą od południa śródleśną polanę. Obszar ten to miejsce występowania szczątkowego fragmentu żywej buczyny niżowej (częściowo wyciętej w ostatnim czasie), z udziałem chronionych: kruszczyka

szerokolistnego *Epipactis helleborine* i przylaszczki *Hepatica nobilis* (jedno z dwóch stanowisk w gminie) oraz rzadkiej tu perlówki jednokwiatowej *Melica uniflora*. Na sąsiedniej polanie wykształcone są partie łąk świeżych, jak też bagiennych oraz płaty szuwarów. Na terenie leśnym stwierdzono występowania m. in. dzięcioła czarnego *Dryocopus martius*.

„Bagienny Bór” i „Żabiniec” - obiekt składający się z dwóch części, którego celem powinna być ochrona fragmentów boru bagiennego, z udziałem rzadkich, nie tylko w skali gminy roślin, związanych z tego typu środowiskami, jak np. chronionych: bagna zwyczajnego *Ledum palustre* i widłaka jałowcowatego *Lycopodium annotinum*, czy też rzadkich: borówki bagiennej (inaczej pijanicy lub łochyni) *Vaccinium uliginosa*, żurawiny błotnej *Oxycoccus quadripetalus* i wełnianki pochwowatej *Eriophorum vaginatum*.

IX.2. Zagrożenia geologiczne

Na terenie gminy nie stwierdzono występowania zjawisk osuwiskowych, ani występowania terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi. Warunki geologiczno – glebowe, występujące na terenie gminy właściwie eliminują tego typu zagrożenia.

X. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH I TERENÓW GÓRNICZYCH

X.1. Złóża kopalin

Na terenie gminy Wołczyn występują udokumentowane złoża kruszyw naturalnych oraz surowców ilastych ceramiki budowlanej. Dwa złoża (Skałagi oraz Wierzbica II) były eksploatowane w przeszłości, obecnie eksploatacja została zaniechana. Obecnie na żadnym ze złóż eksploatacja nie jest prowadzona, brak jest również informacji o planach podjęcia takowej. W poniższej tabeli podano informacje dotyczące poszczególnych złóż.

Tabela nr 22. Udokumentowane złoża na terenie miasta i gminy Wołczyn.

ID Midas	Kopalina	Złoże/ Zasoby geologiczne bilansowe	Obszar Górniczy/ Teren górniczy	Stan zagospodarowania
2660	Piaski kwarcowe do produkcji betonów komórkowych	Wierzbica 2142 tys. m ³		Złoże rozpoznane wstępnie
3623	Kruszywa naturalne (piaski)	Skałagi 281 tys. ton	Skałagi (zniesiony)	Eksploatacja złoża zaniechana
5274	Kruszywa naturalne (piaski)	Wierzchy 3236 tys. ton		Złoże rozpoznane szczegółowo
5451	Kruszywa naturalne (piaski)	Bruny 2805 tys. ton		Złoże rozpoznane szczegółowo
6293	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Wierzbica II 19 tys. m ³	Wierzbica II (zniesiony)	Eksploatacja złoża zaniechana

X.2. Tereny górnicze

W myśl ustawy Prawo geologiczne i górnicze z dnia 4 lutego 1994 roku na terenie miasta i gminy

Wołczyn nie zostały obecnie ustanowione obszary i tereny górnicze.

XI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ ORAZ STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI

XI.1. Zaopatrzenie w wodę

Gmina i miasto jest zaopatrywana w wodę przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z siedzibą w Wołczynie. Spółka ta eksploatuje podziemne ujęcia wody znajdujące się w sołectwach Brzezinki, Wierzbica Górna, Markotów, Szymonków i Krzywiczyny. Woda pobierana z ujęć rozprowadzana jest za pomocą rozdzielczej sieci wodociągowej, z wykorzystaniem dwóch strefowych przepompowni wody (w Skąłagach i Brynicy), których zadaniem jest zapewnienie odpowiedniego ciśnienia w sieci.

Czynna sieć wodociągowa miała długość 118,1 km, a liczba przyłączy wodociągowych do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wynosiła 1959 sztuk. Z sieci wodociągowej korzystało 13.718 mieszkańców, co daje 95,4% ogółu ludności gminy (stan na 31.XII.2010, dane GUS).

XI.2. Odprowadzanie ścieków

Na terenie gminy funkcjonuje jedna, mechaniczno – biologiczna oczyszczalnia ścieków zlokalizowana na terenie miasta Wołczyn, o przepustowości 2140 m³/dobę. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosiła 25,7 km, a liczba przyłączy kanalizacyjnych do budynków wyniosła 689 sztuk. Z sieci kanalizacyjnej korzystało 45,9% ogółu ludności gminy (stan na koniec roku 2010, dane GUS). Mieszkańcy nieobjęci zbiorowym systemem odprowadzania ścieków sanitarnych gromadzą nieczystości w zbiornikach bezodpływowych. Część ścieków zostaje odprowadzona w sposób niekontrolowany do gruntu i wód płynących.

XI.3. Zaopatrzenie w gaz i ciepło

Przez teren gminy przebiegają następujące magistralne sieci gazowe:

- gazociąg wysokiego ciśnienia 2x DN 500 PN, 6,3 MPa, relacji Tworóg – Komorzno,
- gazociąg wysokiego ciśnienia DN 100 PN, 6,3 MPa, odgałęzienie do SRP 1° Buczyna,
- gazociąg wysokiego ciśnienia DN 100/80 PN, 6,3 MPa, odgałęzienie do SRP 1° Wołczyn/Namysłów,
- gazociąg wysokiego ciśnienia DN 200 PN, 6,3 MPa, odgałęzienie Bruny/Świniary,
- gazociąg wysokiego ciśnienia DN 500 PN, 6,3 MPa, relacji Kluczbork – Przywory.

Na terenie gminy występuje również obiekt systemu przesyłowego SRP 1° Wołczyn (przy ul. Poznańskiej) o wydajności 5.000 nm³/h.

Długość czynnej sieci gazowej średniego i niskiego ciśnienia na terenie gminy wynosiła odpowiednio 3.903 i 15.734 mb, a ilość czynnych przyłączy gazowych wynosiła 421 sztuk. Z sieci gazowej korzystało 37,8% ogółu ludności gminy. Gaz do ogrzewania mieszkań wykorzystywało 241 gospodarstw

domowych, a łączne jego zużycie wynosiło 689,2 tys. m³.

Przeważająca część budynków zlokalizowanych na obszarze gminy posiada własne, indywidualne źródła zaopatrzenia w ciepło, często o przestarzałej konstrukcji (kotły komorowe, tradycyjne, o sprawności nie przekraczającej 65%). Na terenie gminy działa również 6 systemowych źródeł ciepła, które zaopatrują w energię ciepłą zakłady produkcyjne oraz zabudowę wielorodzinną.

XI.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Przez teren gminy przebiegają napowietrzne linie Krajowego Systemu Energetycznego wysokiego i średniego napięcia relacji:

- Dobrzeń – Trębaczew (400 kV – operator PSE Operator S.A.),
- GPZ Kluczbork – GPZ Kostów (110 kV – operator Tauron Dystrybucja S.A.),
- GPZ Kluczbork – GPZ Wołczyn (110 kV – operator Tauron Dystrybucja S.A.),
- GPZ Wołczyn – GPZ Namysłów (110 kV – operator Tauron Dystrybucja S.A.).

Przez teren gminy, wzdłuż torów kolejowych, biegnie kolejna napowietrzno – kablowa linia średniego napięcia pozostająca w dyspozycji PKP Energetyka.

Miasto i gmina otrzymują energię z rozdzielni (Głównych Punktów Zasilania) 110/15 kV GPZ Wołczyn, zasilanej dwustronnie od strony GPZ Namysłów i GPZ Kluczbork. Sieć 15kV jest dobrze rozwinięta i w terenach wiejskich występuje głównie jako napowietrzna, na terenie miasta również jako kablowa. Stacje transformatorowe występują jako słupowe lub wbudowane.

XI.5. Komunikacja drogowa i kolejowa

Podstawowy szkielet komunikacji drogowej gminy stanowi droga krajowa nr 42 (DK 42) relacji Kamienna (woj. opolskie) – Rudnik (woj. świętokrzyskie). Przez teren gminy Wołczyn nie przebiegają żadne drogi wojewódzkie.

Układ drogowy o znaczeniu ponadlokalnym uzupełniony jest drogami powiatowymi o następujących oznaczeniach i relacjach:

- 1301 O Byczyna – Polanowice – Proślice – Jakubowice – Bruny – droga nr 1337 O,
- 1321 O Kluczbork – Smrady – Unieszów – Skałagi – Jakubowice – droga nr 1301 O,
- 1323 O Skałagi – droga nr 1323 O – Rożnów – Krzywizna – Maciejów – droga nr 1310 O,
- 1325 O (Bogacica) droga nr 1324 O – Wierzchy – Szum – Zawieść,
- 1336 O Wołczyn – droga nr 42 – Brzezinki – Skałagi – Kochłowice – Biskupice – droga nr 11,
- 1337 O gr. woj. wielkopolskiego – powiatu kępińskiego – Komorzno – Krzywiczyny – Wołczyn,
- 1338 O Komorzno – droga nr 1337 O – Proślice – droga nr 1301 O,
- 1339 O Markotów Mały – droga nr 42 – Markotów Duży – Gierałcice – droga nr 1344 O,
- 1341 O – Wołczyn – droga nr 1337 O – Świniary Duże – Szymonków – Borowiany – Woskowice

Górne,

- 1342 O Świniary Wielkie – droga nr 1341 O – Wierzbica Dolna – droga nr 1343 O,
- 1343 O Markowe – droga nr 1348 O – Wierzbica Górna – Wierzbica Dolna – Świniary Małe,
- 1344 O Wołczyn – droga nr 42 – Wierzchy – Murów – DW 454,
- 1346 O Wąsice – droga nr 1344 O – Brynica – droga nr 1348 O,
- 1348 O Ligota Wołczyńska – droga nr 42 – Brynica – Zawieść,
- 1356 O Komorzno – droga nr 1337 O – Szklarnia Szymonkowska – Szymonków – droga nr 1341 O,
- 1357 O Wesoła – droga nr 1341 O – Buczek Wielki.

Lokalny układ drogowy tworzony jest przez drogi gminne funkcjonujące jako drogi publiczne klasy „lokalna” lub „dojazdowa”.

Przez teren gminy przebiega również magistralna, dwutorowa linia kolejowa nr 143 relacji Kalety (woj. śląskie) – Wrocław Mikołajów (woj. dolnośląskie), a przystanek kolejowy znajduje się w mieście Wołczyn. Pociągi regionalne zatrzymujące się na przystanku *Wołczyn* obsługują przede wszystkim ruch na trasie Kluczbork – Wrocław, istnieje również możliwość dostania się do Częstochowy i Namysłowa.

XI.6. Komunikacja rowerowa

Aktualnie, na obszarze miasta i gminy wyznaczone są trasy rowerowe umożliwiające powiązanie praktycznie całego układu osadniczego miasta i gminy komunikacją rowerową.

XII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

Ponadlokalne cele publiczne dotyczą działań o znaczeniu powiatowym, wojewódzkim i krajowym. Cele publiczne szczegółowo określa ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 *o gospodarce nieruchomościami* (Dz. U. 1997, nr 115, poz. 741). W przypadku gminy Wołczyn celami publicznymi są:

- wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, budowa i utrzymanie tych dróg,
- wydzielanie gruntów pod linie kolejowe oraz ich budowa i utrzymanie,
- budowa i utrzymanie ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania płynów, gazów i energii elektrycznej, a także innych obiektów i urządzeń związanych z ich funkcjonowaniem,
- budowa i utrzymanie urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania i oczyszczania ścieków,
- budowa oraz utrzymanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronę przed powodzią, a także regulacja i utrzymanie wód oraz urządzeń melioracji widnych będących własnością Skarbu Państwa lub samorządu terytorialnego,

- opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- budowa i utrzymanie pomieszczeń dla urzędów organów władzy, administracji, szkół publicznych, a także publicznych obiektów ochrony zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej i placówek opiekuńczo – wychowawczych,
- wydobywanie kopalin stanowiących własność Skarbu Państwa,
- zakładanie i utrzymanie cmentarzy,
- ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody.

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego ujęto następujące zadania o znaczeniu ponadlokalnym:

- wspomaganie małej retencji wodnej,
- realizacja *Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych* i dyrektywy 91/271/EWG,
- utworzenie obszarów europejskiej sieci obszarów chronionych Natura 2000:
 - obszar ochrony siedlisk „Teklusia”,
 - obszar ochrony siedlisk „Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą”.